

**T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

Tez Yöneticisi
Doç. Dr. Galip EKUKLU

**EDİRNE MERKEZ İLÇE'DE
İLKÖĞRETİM SON SINIF ÖĞRENCİLERİNDE
ORTAÖĞRETİM KURUMLARI ÖĞRENCİ SEÇME
VE YERLEŞTİRME SINAVI (OKS)
VE LİSE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNDE
ÖĞRENCİ SEÇME SINAVI (ÖSS)
SINAV KAYGISI VE ETKİLEYEN ETMENLER**

(Yüksek Lisans Tezi)

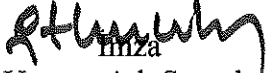
Hem. Serap Tekbaş

EDİRNE – 2009

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitü Müdürlüğü

ONAY

Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Anabilim Dalı yüksek lisans programı çerçevesinde ve Doç. Dr. Galip EKUKLU danışmanlığında yüksek lisans öğrencisi Serap tarafından tez başlığı “Edirne Merkez İlçe’de Ortaöğretim Son Sınıf Öğrencilerinde Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı (OKS) ve Lise Son Sınıf Öğrencilerinde Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) Sınav Kaygısı ve Etkileyen Etmenler” olarak teslim edilen bu tezin tez savunma sınavı .../.../2009 tarihinde yapılarak aşağıdaki jüri üyeleri tarafından “Yüksek Lisans Tezi” olarak kabul edilmiştir.

İmza
Unvanı Adı Soyadı
ÜYE
Doç. Dr. Galip EKUKLU
T.Ü. Tıp Fakültesi
Halk Sağlığı A.D.

İmza
Unvanı Adı Soyadı
JÜRİ BAŞKANI

Prof. Dr. İsmet DÖKMECİ
Dk. No: 32047/44406

İmza
Unvanı Adı Soyadı
ÜYE

İmza
Unvanı Adı Soyadı
ÜYE

Trakya Üniversitesi Enstitüsü
- Rüh Sağlığı ve Hastalıkları
Doç. Dr. Okan ÇALIYUR
Dk. No: 44504-55514

İmza
Unvanı Adı Soyadı
ÜYE

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. İsmet DÖKMECİ
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Trakya Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı'nda yürüttüğüm yüksek lisans eğitimimde ve tez çalışmamda her türlü desteğini, emeğini ve katkılarını esirgemeyen Danışman Hocam Doç. Dr. Galip EKUKLU'ya ve eğitimimdeki destek ve katkılarından dolayı Halk Sağlığı Anabilim Dalı'nın Öğretim Üyeleri; Prof. Dr. Faruk YORULMAZ'a, Doç. Dr. Muzaffer ESKİOCAK 'a, Yrd. Doç. Dr. Ufuk BERBEROĞLU'na ve Yrd. Doç. Dr. Burcu TOKUÇ'a çok teşekkür ediyorum...

İÇİNDEKİLER

Sayfa

GİRİŞ VE AMAÇLAR.....	1
Sorunun Tanımı ve Önemi.....	1
GENEL BİLGİLER.....	4
Kaygı	4
Kaygının Nedenleri.....	5
Kaygının Belirtileri	5
Kaygının Günlük Hayata Etkileri.....	6
Öğrenme ve Kaygı İlişkisi.....	6
Sınav Kaygısı.....	7
Sınav Kaygısının Belirtileri.....	7
Türkiye’de Eğitim ve Sınav Sistemi.....	8
Türkiye’de Üniversiteye Giriş Sınavı.....	8
Türkiye’de Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme Ve Yerleştirme Sınavı (OKS).....	13
Seviye Belirleme Sınavı (SBS).....	14
Dünyadaki Bazı Ülkelerde Eğitim ve Sınav Sistemleri.....	15
Fransa’da Eğitim ve Sınav Sistemi.....	16
Amerika’da Eğitim ve Sınav Sistemi.....	17
Japonya’da Eğitim ve Sınav Sistemi.....	18
Finlandiya’da Eğitim ve Sınav Sistemi.....	19
YÖNTEM VE GEREÇLER.....	21
Araştırmanın Tipi.....	21
Araştırmanın Hipotezleri.....	21
Araştırmanın Yeri.....	21
Araştırmanın Yürütüldüğü Okullar.....	21
Araştırmaya Alınan Okulların Coğrafyasal Dağılımı.....	22
Araştırmanın Evreni.....	23
Örnek Seçimi.....	23
Araştırmanın Değişkenleri.....	25
Verilerin Toplanması.....	25
Uygulama.....	26

Verilerin Değerlendirilmesi.....	26
Sınav Kaygısı Ölçeği Yorum Anahtarı.....	26
Sürekli ve Durumluluk Kaygı Ölçeğinin Yorumu.....	29
Etik Kurul Onayı.....	30
Araştırmanın Kısıtlılıkları.....	30
BULGULAR.....	31
TARTIŞMA.....	76
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	83
Öneriler.....	85
ÖZET.....	88
ABSTRACT.....	89
KAYNAKLAR.....	90
TABLolar LİSTESİ.....	93
ÖZGEÇMİŞ.....	98
EKLER.....	99

SİMGE ve KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AP	Advanced Placement
ATO	Ankara Ticaret Odası
CBS	Commissions Professionnelles Consultatives
IB	International Baccalaureate
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MEF	Modern Eğitim Fen Dershaneleri
MF	Matematik-Fen
OBP	Ortaöğretim Başarı Puanı
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)
OKS	Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı
ÖSS	Öğrenci Seçme Sınavı
ÖSYM	Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
ÖSYS	Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı
ÖYS	Öğrenci Yerleştirme Sınavı
PISA	Programme for International Student Assessment
SAT	Scholastic Aptitude Test
SBS	Seviye Belirleme Sınavı
TED	Türk Eğitim Derneği
TM	Türkçe-Matematik
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
ÜSYM	Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
YÖK	Yükseköğretim Kurulu

GİRİŞ ve AMAÇLAR

SORUNUN TANIMI VE ÖNEMİ

Çağdaş eğitim anlayışı, bilgi aktarımı ile birlikte beceri kazandırmayı, ilgi ve yetenekleri geliştirmeyi, bireyde var olan yaratıcılık yeteneğini ortaya çıkararak, topluma yapıcı, yaratıcı ve üretici kişiler kazandırmayı amaç edinir. Ulaşılmak istenen hedef ise gerek bilim ve teknikte, gerekse düşünsel, kültürel ve sanatsal alanda yeni ürünler ortaya çıkaran toplumlar ortaya çıkarabilmektir (1).

Eğitimin etkili olabilmesi, her düzey ve her alanda nitelikli insan gücünün yetiştirilebilmesine ve bu öğeler arasındaki ilişkinin sağlıklı ve uyumlu olmasına bağlıdır. Ancak bu öğelerin herhangi birindeki değişiklik, sistemi bütünüyle etkileyip değiştirebilmektedir (2). Ülkemizdeki hızlı nüfus artışı, her alanda olduğu gibi, eğitimde de önemli sorunları beraberinde getirmektedir. Bunun bir sonucu olarak da son yıllarda üzerinde en çok durulan ve tartışılan eğitim sorunlarından biri üniversitelere giriş için yapılan öğrenci seçme sınavlarıdır. Hızlı nüfus artışı nedeniyle ortaöğretim kurumlarını bitiren her adaya yükseköğretim imkanı verilememekte, öğrenci alımı eleme ve yarışma türü sınavlarla yapılabilmektedir (3).

Sınav kaygısıyla ilgili çalışmalar, 1960'lı yılların sonlarına doğru çoğunlukla da sınav kaygısının olumsuz sonuçlarının üstesinden gelinmesine olan gereksinime bağlı olarak ortaya çıkmıştır (4).

Yüksek düzeyde başarı beklentisi, öğrenciler üzerinde ilkokuldan itibaren bir baskı oluşturmaktadır. Sınav kaygısı," birçok öğrenci için eğitim hayatlarında ciddi bir sorundur.

İlköğretim ve ortaöğretimde bulunan öğrencilerin yaklaşık % 18'inin akademik başarıları öğrencilerin yüksek kaygı düzeylerinden olumsuz etkilenmektedir (4).

Kaygı belirtileri sınava çalışma motivasyonunu etkileyebileceği gibi uyku, yemek, sosyal ilişkiler gibi günlük aktiviteleri de olumsuz etkileyebilmektedir. Bununla birlikte yalnızca sınav öncesi değil, sınav sırasında da aşırı heyecan ve bu heyecanın getirdiği bazı duygusal ve fiziksel belirtiler, sınav performansını olumsuz etkileyerek başarı düzeyini düşürebilmektedir (5).

1985-1986 eğitim yılında MEF (Modern Eğitim Fen Dershaneleri) Rehberlik ve Araştırma Servisi'nin 5212 öğrenci üzerinde yaptığı bir araştırmadan son derece ilginç sonuçlar elde edilmiştir. Araştırmaya göre; üniversite giriş sınavına hazırlanan öğrencilerin kaygı düzeyi, genel cerrahi hastalarının kaygı düzeyinden daha yüksektir (6). Kaygı, akıl yürütme ve soyut düşünme yönündeki zihinsel yetiyi bozması nedeniyle öğrencilerde başarısızlığa neden olabilmektedir (5).

Sınav kaygısı düzeyi yüksek olan bireyler, bir sınav veya değerlendirilme durumunda öz varlığının tehdit edildiği duygusuna kapılabilmekte, yalnızca sınav değil, grup içinde konuşma ve yüksek sesle okuma gibi etkinliklerde de korkulu, sinirli, gergin ve heyecanlı olabilmektedirler. Bu bireylerin kendilerine yönelik olumsuz düşünceleri dikkatlerinin kolayca dağılmasına yol açabilmektedirler. Sınav sorularını okuma ve doğru cevaplama; konuşurken düşüncelerini organize etme, uygun sözcükleri seçme ve düzgün ifade etme gibi davranışlarında da başarısız olabilmektedirler (5).

Kaygının oluşmasında ve kaygıyla başa çıkmada ailenin bireyler üzerindeki rolü son derece önemlidir. Aile, fizyolojik, ekonomik, kültürel ve toplumsal olarak çocuk ve ergenin ruhsal gelişimini ve davranışlarını biçimlendirip yönlendiren, insan yaşamında doğumdan önce başlayan ve hayatın sonuna kadar etkisini sürdüren bir kurumdur. Ergenin çocukluk döneminden itibaren anne ve babanın çocuğa karşı tutum ve davranışları, çocuğun gelecekteki yaşantısı bakımından önemli olduğu kadar, çocuğa ailenin bir üyesi olduğu bilincini de aşılama ve topluma uyumun temelini atmaktadır. Aynı zamanda ergen, ailede bir birey olarak sosyal deneyimlerini edinmekte, tercihler yapmakta ve kararlarda etkin rol alarak karar vermeyi de öğrenmektedir (6,7).

Ülkemizde genç nüfusun fazla olması ve son dönemde ülke eğitim sisteminde yaşanan değişiklikler, önceki yıllarda ağırlıklı olarak lise son sınıf öğrencilerinin yaşadığı stres ve kaygıyı, ilköğretim yaşlarına kaydırmaktadır. Bugüne dek konu genellikle lise öğrencilerinde sınav kaygısı biçiminde çalışılmış ve başta sınav sistemi, işsizlik, uygun bir

meslek sahibi olmak, anne-babanın yoğun istekleri gibi faktörler olmak üzere pek çok değişkenin lise öğrencilerinde kaygıya neden olduğu ortaya konulmuştur (6).

OKS'nin (Orta Öğretim Kurumları Seçme Sınavı) ilköğretim çağındaki çocuklar üzerindeki etkileri çok fazla incelenmemiştir. Edirne son yıllarda OKS sınav başarısında ilk üç sırada yer alan bir kenttir (8). Özellikle ilköğretim 7.ve 8.sınıf öğrencilerinde çok ciddi sınav hazırlığı olduğu gözlenmektedir.

Bu araştırmanın planlanmasındaki amaçlar; Lise son sınıf öğrencilerinin girdiği Öğrenci Seçme Sınavı'nın (ÖSS) ve ilköğretim 8.sınıf öğrencilerinin girdiği OKS'nin çocuklar üzerinde kaygıya neden olup olmadığını ve varsa bu kaygıyı etkileyen bazı değişkenleri ve rollerini ortaya koymaktır. Araştırma sonunda elde edilecek bulgular ışığında, kısa vadede başta aileler olmak üzere, okul yönetimleri, rehberlik öğretmenleri ya da bürolarının bilgilendirilmesi ve konunun öneminin vurgulanması planlanmaktadır. Öğrencilerde kaygıyı azaltabilecek önerilerin, aileler ve ilgili kurum ve kuruluşlarla paylaşılması araştırmanın uzun erimli amaçlarıdır.

GENEL BİLGİLER

KAYGI

Kaygı, kişinin bir uyarana karşı karşıya kaldığında yaşadığı, bedensel, duygusal ve zihinsel değişimlerle kendini gösteren bir uyarılmışlık durumudur. Kaygı kavramı çoğu zaman korku ile karıştırılmaktadır. Ancak kaynağının bilinmesi, daha şiddetli ve daha kısa süreli olması özellikleri bakımından korku kaygıdan farklıdır (5, 9, 10).

Beklenmedik, kontrol edilemeyen şekilde gelişen iç ve dış olaylar süreci olan kaygı, durumluk ve sürekli kaygı biçiminde ele alınabilir. Durumluk kaygı, bireyin içinde bulunduğu stresli durumlar nedeniyle hissettiği uyarılma olup, gerilim ve huzursuzluk duygularının göstergesidir. Sürekli kaygı ise bireyin kaygı yaşantısına olan bağımlılığıdır. Bu durum kişinin içinde bulunduğu durumları sürekli olarak olumsuz algılaması ya da stres olarak yorumlaması olarak ifade edilebilir (5, 10). Korku ve kaygı arasındaki benzerliklere dayanarak psikologlar, korku sırasında ortaya çıkan fizyolojik oluşumların, kaygı anında da gözlenebileceğini ortaya sürmüşlerdir. Bu nedenle, psikologlar kalp atışı, kan basıncı, kanın kimyasal yapısı, galvanik deri tepkisi, nefes alış-veriş oranı gibi değişik fizyolojik belirtileri kaygı düzeyini ölçmede de kullanmaktadırlar (11).

İnsanların belirli bir hedefi olmayan rahatsızlık, ürkme, korku ve huzursuzluk duygularına genel olarak kaygı adı verilmektedir. Kaygı insanlarda aşağıdaki şekillerde görülür :

- a) Kişilik özelliğinden kaynaklanan kaygı
- b) Durumsallıktan kaynaklanan kaygı

Kaygının kişilik özelliği olduğu durumlarda çevre pek etkili olmaz. Kişi kalıcı bir özellik olarak kaygıyı taşımaktadır. Oysa özel durumlara karşı duyulan kaygı genelde koşullanma, bazı kişileri model alma, amaca ulaşamama, kendinin veya başkalarının beklentilerini karşılayamama korkusu sonucunda ortaya çıkmaktadır (11).

KAYGININ NEDENLERİ

1) **Desteğin çekilmesi:** Alışlagelmiş çevrenin ortadan kalktığı durumlarda destekten yoksun kalan kişiler kaygı duyarlar.

2) **Olumsuz bir sonucu beklemek:** Pek hazırlanmadan sınava girmek, trafik cezasının belirleneceği trafik mahkemesinde duruşmayı beklemek gibi olumsuz sonuçların ortaya çıkacağı durumlarda bireyler kaygı duyarlar.

3) **Çelişki:** Anılan, önem verilen bir fikirle, yapılan davranış arasında bir çelişki ortaya çıktığı zaman kaygı duyulur.

4) **Belirsizlik:** Gelecekte ne olacağını bilememek insanlar için en önemli kaygı nedenlerinden biridir (5, 11).

KAYGININ BELİRTİLERİ

- Nefes darlığı
- Mide ağrısı
- Terleme
- İshal ya da kabızlık
- Nefes alıp vermede düzensizlik
- Aşırı tepkide bulunma
- Kesik kesik nefes alma
- Titreme
- Gerginlik
- El ve ayak parmaklarının soğukluğu
- Kalp çarpıntısı
- Sürekli yorgunluk
- Aniden sinirlenme
- Sürekli baş ağrısı

- Bel ağrısı
- Boyun kaslarının gergin olmasıdır (5, 10).

KAYGININ GÜNLÜK HAYATA ETKİLERİ

Çok hafif tedirginlik ve gerginlikten panik düzeyine kadar değişebilen şiddetlerde kaygı durumu yaşanabilmektedir. Kaygı durumunda kişiden kişiye değişebilen endişe, gerginlik, ürkmeye kendini rahatsız hissetme, güvensizlik, korku, panik, şaşkınlık, tedirginlik, berrak düşünememe, ağız kuruluğu, baş ağrısı, baş dönmesi, bulantı, çarpıntı, güçsüzlük, halsizlik, iştahsızlık, kan basıncı düşmesi ya da yükselmesi, kas gerginliği, mide bağırsak yakınmaları, solunum sayısında artma, terleme, titreme ve uykusuzluk gibi ruhsal alandan bedensel alana doğru sıralanabilecek belirtiler gözlemlenebilir (9, 11).

ÖĞRENME VE KAYGI İLİŞKİSİ

Öğrenme, kişinin yaşamını sürdürebilmesi ve yaşamdan doyum alması için gerekli bilgi, beceri ve eylemlerin kazanılması sürecidir. Öğrenilenler, kişinin birikimini (potansiyelini) oluştururken, öğrenilenlerin belli bir amaca yönelik kullanılması da performansı ortaya koyar. Başka bir deyişle performans; kişinin akıl, duygu ve davranış düzeyinde daha önceden kazanmış olduklarının, belirli bir durum ve zaman kesitinde, eylemsel olarak ortaya konulan biçimidir. İnsanın performansının en iyi olduğu durum, onun o alanda var olan potansiyelinin tümünü eyleme dönüştürebildiği durumdur. Ancak çeşitli iç ve dış etkenler nedeniyle gerçek potansiyelin performansa dönüşmesi zaman zaman güçleşebilir. Bu etkenlerden biri de düşük kaygıdır (10).

Okulda daima iyi not almak, övünç listesine geçmek isteyen öğrencilerin yüksek not alamazlarsa kaygılanmaları ve korku yaşamaları doğaldır. Ancak bu kaygı ve korku durumu uzun sürer ya da sürekli olursa öğrencinin davranışları olumsuz etkilenir. Uygun miktarda kaygının öğrenme üzerinde olumlu etkisi vardır, ancak aşırı kaygı bir süre sonra öğrenmeyi olumsuz etkilemeye başlamaktadır. Aşırı kaygılı bir öğrenci, sınav sırasında soruları tam olarak kavrayıp anlayamamakta ve bilgilerini hatırlayamamakta ya da uygun bir biçimde

kullanamamaktadır. Genelde eğitim ve öğretimde kaygının az olmasından çok, fazla olmasından doğan zararlarla karşılaşmaktadır (12).

SINAV KAYGISI

Sınav öncesinde öğrenilen bilginin, sınav sırasında etkili bir biçimde kullanılmasına engel olan ve başarının düşmesine yol açan yoğun kaygıdır (5).

Sınav kaygısının durumsal ve spesifik özellikleri olarak kavramlaştırılan iki psikolojik bileşeni vardır. Bunlar; endişe ve yoğun duygulanımdır. Endişe, performansa yönelik zihinsel bir süreçtir ve sınav sonucuna ilişkin olumsuz düşünce, inanç ve beklentilerden oluşur. Yoğun duygulanım ise kaygının yarattığı fizyolojik uyarı sonucu bedenden gelen ve olağan işleyişin bozulduğu mesajını veren sinyallerdir (5, 11).

Yaşanan kaygı çok yoğun ise, kişinin enerjisini verimli bir biçimde kullanmasını, dikkatini ve gücünü yapacağı işe yönlendirmesini olanaksız hale getirebilir ve kişinin potansiyelini tamamen etkisiz duruma getirmiş olur. Kaygı düzeyi yüksekliği, çarpıntı, terleme ya da üşüme, yorgunluk, solunumda güçlük, titreme, mide ağrısı, baş ağrısı gibi fiziksel bulgularla anlaşılabilir (5, 13).

SINAV KAYGISI BELİRTİLERİ

Zihinsel Belirtiler : Aşırı uyanıklık, kendini aşırı gözleme, unutkanlık, dikkatini toplamada, sınav sorularını okuyup anlamada, düşünceleri organize etmede, soruları cevaplarırken anahtar kelimeleri ve konuları hatırlamada güçlük çekme halidir.

Fizyolojik Belirtiler : Kalp atışlarında ve nefes alıp vermede hızlanma, kaslarda gerginlik, ağız kuruluğu, terleme ya da üşüme, titreme, ateş basması, baş ağrısı, baş dönmesi yüz kızarması, göğüste basınç ve sıkışma, bulantı, kusma, ishal, sık idrara çıkma, soğuk ve nemli eller sınav kaygısının başlıca fizyolojik belirtileridir.

Duygusal Belirtiler : Gerginlik, sinirlilik, karamsarlık, korku (hata yapma, bildiklerini unutma korkusu), endişe (sürenin yetmeyeceği endişesi), panik, kontrolü yitirme hissi, güvensizlik, çaresizlik ve heyecandır.

Davranışsal Belirtiler : Kaçma (ders çalışmayı bırakma, sınavı yarıda bırakma) ve kaçınmadır (ders çalışmayı erteleme, sınava girmeme) (5).

TÜRKİYE'DE EĞİTİM ve SINAV SİSTEMİ

TÜRKİYE'DE ÜNİVERSİTEYE GİRİŞ SINAVI

Türkiye'de üniversiteler Yükseköğretim Kurulu'na (YÖK) bağlıdır. YÖK, Türkiye Cumhuriyeti'nin 1982 Anayasası ile belirlenen yükseköğretim sisteminin temel esaslarına göre oluşturulan Anayasal bir kuruluştur ve 6 Kasım 1982 yılında kurulmuştur. 1981 yılında yapılan değişikliklerden önce, Türk yükseköğretim sistemi beş tür kurumdan oluşmaktaydı:

- 1) Üniversiteler
- 2) Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Akademiler
- 3) Bir bölümü diğer bakanlıklara, çoğu Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı iki yıllık Meslek Yüksekokulları ve Konservatuarlar.
- 4) Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı üç yıllık Eğitim Enstitüleri
- 5) Mektupla öğretim yapan YAYKUR

Ülkemizde yükseköğretim, 1981'de çıkarılan 2547 sayılı Yükseköğretim Yasası ile akademik, kurumsal ve idari yönden yeniden düzenlenmiştir. Bu yasayla tüm yükseköğretim kurumları Yükseköğretim Kurulu çatısı altında toplanmış, akademiler üniversitelere, eğitim enstitüleri eğitim fakültelerine dönüştürülmüş ve konservatuarlar ile meslek yüksekokulları üniversitelere bağlanmıştır. Böylece, söz konusu yasa hükümleri ve Anayasa'nın 130 ve 131. maddeleriyle kendisine verilen görev ve yetkiler çerçevesinde kamu tüzel kişiliğine sahip olan YÖK, tüm yükseköğretimden sorumlu tek kuruluş haline gelmiştir (14, 15).

Cumhuriyet döneminde, 1960'lı yıllara gelinceye dek lise mezunları az olduğundan pek çok fakülte, kendisine başvuran mezunları sınavsız kabul etmiştir. Kontenjanlarını aşan

taleplerle karşılaşan fakülteler seçme işini, genellikle aşağıdaki yolların birini izleyerek yapmıştır:

- a. Başvuru sırasına göre kontenjanları kadar adayı kabul ettikten sonra kayıtları durdurmak,
- b. Fakültede verilen eğitimin niteliğini dikkate alarak liselerin fen ya da edebiyat kolu mezunlarını kabul etmek,
- c. Başvuranları lise bitirme derecesine göre sıralayarak bu sıraya göre öğrenci almak (15).

Zaman içinde Lise mezunlarının artması ve lise dengi okul mezunlarına da yükseköğretime başvurma hakkı verilmesiyle birlikte yukarıda sayılan öğrenci seçme yöntemleri ihtiyaca yanıt veremez duruma gelmiş; fakülteler kendi amaçlarına uygun giriş sınavları düzenlemeye başlamışlardır. 1960'lı yıllarda, önce bazı üniversiteler kendileri için giriş sınavları düzenlemeye başlamışlar, sonra bazı üniversiteler bu amaçla birlikte hareket etme yoluna gitmişlerdir (15).

Aday sayılarındaki artış, sınavlarda çok sorulu ve objektif tip testlerin hazırlanmasını, başvurma, puanlama, seçme ve yerleştirme, sonuçları bildirme gibi işlemlerde bilgi-işlem yöntem ve araçlarından yararlanılmasını gerektirmiştir (15).

1974 yılında Üniversitelerarası Kurul, üniversiteye giriş sınavlarının tek merkezden yapılmasını uygun bulmuş ve 1750 sayılı Üniversiteler Yasası'nın 52. Maddesine dayanarak Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezini (ÜSYM) kurmuştur. Üniversitelere öğrenci seçme ve yerleştirme işlemleri, 1981 yılına kadar bu merkez tarafından yürütülmüştür (14, 15).

1981 yılında, ÜSYM, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 10. ve 45. maddeleriyle Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) adı ile Yükseköğretim Kurulunun bir alt kuruluşu haline getirilmiştir. ÖSYM, doğrudan YÖK'e bağlı bir kuruluştur ve Başkanı YÖK Başkanı tarafından atanmaktadır (16, 17).

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı (ÖSYS), 1974 ve 1975 yıllarında aynı gün sabah ve öğleden sonra birer oturum olmak üzere iki oturumda, 1976–1980 yılları arasında aynı günde ve bir oturumda uygulanmış; 1981 yılından itibaren iki basamaklı bir sınav haline dönüştürülmüştür. İki basamaklı sınav sisteminde ilk basamağı oluşturan Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) Nisan, ikinci basamağı oluşturan Öğrenci Yerleştirme Sınavı (ÖYS) ise Haziran ayı içinde uygulanmıştır (17).

1974 yılından itibaren adaylardan yükseköğretim programlarına ilişkin tercihleri de toplanmış ve adaylar puanlarına ve tercihlerine göre yükseköğretim programlarına merkezi olarak yerleştirilmiştir. 1982 yılından itibaren de ortaöğretim kurumlarından adayların diploma notları toplanmaya başlanmış ve bu notlar Ortaöğretim Başarı Puanı (OBP) adı altında belli ağırlıklarla sınav puanlarına katılmıştır (17).

1987 yılından itibaren, yükseköğretim programları ile ilgili tercihlerini belli alanlarda toplayan adaylara, sınavda belli testleri cevaplama, diğerlerini cevaplamama olanağı tanınmıştır (17).

1999 yılında iki basamaklı sınavın ikinci basamağı kaldırılmış, Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) adı altında tek basamaklı bir sınav haline getirilmiştir. Aynı yıl ayrıca ortaöğretimdeki alanlardan mezun olanların aynı alandaki yükseköğretim programlarına yerleştirilmelerinde OBP'nin daha yüksek bir katsayı ile çarpılması uygulamasına da geçilmiştir (17).

Türkiye'de 1994-2006 yılları arasında kurulan ve faaliyete geçen 22 yeni vakıf üniversitesi ile birlikte üniversite ve yüksek teknoloji enstitülerinin sayısı 78'e ulaşmıştır. 2006 yılından itibaren 26 devlet, 11 vakıf üniversitesi de eklenerek son 2 yılda toplam 37 üniversite açılmıştır. Türkiye'de 2008 yılı sonu itibarıyla 94'ü devlet, 36'sı vakıf olmak üzere 130 üniversite bulunmaktadır (15). Üniversitelere öğrenci alımı, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yapılan ÖSS sınavıyla gerçekleştirilmektedir (17). ÖSS 1. ve 2. bölüm olarak iki kategoride yer alan sorulardan oluşur. Sınav süresi 195 dakikadır. Sorular dört ayrı test grubunda toplanmıştır.

1. Bölüm: Ortak dersler referans alınarak hazırlanmış 120 sorudan ve 4 ders kategorisinden oluşan bölümdür.

Türkçe Testi 1: 30 türkçe sorusu,
Sosyal Bilimler 1 Testi: 13 tarih, 10 coğrafya ve 7 felsefe sorusu,
Matematik 1 Testi: 20 matematik ve 10 geometri sorusu,
Fen Bilimleri 1 Testi: 13 fizik, 9 kimya ve 8 biyoloji sorusundan oluşmaktadır.

Birinci bölümdeki soruları tüm öğrenciler cevaplandırabilir. Bu bölümde tüm öğrenciler cevapladıkları her soru için belirlenen katsayılara göre puan alabilmektedirler (17).

2. Bölüm: Alan/Bölüm Dersleri referans alınarak hazırlanan ve bilgi ağırlıklı soruların yer aldığı 120 soruyu içeren bölümdür. Sorular dört ayrı test grubunda toplanmıştır.

Edebiyat-Sosyal Testi: 17 edebiyat, 8 coğrafya, 5 psikoloji sorusu,
Sosyal Bilimler 2 Testi: 13 tarih, 7 ülkeler coğrafyası, 5 sosyoloji, 5 mantık sorusu,
Matematik 2 Testi: 21 matematik ve 9 geometri sorusu,

Fen Bilimleri 2 Testi: 13 fizik, 9 kimya ve 8 biyoloji sorusundan oluşmaktadır.

İkinci bölüm alan derslerine ait sorulardan oluşur. Bu bölümde EA öğrencileri sadece matematik ve edebiyat-sosyal testini cevapladıklarında puan alabilmektedirler. Sayısal öğrencileri sadece matematik ve fen bilimleri sorularını cevapladıklarında, sözel öğrencileri ise sadece sosyal ve edebiyat-sosyal sorularını cevapladıklarında puan alabilmektedirler (17).

Türkiye’de kamu hizmeti niteliği taşıdığı konusunda görüş birliği olan yükseköğretimin finansmanı, devlet ve vakıf üniversiteleri itibarıyla iki temel yöntemle yapılmaktadır. Anayasal olarak devlet üniversitelerinde kamusal finansman, vakıf üniversitelerinde ise özel finansman sistemi benimsenmiş bulunmaktadır (17, 18).

Türkiye’de yılda ortalama 1 600 000 dolayında kişi üniversite sınavına girmektedir. Sınava girenlerin yaklaşık 550 000’i, yani yaklaşık % 35’i herhangi bir yükseköğretim programına yerleştirilmektedir. (17).

Tablo 1 : 2003-2006 Yılları arasında üniversite sınavına giren ve herhangi bir yüksek öğretim kurumuna yerleşen kişilerin yıllara göre dağılımı.

Yıllar	Sınava giren kişi sayısı	Herhangi bir bölüme yerleşen kişi sayısı	Herhangi bir bölüme yerleşen kişi yüzdesi
2003	1 451 973	492 828	33.9
2004	1 728 076	542 985	31.4
2005	1 730 876	603 529	32.5
2006	1 679 800	590 509	35.2
2007	1 776 441	508 165	28.6
2008	1 504 000	532 538	35.3

Kaynak : www.osym.gov.tr. Yıllara Göre Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı Sonuçları.

Öğrenci seçme sınavına başvuran ve herhangi bir yükseköğretim programına yerleştirilen öğrenci sayılarının yıllara göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir. 2003 yılında 1 451 973 olan başvuru sayısı, 2007’de 1 776 441’e yükselmiştir. Sınava başvuranların ortalama % 33’ü herhangi bir bölüme yerleşmiştir.

Türkiye’deki eğitim sisteminin en sorunlu yanlarından birisi ortaöğretimden yükseköğretime geçiştir. 2004 yılında ÖSS’ye başvuran 1 728 076 adaydan yalnızca 192 632’si üniversitelerin 4 yıllık lisans programlarına girebilmiştir. Sınava girenlerden 1 212 017’si ise hiçbir yükseköğretim kurumuna yerleşememiştir (17). 2004 yılında yapılan

sınavlarda 6599 lise birincisinin 2200'ü (% 33) herhangi bir programa yerleşmemiştir. Bunların % 43'ü genel, % 57'si mesleki ve teknik lise birincileridir (17).

Ülkemizde üniversite sınavını kazanma oranı illere göre önemli farklılıklar göstermektedir. 2004 yılında üniversiteye girişte en başarılı iller; Antalya, Kayseri, Aydın; en başarısız iller ise; Şırnak ve Hakkari'dir. 2006 yılında en başarılı iller Denizli ve Ankara'dır. Ardahan ve Hakkari ise üniversite sınavına girişte en başarısız iller arasında yer almaktadır (19).

Ülkemizde öğrencileri üniversite sınavına hazırlamak amacıyla dersaneler bulunmaktadır. Türkiye'de ilk dersane 1984 yılında açılmıştır, aynı yıl toplam 174 dersane varken bu sayı 20 kat artarak 2004 yılında 2615'e ulaşmıştır (20). Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre ülkemizdeki 2008 yılına kadar dersane sayısı 4083'e ulaşmıştır (8).

ATO'nun 2004 raporuna göre; dersane sayısında 626 adet ile İstanbul birinci sıradadır. İstanbul'u 275 dersane ile Ankara, 154 dersane ile İzmir izlemektedir. Rapora göre, Tunceli'de 1, Ardahan, Şırnak ve Bayburt'ta 2'ser, Siirt ve Gümüşhane'de 3'er, Bartın, Sinop, Muş, Hakkari, Çankırı, Bingöl ve Bilecik'te 4'er özel dersane bulunmaktadır (20).

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitimdeki okullaşma oranı henüz çağdaş ülkeler düzeyine ulaşamamıştır. Halen meslek yüksekokullarının örgün öğretimdeki payı % 24.2, toplam öğretimdeki payı ise % 14.7 olup, bu oranlar gelişmiş ülkelere göre oldukça düşüktür. Gelişmiş bazı ülkelerde sözü edilen oranlar çoğunlukla % 30'un üzerindedir (Örneğin Avustralya'da % 66, Singapur'da % 63, Japonya'da % 44, ABD'de % 37) (21).

Türk eğitim sisteminde, orta öğretim kademesinde başlayan meslek eğitiminin, Türk sanayisine de fazla bir katkısı bulunmamaktadır. Ülkemizde meslek eğitimi, devlet ve toplum tarafından aynı ölçüde değerlendirilmektedir. Bir meslek edinmek üzere açılan bu okullardan (Anadolu Meslek Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi, Ticaret Meslek Lisesi vb.) mezun öğrencilerin yüksek öğretimin tüm dallarına geçiş yapmak istemeleri, bu kurumların gerçek kuruluş amacından saptıklarını da göstermektedir (21, 22).

Türkiye'de 2008-2009 öğretim yılında yükseköğrenim katkı payı miktarları, tıp fakültelerinde 547 TL, mühendislik, mimarlık 358 TL'dir (15).

Ülkemizde üniversite okumanın kişiye ve devlete maliyeti irdelendiğinde; Devlet üniversitesinde okuyan, devlet yurdunda kalan bir üniversite öğrencisinin barınma, harç, kitap, yemek, yol ve giyimden oluşan masraflarının aile bütçesi üzerindeki yükünün yıllık 7000 TL dolayında olduğu görülmektedir (23).

Türk Eğitim-Sen'in araştırmasına göre, şehir dışında ikamet eden bir öğrencinin üniversiteye başlamasının maliyeti en az 2 114 TL, fen-edebiyat fakültesini kazanan bir öğrencinin evini iki arkadaşıyla paylaşması halinde harç, kitap, ders araç-gereç, fotokopi, giyim, ulaşım, sosyal faaliyet ile birlikte masrafı 2 383 TL, mühendislik-mimarlık fakültesinde okuyan ikinci öğretim öğrencisinin üniversiteye başlamasının maliyeti ise en az 3341 TL dolayındadır. Araştırmaya göre, ailesinin ikamet ettiği şehrin dışında öğrenimini sürdüren ve devlet yurdunda kalan bir üniversite öğrencisinin aylık temel harcaması 686 TL dolayındadır (23).

Türkiye'de vakıf üniversitelerinin yıllık ücreti ortalama 15 000 TL'dir. Tıp fakülteleri için bu ücret 15 000 ile 23 500 TL arasında değişmektedir. Mühendislik fakülteleri için ise yıllık eğitim ücreti 12 500 ile 23 000 TL arasında değişmektedir (15).

TÜRKİYE'DE ORTAÖĞRETİM KURUMLARI ÖĞRENCİ SEÇME VE YERLEŞTİRME SINAVI (OKS)

Ülkemizde ortaöğretim kurumlarına 1997-1998 yılından itibaren Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Eğitim Teknolojileri (EĞİTEK) Genel Müdürlüğü Ölçme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı tarafından geliştirilen Orta Öğretim Kurumları Öğrenci Seçme Sınavı (OKS) ile öğrenci alınmaktadır. Bu sınava İlköğretim sekizinci sınıfta okuyan öğrenciler girebilmektedir (24, 25).

OKS sınavı 25 Türkçe, 25 Matematik, 25 Fen Bilgisi ve 25 Sosyal Bilgiler olmak üzere toplam 100 sorudan oluşmaktadır. Puan hesaplaması 3 yanlış 1 doğruyu götürecek biçimde yapılmaktadır. OKS'de öğrencilere sorulan 100 sorunun 120 dakikada yanıtlanması istenmektedir. 120 dakika süren sınav sonucunda yapılan netler ve ortaöğretim başarı puanları dikkate alınarak her aday için iki türde puan hesaplanmaktadır. Bu puan türlerinden biri Matematik-Fen (MF), diğeri ise Türkçe-Matematik'tir (TM) (8).

Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavında fen liselerine tercih yapabilmek için; OKS-TM ve OKS-MF puan türlerinden en az birinin 160 veya daha yüksek olması, diğeri okul türlerinden tercih yapabilmek için ise OKS-TM puanının 160 veya daha yüksek olması gerekmektedir. Matematik-Fen puanı fen liselerine yerleştirmede dikkate alınırken, Türkçe-Matematik puanı fen liseleri dışındaki okullara yerleştirmede dikkate alınmaktadır (8).

2004 yılında yapılan değişiklik ile “Devlet Parasız Yatılılık ve Bursluluk Sınavına” ve “Polis Koleji Aday Tespit Sınavı”na girmek isteyen ilköğretim son sınıf öğrencileri OKS’ye başvuru sırasında bu isteklerini belirtmeleri durumunda aynı sınavla Devlet Parasız Yatılılık ve Bursluluk Sınavı’na ve “Polis Koleji Aday Tespit Sınavı”na da girmiş olurlar. Yani ilköğretim son sınıf öğrencileri için OKS ile DPY sınavı ve Polis Koleji Aday Tespit Sınavı birleştirilmiştir. OKS’de yapılan netler, DPY sınavı ve Polis Koleji Aday Tespit Sınavı için de hesaplanmaktadır (26).

2005 Yılında yapılan değişiklikle ise “Özel Okullar Sınavı” olarak bilinen, Özel Okullar Sınav Yürütme Kurulu’na bağlı, merkezi sistem sınavı ile öğrenci alan özel okullara girmek isteyen adayların da OKS sırasında başvuru yapmaları zorunlu tutulmuştur. Yani OKS puanları aynı zamanda merkezi sistemle öğrenci alan özel okullar yürütme kuruluna bağlı özel okullara yerleştirme yapılması sırasında da dikkate alınmaktadır (2).

OKS sonucuna göre, fen liselerine, sosyal bilimler liselerine, anadolu liselerine, anadolu teknik liselerine, anadolu meslek liselerine, anadolu öğretmen liselerine, anadolu imam-hatip liselerine, sağlık meslek liselerine, tarım meslek liselerine, anadolu tapu ve kadastro meslek liselerine, adalet meslek liselerine ve anadolu meteoroloji meslek liselerine tercih yapılabilmektedir (8).

MEB Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı 2006–2007 eğitim öğretim yılı verilerine göre; yeni kayıtlarla birlikte ilköğretimde öğrenimlerini sürdüren öğrenci sayısı 10 846 930 kişidir. 2007 yılında OKS’ye giren öğrenci sayısı 798 307’dir. Sınava giren adaylardan TM Puan türüne göre 160 puan barajını geçemeyen aday sayısı 59 537 (% 7), FM puan türüne göre 160 puan barajını geçemeyen aday sayısı ise 47 269’dur (% 6) (8). 2008 yılında OKS’ye giren öğrenci sayısı 905 930, TM Puan türüne göre 160 puan barajını geçemeyen öğrenci sayısı 59 822 (% 6), FM Puan türüne göre 160 puan barajını geçemeyen öğrenci sayısı ise 33 287’dir (% 4) (8).

Eğitim-sınav sisteminde yapılan değişikle OKS sınavının 2009’dan itibaren kaldırılmasına ve yerine SBS (Seviye Belirleme Sınavı) sınavının getirilmesine karar verilmiştir. Bu değişikliğe gerekçe olarak öğrenci başarısının 120 dakikalık ve telafisi olmayan bir sınavla ölçülmesinin öğrencilerde ve velilerde kaygı, stres, gerilim, tek hedefe kilitlenme gibi psiko-sosyal açıdan olumsuz tutumlara neden olması gösterilmiştir. Ayrıca OKS’nin öğrenci başarısını tüm yönleriyle ölçemediği, öğrencileri ve velileri okul dışı kaynaklara yönlendirdiği de ileri sürülmüştür. OKS’nin yerine getirilen SBS tek yılda yapılan sınavı üç yıla yaymıştır (27).

SEVİYE BELİRLEME SINAVI (SBS)

2007-2008 öğretim yılında 6. ve 7. sınıflardan başlamak üzere ilköğretimde uygulanan öğretim programlarını esas alan, orta öğretim kurumlarına geçişi sağlamak için “Ortaöğretime Geçiş Sistemi” oluşturmak amacı ile Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği ile Lise ve Ortaokullar Yönetmeliği’nde gerekli düzenlemeler yapılmış ve “Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Geçiş Yönergesi” uygulamaya konulmuştur. Sistem genel olarak 3 ana unsurdan oluşmaktadır (28).

1- Seviye Belirleme Sınavı (SBS) : İlköğretimin 6. 7. ve 8. sınıflarda, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, görsel sanatlar, teknoloji ve tasarım, müzik, beden eğitimi, rehberlik/sosyal etkinlikler dersleri dışındaki zorunlu derslerin öğretim programlarından ders yılı sonunda her yıl düzenlenecek merkezi sistem sınavlardır (29).

2- Yıl Sonu Başarı Puanı (YBS) : Derslerin ağırlıklı yıl sonu puanları toplamının, o derslere ait haftalık ders saatleri toplamına bölümü ile elde edilen puandır (29).

3- Davranış Puanı (DP) : İlköğretim kurumlarında, ders yılı sonunda öğrencilerin; davranış, beceri, tutum ve değer kazanımları ile ilgili olarak belirlenen ölçütlere göre ders öğretmenleri tarafından takdir edilen puanların ortalamasıdır (29).

6, 7 ve 8. sınıflar için Seviye Belirleme Sınavı Puanı % 70, Yıl Sonu Başarı Puanı % 25 ile Davranış Puanı % 5 oranında hesaplanacaktır. Ortaöğretim kurumlarına yerleştirme işlemi Ortaöğretime Yerleştirme Puanına göre yapılacaktır. Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından 8’inci sınıfın sonunda tercih başvuruları alınmak suretiyle, puan üstünlüğü esasına dayalı olarak önceden belirlenmiş kontenjanlara göre yerleştirme yapılacaktır (27).

DÜNYADAKİ BAZI ÜLKELERDE EĞİTİM VE SINAV SİSTEMİ

Dünyada farklı eğitim sistemleri olduğu gibi bu sistemlerin finansmanı da birbirinden farklılık göstermektedir. Eğitim sistemlerindeki en temel farklılık, eğitimin finansmanı alanındadır. Dünya genelinde ortalama olarak ilköğretim kurumlarının % 87’si, ortaöğretim kurumlarının ise % 79’u kamuya aittir. Lise ve üniversite eğitimi ise kimi ülkelerde devlet tarafından, kimi ülkelerde hem devlet hem özel sektör tarafından, kimi ülkelerde ise yalnızca özel sektör tarafından verilmektedir (30).

Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) yükseköğretimdeki öğrenci katkı payı son dönemde azalmakla birlikte yine de yüksek düzeydedir. Gelişmiş bazı ülkelerde kamusal finansman ağırlıklı bir yer tutarken (Hollanda % 100, İsveç % 98, Kanada % 97, Danimarka % 97 ve Fransa % 93), Japonya da (% 24) özel finansmanın yüksekliği dikkat çekmektedir (31).

Burada eğitimde finansmanın önemli bir bölümü devlet tarafından karşılanan ve ortaöğretimin sonuna kadar devletin finansmanı ile eğitim verilen, kendine özgü sınav sistemi olan Fransa eğitim sistemi temel özellikleri sunulan örneklerden biridir (30).

Sunulan bir diğer ülke ise, orta öğretim ve üniversite eğitiminde karma finansman sisteminin uygulandığı ve sınavların fazla ön planda olmadığı ABD eğitim sistemidir.

İlköğretimden sonraki eğitimin tamamına yakınının özel olduğu Japonya eğitim sistemi tez kapsamında bilgi verilen bir diğer ülkedir. Japonya'da üniversite öğrencilerinin % 72'si, yükseköğretim öğrencilerinin % 89'u özel okullarda öğrenim görmektedir (30).

Yürürlükteki eğitim sisteminin oldukça başarılı ve verimli olduğunu Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'nün (OECD) yaptığı ve 57 ülkenin katıldığı uluslararası PISA Öğrenci Değerlendirme sınavındaki fen ve matematik birinciliğiyle kanıtlayan Finlandiya eğitim sistemi ise tez içinde temel özellikleri sunulacak son ülkedir (30, 31).

FRANSA'DA EĞİTİM VE SINAV SİSTEMİ

Fransa'da zorunlu eğitim 16 yaşına kadardır. Zorunlu eğitim tümüyle devlet okullarında verilmektedir. 19. yüzyılın başından beri Fransa'da 90 dolayında üniversite kurulmuştur. Eğitim büyük oranda devlet tarafından finanse edilmektedir. Devlete bağlı okulların dışında aynı düzeyde eğitim veren özel okullar da mevcuttur. Özel okulların Devlele yaptığı sözleşme kapsamında Devlet, öğretmen ücretlerini ödemekte ve "birlik/ortaklık sözleşmeleri" adı verilen bu sözleşmeler sayesinde özel okulların işleyişini kontrol altında tutabilmektedir (32).

Öğrenciler ailelerinin ikamet ettiği coğrafyasal alan içerisinde bulunan devlet okullarına kayıt yaptırabilmektedirler. Devlet eğitimi parasızdır ancak isteyen aileler çocuklarını özel okullara da gönderebilirler. Devlele sözleşme imzalamış olan okulların ücretleri genel olarak çok yüksek değildir, çünkü devletten önemli miktarlarda finansman desteği alırlar. Kolej eğitimlerini tamamlayan öğrenciler, son iki yıllarında (üçüncü ve dördüncü sınıf) aldıkları notlara ve girecekleri ulusal bir sınavda gösterdikleri başarıya göre

bir brevet (ulusal sertifika) almaya hak kazanırlar (33). Kolej eğitiminin tamamlanmasının ardından, öğrencilere 3 eğitim seçeneği sunulur:

- 1) Üç yıllık eğitimin ardından genel bakalorya (olgunluk sınavı) ile sonuçlanan genel eğitim,
- 2) Üç yıl süren ve teknolojik bakalorya ile sonuçlanan teknolojik eğitim,
- 3) Mesleki yeterlik sertifikası veya mesleki eğitim diploması ile sonuçlanan iki yıllık mesleki eğitim ve ardından mesleki bakalorya derecesine ulaşılmasını sağlayan iki yıllık ek eğitim.

İkinci sınıfa kadar ortak eğitim alan öğrenciler, ikinci sınıftan sonra girmek istedikleri bakalorya sınavının türünü seçer ve buna göre gruplara ayrılırlar. Bakalorya sınavının türü üç genel kategoriden (ekonomik-sosyal, edebiyat ve bilimsel alan) veya yedi teknolojik kategoriden biri olabilir. İster genel, ister teknolojik veya mesleksi olsun, bakalorya sınavı öğrencilerin yükseköğretime geçiş yapabilmelerini sağlar. Genel ve teknolojik bakalorya sınavları yüksek eğitime devam için tasarlanmışken, mesleksi bakalorya sınavı öğrencilerin mezun olur olmaz iş bulabilmelerini sağlamaya yöneliktir. Bakalorya sınavı son sınıfın tamamlanmasının ardından yapılır. Bakalorya sınavı felsefi bir sınavdır ve bu sınavı Fransızlar olgunlaşmanın göstergesi olarak kabul ederler (32).

Fransa'da eğitimin maliyeti ise alınmak istenen diplomaya göre 130 ile 1000 Euro arasında değişmektedir. Devlet mühendislik okullarında mühendislik diploması almak için ödenen yıllık harç 600 ila 2000 Euro arasındadır (32, 33).

AMERİKA'DA EĞİTİM VE SINAV SİSTEMİ

Amerikan nüfusunun % 25'den fazlası yüksek eğitim görmektedir. Amerikan eğitim sisteminde yüksek eğitim özerk bir yapıya sahiptir. Birçok üniversite kamuya ait olduğu halde, Devlet'in çok az yetkisi bulunmaktadır. Federal yönetim, askeri okullar dışında üniversiteler üzerinde etkili değildir. Eğitim Bakanlığı'nın diğer ülkelere göre çok farklı bir işleyiş biçimi vardır. Akademik standartlar hakkında bir yetkisi olmadığı gibi yalnızca federal bütçeden eğitime finansman aktarma yetkisi bulunmaktadır (34).

SAT (Scholastic Aptitude Test) (Okullara Özel Yetenek Sınavı)

Amerika'nın ÖSS sınavı olarak bilinen SAT sınavı, genel yetenek ve uzmanlık diye nitelendirebileceğimiz iki bölümden oluşmaktadır. Amerika'daki üniversitelerin çoğu SAT sınavını yeterli bulurken kimi okullar SAT II sınavında da başarı aramaktadır.

SAT I (Reasoning Test=Mantık Testi) : Eleştirel okuma, matematik ve kompozisyon olmak üzere üç temel bölümden oluşur. SAT I testi; düşünme, problemlere yaklaşım ve problem çözme yeteneklerini sınavan bir genel yetenek sınavıdır.

SAT II (Subject Test=Konu Testi) : Matematik, fizik, biyoloji, tarih, dil bilgisi gibi farklı alanlardaki bilgi düzeyini ölçmek amacıyla yapılmaktadır. Amerika'daki yüksek öğretim kurumlarının kimileri, öğrenci kabulünde alınması gerekli SAT II sınav konularını önceden belirlemekte ve bu alanlarda başarılı olan öğrencileri kabul etmektedirler.

Advanced Placement (AP) (İleri Yerleştirme), International Baccalaureate (IB) (Uluslar arası Bakalorya) Sınavları : SAT Sınavlarına alternatif olarak uygulanan sınavlardır. Bu sınavlara girme zorunluluğu yoktur. AP ve IB' de öğrencilere açık uçlu sorular sorulur ve yeterli puan alanların o konuyla ilgili becerisi olduğu kabul edilir (34, 35).

JAPONYA' DA EĞİTİM VE SINAV SİSTEMİ

İlkokul ve ortaokulu kapsayan zorunlu eğitim süresi 9 yıldır. Ülkede ulusal okullar, kamu okulları ve özel okullar olmak üzere üç tür okul bulunmaktadır. Ulusal okulların finansmanı merkezi hükümetçe, kamu okullarının il ve belediye yönetimlerince, özel okullarının ise özel kuruluşlarca karşılanmaktadır. Ülkedeki tüm okullarının % 28'i özel okuldur. İlkokulu bitiren tüm öğrencilerin ortaokula devamı zorunludur. Öğrencilerin hangi ortaokula gidecekleri Yerel Eğitim Komisyonu tarafından coğrafyasal ilkelere göre belirlenmektedir. Ulusal ve kamusal ortaokullar ücretsiz olup, öğrencilerin giderleri devlet tarafında karşılanmaktadır. Japonya'da ortaokuldan liseye geçiş, Bölge Eğitim Kurulları tarafından Mart ayında yapılan bir sınavla gerçekleştirilir. Belli idari yapıya sahip bütün devlet liseleri aynı testi uygularken, bölgesel ve yerel yapıya göre verilen testler değişebilmektedir. Sınav soruları Japonca, İngilizce ve matematik olmak üzere üç konudan oluşmaktadır. Okullar öğrencileri giriş sınavlarındaki derecelerine ve ortaokullardaki başarılarına göre seçerler (36).

Japonya'da genel ve mesleki liseler olmak üzere iki farklı program uygulayan liseler bulunmaktadır. Genel liseler; yüksek öğretime devam edecek gençlerin gereksinimlerini

sağlayacak programlar sunmakta, mesleki liseler ise öğrencilerin gelecekte meslek olarak seçecekleri alanlarda eğitim sağlamaktadırlar (36).

Japonya'da, üniversiteler, yüksekokullar ve teknik okullar olmak üzere üç çeşit yükseköğretim kurumu bulunmaktadır. Üniversiteye öğrenci alınmada iki basamaklı bir giriş sınavı yapılmaktadır. Birinci basamak sınavı ulusal düzeyde ve baraj niteliğindedir. İkinci sınav ise öğrencilerin girmek istedikleri üniversite tarafından yapılmaktadır. Talebin yüksek olduğu bazı üniversiteler birinci basamak sınavı sonuçlarına göre değerlendirme yapmaktadırlar. Sınavda başarılı olamayan öğrenciler ertesi yıl sınava hazırlanıp tekrar girebilmektedir (36).

Japonya'da öğrencileri bu sınavlara hazırlamak için özel dersaneler faaliyet göstermektedir. Dersaneler iki gruba ayrılmaktadır:

1- Özel Eğitimli Okullar Endüstrisi (JUKO)

Genelde bu kurumlara ilk ve ortaokul öğrencileri (zorunlu eğitim öğrencileri) devam etmektedir. Jukolar, öğrencileri genel olarak liselere giriş için il düzeyinde yapılmakta olan Akademik Başarı Sınavı'na hazırlamaktadır.

2- Gram Okulları (YOBİKO)

Yobikolar ağırlıklı olarak, üniversiteye hazırlık kursları yapmaktadır. Kısaca JUKO ve YOBİKO şeklinde adlandırılan özel dersaneler, Japonya'da çok yaygın eğitim kurumlarıdır (36).

Japonya'da Özel dersanelerdeki bir yıllık kurs ücreti ortalama olarak 700.000 Yen (1 190 000 TL) civarındadır (36).

Japonya'da ortaöğretimdeki öğrencilerin % 28'i, üniversitedeki öğrencilerin % 76'sı, meslek yüksek okullarında öğrenim gören öğrencilerin % 91'i özel okullara devam etmektedir (36).

FINLANDİYA'DA EĞİTİM VE SINAV SİSTEMİ

Zorunlu temel eğitim 7-16 yaş grubunu kapsamakta olup 9 yıl sürmektedir. Zorunlu eğitimi tamamlama oranı % 99.7'dir ve dünyadaki en düşük okul terk etme oranı Finlandiya'dadır. Eğitim ve her türlü eğitim malzemesi ücretsizdir, ayrıca okullarda ücretsiz

öğle yemeği verilmekte ve okulun 5 kilometre ve daha uzağında oturan öğrencilere toplu taşıma araçlarında ücretsiz ulaşım imkanı sağlanmaktadır (31).

Eğitimin en önemli özelliklerinden biri eğitim süresince anadilin yanı sıra en az iki yabancı dilin öğretilmesidir. İlk yabancı dil öğretimi 3. sınıfta başlamaktadır (31).

Finlandiya, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) tarafından üç yılda bir düzenlenen 15 yaş grubu Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) sonuçlarına göre matematik, fen bilimleri ve okuma becerilerinde 57 ülke arasında birinci sıradadır (31).

Zorunlu temel eğitimden sonra öğrenciler lise veya meslek okullarına devam ederler. Öğrencilerin yarısı lise eğitimini tercih etmektedir. Mezuniyet aşamasındaki öğrenciler ülke çapında uygulanan olgunluk (matriculation) sınavlarına girerler. Merkezi sistemle yapılan bu sınav güz ve bahar dönemlerinde olmak üzere yılda iki kez uygulanmaktadır. Üniversitelere başvuru ve giriş sınavları için olgunluk sertifikası gereklidir (31).

Temel mesleki eğitimi hem eğitim kurumlarında hem de çıraklık eğitimi olarak almak olanaklıdır. Temel mesleki eğitim üç yıl sürelidir ve öğrenciler meslek yüksek okulları ve yüksek eğitim kurumlarında yüksek öğrenime devam edebilirler. Hem lise hem de mesleki eğitimi birlikte almak olanaklıdır. Bu durumda eğitim süresi 4 yıldır. Lise ve meslek okullarında eğitim ve öğle yemekleri ücretsiz olup, öğrencilere devlet tarafından eğitim bursu ve kredi verilmektedir.

Bu ülkede üniversiteler öğrenci kabulü için kendi sınavlarını yapmaktadır. Bu sınavlara girebilmek için olgunlaşma (matriculation) sertifikasına sahip olmak gereklidir. Orta öğretim mezunlarının yaklaşık üçte biri üniversiteye girmeye hak kazanmaktadır (31).

Yukarıda eğitim ve sınav sistemlerinin temel özellikleri sunulan ülkelerde olduğu gibi dünyanın hemen bütün ülkelerinde liselere ve yükseköğretime girişte öğrencilere çeşitli sınavlar uygulanmaktadır. Uygulanan bu sınavlar kişilerin geleceklerinde önemli rol oynamaları bakımından çok önemli birer engel ve aynı zamanda kaygı nedeni oluşturmaktadırlar.

YÖNTEM VE GEREÇLER

ARAŞTIRMANIN TİPİ

Bu çalışma, Edirne Merkez İlçe'de 7 ve 8.sınıf ilköğretim öğrencilerinin OKS, lise 2 ve 3. sınıf öğrencilerinin ÖSS sınav kaygı düzeylerini belirlemeyi amaçlayan kesitsel, tanımlayıcı tipte bir araştırmadır.

ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ

OKS sınavına hazırlanmak, ilköğretim 7 ve 8.sınıf öğrencilerinin sınav kaygı düzeylerini artırmaktadır.

OKS sınavına hazırlanmak, ilköğretim 7 ve 8.sınıf öğrencilerinin süreklilik ve durumluluk kaygı skorlarını artırmaktadır.

ÖSS sınavına hazırlanmak, lise 2 ve 3.sınıf öğrencilerinin sınav kaygı düzeylerini artırmaktadır.

ÖSS sınavına hazırlanmak, lise 2 ve 3.sınıf öğrencilerinin süreklilik ve durumluluk kaygı skorlarını artırmaktadır.

ARAŞTIRMANIN YERİ

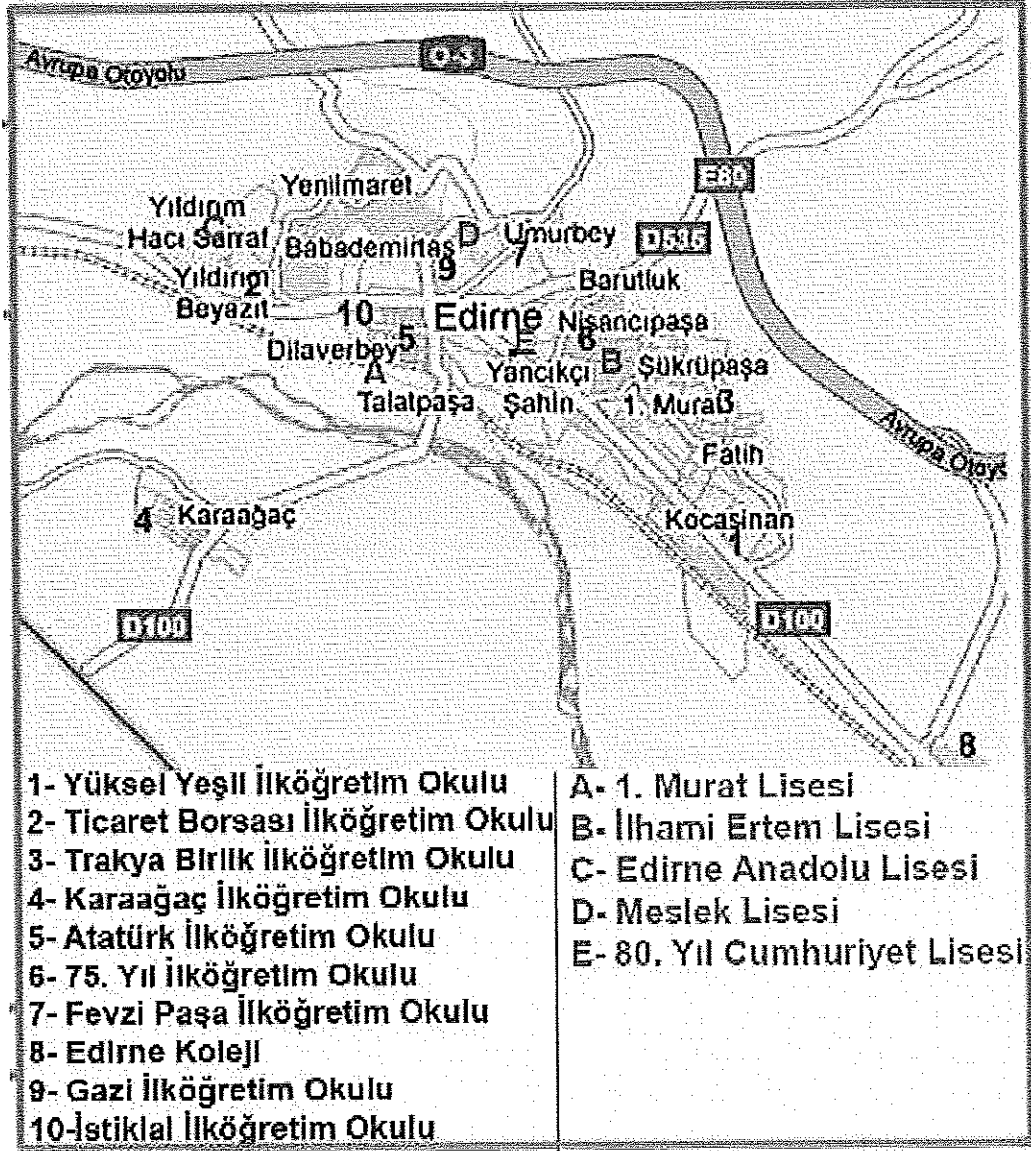
Araştırma, Edirne Merkez İlçe'de 11 ilköğretim okulunda ve 5 lisede yürütülmüştür.

ARAŞTIRMANIN YÜRÜTÜLDÜĞÜ OKULLAR

Araştırmanın Yürütüldüğü İlköğretim Okulları : Yüksel Yeşil ilköğretim Okulu, İstiklal İlköğretim Okulu, Mithat Paşa İlköğretim Okulu, Ticaret Borsası İlköğretim Okulu, Trakya Birlik İlköğretim Okulu, Karaağaç İlköğretim Okulu, Atatürk İlköğretim Okulu, 75. Yıl İlköğretim Okulu, Fevzi Paşa İlköğretim Okulu, Edirne Koleji, Gazi İlköğretim Okulu'dur.

Araştırmanın Yürütüldüğü Liseler : 1.Murat Lisesi, İlhami Ertem Lisesi, Edirne Anadolu Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi, 80.Yıl Cumhuriyet Lisesi'dir.

Araştırmaya alınan okulların Edirne merkez ilçede buldukları bölgeler

• İlköğretim okulları

• Liseler

ARAŞTIRMANIN EVRENİ

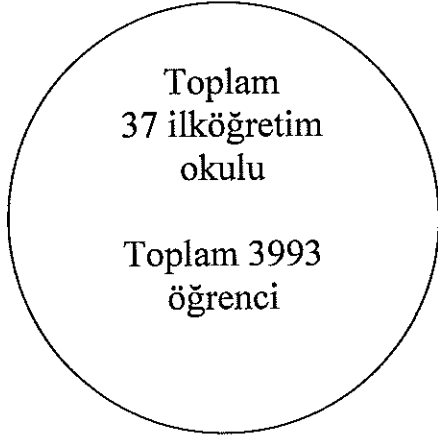
Edirne İl Milli Eğitim Müdürlüğü 2006-2007 eğitim-öğretim yılı verilerine göre araştırma evreni 2097'si ilköğretim 7. sınıf, 1896'sı ilköğretim 8. sınıf, 2928'i lise 2.sınıf ve 2372'si lise 3.sınıf olmak üzere toplam 9393 öğrenciden oluşmaktadır. Evrenin tamamı incelenmemiş, araştırma örnek üzerinden yürütülmüştür.

Örnekleme: Liseler için örnek büyüklüğü daha önce yapılmış çalışmalarda bulunan sınav kaygı prevalanslarından da yararlanılarak, prevalans % 85 ve sapma payı ± 5 alınarak hesaplanmıştır. Bu kriterlere göre hesaplandığında örnek büyüklüğü 200 olarak saptanmıştır. Elde edilen bu büyüklük toplam lise öğrencilerinin % 4'ünü oluşturmaktadır. İlköğretim öğrencilerinde OKS sınav kaygısıyla ilgili olarak daha önce yapılmış bir çalışma bulunmadığı için bu grupta evreni temsil edebilecek büyüklük olan % 10 örnek alt sınırı minimum örnek büyüklüğü olarak alınmıştır. Örnekleme işlemi, Edirne'nin farklı sosyoekonomik düzeye sahip bütün bölgelerinden yeterli sayıda öğrenci seçilmesi ilkesi dikkate alınarak yapılmıştır. Aynı sosyoekonomik bölgedeki okullardan hangisinin seçileceğine rasgele örnekleme tekniğiyle karar verilmiştir. Okullardan öğrenci seçimi ise, sayı ve cinsiyete göre ağırlıklandırma yapıldıktan sonra sistematik rasgele örnekleme tekniği kullanılarak yapılmıştır. Bu işlemler sonucunda ilköğretim 7 ve 8. sınıflardan 200'er, lise 2 ve 3. sınıflardan 100'er olmak üzere toplam 600 öğrenci seçilmiştir. Ayrıca olası bir olumsuzluk durumunda araştırmaya alınmak üzere toplam 50 yedek öğrenci belirlenmiştir. Seçilen örneğin evreni temsil gücünü artırabilmek için bir Meslek Lisesi, bir Anadolu Lisesi ve bir özel ilköğretim okulu da araştırmaya dahil edilmiştir.

Araştırma Edirne Merkez İlçe'de bulunan 37 ilköğretim okulundan seçilen 11 (% 29.7) ilköğretim okulu ve 18 lise arasından seçilen 5 (% 27.8) lisede yürütülmüştür. Seçilen öğrenci sayısı; toplam ilköğretim öğrencilerinin % 10'unu, toplam lise öğrencilerinin ise % 4'ünü oluşturmaktadır.

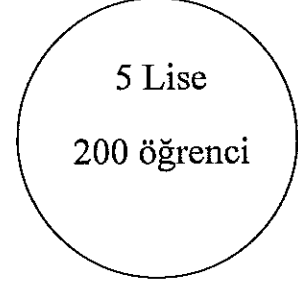
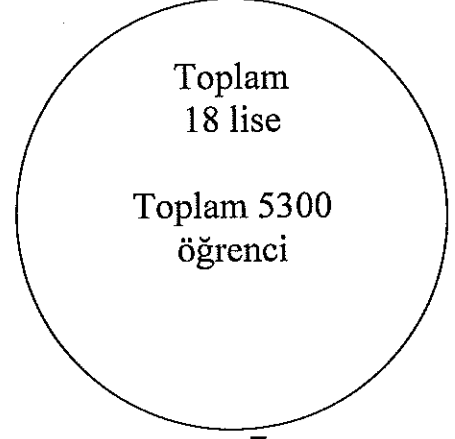
Örnekleme işleminin şematik gösterimi :

Edirne Merkez İlçe'deki

n = 400

Edirne Merkez İlçe'deki

n = 200

N = 600

Tüm ilköğretim öğrencilerinin % 10'u
Tüm ilköğretim okullarının % 29.7'si

Tüm lise öğrencilerinin % 4'ü
Tüm liselerin 27.8'i

ARAŞTIRMANIN DEĞİŞKENLERİ

Bağımlı değişkenler : Araştırmanın bağımlı değişkenleri 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin OKS sınav kaygısı ve sınav kaygı düzeyi, lise 2 ve 3. sınıf öğrencilerinin ÖSS sınav kaygısı, sınav kaygı düzeyi, durumluluk ve sürekli kaygı düzeyidir.

Bağımsız Değişkenler: Öğrencinin sınıfı, gittiği okul, anne ve babanın eğitim durumu, anne ve babanın birlikte yaşayıp yaşamamaları, anne ve babanın hayatta olup olmadığı, öğrencinin okul dışındaki zamanlarda çalışıp çalışmadığı, ailenin sınavla ilgili beklentisi ve baskısı, dershaneye gitme ve/veya özel ders alma durumu, evdeki ders çalışma ortamı araştırmanın bağımsız değişkenleridir.

VERİLERİN TOPLANMASI

Çalışmada araştırmacı tarafından hazırlanan ve demografik bilgileri sorgulayan anket formu, sınav kaygısı ölçeği, durumluluk ve sürekli kaygı ölçeği olmak üzere üç veri toplama aracı kullanılmıştır.

Araştırmacı tarafından hazırlanan soru formu, öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerini, evdeki çalışma ortamlarını, sınav kaygısı ve bu kaygıyı algılamalarını sorgulayan 52 sorudan oluşmaktadır.

Hem ortaokul hem de lise öğrencilerine uygulanan Sınav Kaygısı Ölçeği; Baltaş tarafından geliştirilen ve öğrencilerin sınav öncesi, sınav sırasında ve sınav sonrasında sınavdan etkilenme durumlarını ölçen bir ölçektir (37). Kaynak sorular doğru (D), yanlış (Y) olarak gruplandırılmıştır. Toplam 50 maddelik ölçeğin maddelerinin sekizi (3-14-17-25-32-41-49-37) başkalarının görüşünün öğrenci için önemini; yedisi (2-9-16-24-31-38-40) sınavın kendisi için önemini; altısı (1-8-15-23-30-49) öğrencinin gelecekle ilgili endişelerini; altısı (6-11-18-26-33-42) sınavlara hazırlanmamakla ilgili endişeleri; yedisi (5-12-19-27-34-39-43) öğrencinin bedensel tepkilerini; onu (4-13-20-21-28-35-36-37-48-50) öğrencinin zihinsel tepkilerini; altısı (7-10-22-29-44-45) genel sınav kaygısını değerlendiren alt testlerden oluşmaktadır.

Hem ortaokul hem de lise öğrencilerine uygulanan Durumluluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği; 1964 yılında Spielberg ve arkadaşları tarafından normal ve normal olmayan bireylerin sürekli ve durumluluk kaygı düzeylerinin ölçülmesi amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek Türkçe'ye Öner ve Le Compte tarafından uyarlanmış ve geçerlilik ve güvenilirliği de aynı kişiler tarafından yapılmıştır (38). Ölçek 40 sorudan oluşmaktadır. İlk 20 soru, kişilerin o andaki kaygılarını ölçmek amacıyla kullanılır. Sorular "Hiç", "Biraz", "Çok", "Tamamıyla"

şeklinde gruplandırılmıştır. Son 20 soru ise sürekli kaygıyı ölçer ve “Hemen hemen hiçbir zaman”, “Bazen”, “Çok zaman”, “Hemen her zaman” olarak gruplandırılmıştır.

ÖN UYGULAMA

Hazırlanan bilgi toplama formlarının ön denemeleri araştırma kapsamında olmayan Şükrü Paşa İlköğretim Okulu’nda 7.sınıfta öğrenim gören 20 öğrenciye, 8.sınıfta öğrenim gören 35 öğrenciye ve Edirne Lisesi’nde, 2.sınıfta öğrenim gören 20 öğrenciye, lise 3’de öğrenim gören 25 öğrenciye uygulandıktan sonra formlara son biçimleri verilmiş ve uygulamaya geçilmiştir.

UYGULAMA

Uygulama öncesi Edirne Valiliği’ne ve Edirne Milli Eğitim Müdürlüğü’ne yazılı izin başvurusu yapılmış ve 02.04.2007 tarihli ve 295-8708 sayılı yazı ile resmi izin alınmıştır (Ek 4).

Veri toplama işlemi 02.04.2007 – 25.05.2007 tarihleri arasında ilköğretim 7 ve 8. sınıf öğrencileri ve lise 2 ve 3. sınıf öğrencileri ile yüz yüze görüşme yöntemiyle yapılmıştır.

VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bilgi toplama formları ile elde edilen veriler, kod anahtarı oluşturularak elektronik ortamda MINITAB ver. 13.1 (lisans no: wcp 1331.00197) paket programına aktarılmıştır.

Veri analizinde tanımlayıcı istatistiklerin yanında, bağımsız değişkenler ile bağımlı değişkenler arasındaki farkı ortaya koyabilmek için, ki-kare ve student t testi ve tek yönlü ANOVA önemlilik testleri kullanılmıştır.

ÖLÇEKLERİN YORUMU

İlköğretim ve lise öğrencilerine uygulanan ve 50 sorudan oluşan Sınav Kaygısı Ölçeği’nin yorumlanması aşağıdaki gibi yapılmıştır :

Doğru olarak işaretlenen soruların ifade ettikleri:

- 1) Başkalarının sizi nasıl gördüğü ile ilgili endişeler.
3.14.17.25.32.41.46.47 şıkları “doğru” olarak işaretleyenler başkalarının kendileriyle ilgili görüşlerinden etkilendiklerini belirtebilmektedir.
- 2) Kendinizi nasıl gördüğünüzle ilgili endişeler.
2.9.16.24.31.38.40 şıkları “doğru” olarak işaretleyenler sınavlardaki başarısıyla kendine olan saygısını eşdeğer görebilmektedir.
- 3) Gelecekle ilgili endişeler.
1.8.15.23.30.49. şıkları “doğru” olarak işaretleyenler sınavdaki başarısını gelecekteki mutluluğu ve başarısıyla tek ölçütü olarak görmektedir.
- 4) Yeterince hazırlanamamakla ilgili endişeler.
6.11.18.26.33.42 şıkları “doğru” olarak işaretleyenler sınavı kişiliğinin bir ölçüsü olarak gördüğü için sınava hazırlığı kriz dönemi olarak geçirebilmektedirler.
- 5) Bedensel tepkiler.
5.12.19.27.34.39.43. şıkları “doğru” olarak işaretleyenler sınava hazırlanırken iştahsızlık, uykusuzluk, gerginlik gibi bir çok bedensel rahatsızlıkla mücadele etmek durumunda kalabilmektedirler.
- 6) Zihinsel tepkiler.
4.13.20.21.28.35.36.37.48.50. şıkları “doğru” olarak işaretleyenler sınava hazırlanırken yada sınav sırasında çevresinde olan bitenden fazlasıyla etkilenebilmekte ve dikkatini toplamakta güçlük çekebilmektedir.
- 7) Genel sınav kaygısı.
7.10.22.29.44.45. şıkları “doğru” olarak işaretleyenler sınavlarda kendine güvenmiyor, sınavları varlığı ve geleceği için bir tehdit olarak görebilmektedir.

YORUM ANAHTARI

1) Başkalarının görüşü

4-8 puan: Başkalarının sizi nasıl gördüğü sizin için büyük önem taşıyor. Çevrenizdeki insanların değerlendirmeleri bir sınav durumunda zihinsel faaliyetlerinizi olumsuz etkiliyor, sınav başarınızı tehlikeye atıyor.

0-3 puan: Başkalarının sizinle ilgili görüşleri sizin için fazla önem taşıyor. Bu sebeple sınavlara hazırlanırken çevrenizdeki insanların sizinle ilgili ne düşündükleri üzerinde kafa yorup, zaman ve enerji kaybetmiyorsunuz.

2) Kendi görüşünüz

4-7 puan: Sınavlardaki başarınızla kendinize olan saygınızı eşdeğer görüyorsunuz. Sınavlarda ölçülerin kişilik değerinizi olmayıp bilgi düzeyiniz olduğunu kabullenmeniz gerekir. Düşünce biçiminiz problemleri çözmek konusunda size yardımcı olmadığı gibi, endişelerinizi artırıp elinizi kolunuzu bağlıyor.

0-3 puan: Sınavlardaki başarınızla kendi kişiliğinize verdiğiniz değeri birbirinden oldukça iyi ayırabildiğiniz anlaşılmaktadır. Bu tutumunuz problemleri daha etkili biçimde çözenize imkan vermekte, okul başarınızı olumlu yönde etkilemektedir.

3) Gelecekle ilgili endişeler

3-6 puan: Sınavlardaki başarınızı gelecekteki mutluluğunuz ve başarınızın tek ölçüsü olarak görüyorsunuz. Bu yaklaşım biçiminin sonucu olarak sınavların güvenliğiniz ve amaçlarınıza ulaşmanız konusunda engel olduğunu düşünüyorsunuz. Bu düşünceler bilginizi yeterince ortaya koymanızı güçleştiriyor ve başarınızı tehdit ediyor.

0-2 puan: Gelecekteki mutluluğunuzun, başarınızın ve güvenliğinizin tek belirleyicisinin sınavlardaki başarınız olmadığını farkındasınız. Bu sebeple sınavlara geçilmesi gereken aşamalar olarak bakmanız, bilginizi yeterince ortaya koymaya imkan veriyor.

4) Hazırlanmakla ilgili endişeler

3-6 puan: Sınavları kişiliğiniz konusundaki değerinizi ve gelecekteki güvenliğinizin bir ölçüsü olarak gördüğünüz için herhangi bir sınava hazırlık dönemi sizin için bir kriz dönemi oluyor. Sınavda başarılı olmanızı sağlayacak olan hazırlanma tekniklerinizi öğrenirseniz, kendinize güveniniz artacak, endişelerinizi kontrol etmek için önemli bir adım atmış olacaksınız.

0-2 puan: Bir sınava verdiğiniz önem, o sınavın kendi değerinden büyük olmadığı için, sınavlara büyük bir gerginlik hissetmeden hazırlanıyorsunuz. Sınavda başarılı olabilmek için, sınava hazırlanmanın sistemini bilmeniz, gereksiz gerginlikleri yaşamamanıza ve sınava huzurlu bir şekilde çalışarak başarınızın yükselmesine imkan veriyor.

5) Bedensel tepkiler

4-7 puan: Bir sınava hazırlanırken iştahsızlık, uykusuzluk gerginlik gibi bir çok bedensel rahatsızlıkla mücadele etmek zorunda kaldığınız anlaşılmaktadır. Bu rahatsızlıklar sınavla ilgili hazırlığınızı güçleştirmekte ve başarınızı olumsuz yönde etkilemektedir. Bedensel tepkilerinizi kontrol etmeyi başarmanız zihinsel olarak hem hazırlığınızı, hem de sınavda bildiklerinizi ortaya koymanızı kolaylaştıracaktır.

0-3 puan: Sınava hazırlık sırasında heyecanınızı kontrol edebildiğiniz ve bedensel olarak çalışmanızı zorlaştıracak bir rahatsızlık hissetmediğiniz anlaşılmaktadır.

6) Zihinsel tepkiler

5-10 puan: Sınava hazırlanırken veya sınav arasında çevrenizle olan bitenden fazlasıyla etkilenmeniz ve dikkatinizi toplamakta güçlük çekmeniz yüksek sınav kaygısının işaretidir. Bu durum düşünce akışını yavaşlatır ve başarıyı engeller. Zihinsel ve bedensel rahatsızlığınız birbirini kötürkler ve sınava hazırlığınızı zorlaştırır. Sınavlarda başarılı olabilmek için zihinsel tepkilerinizi kontrol altına almayı öğrenmeniz gerekmektedir.

0-4 puan: Zihinsel açıdan sınava hazırlanırken veya sınav sırasında önemli bir rahatsızlık yaşamadığınız görülmektedir. Heyecanınızı kontrol etmeniz, zihinsel ve duygusal olarak hazırlığınızı kolaylaştırmakta ve başarıınızı artırmaktadır.

7) Genel sınav kaygısı

3-6 puan: Sınavlarda kendinize güvenemediğiniz, sınavları varlığınız ve geleceğiniz için bir tehdit olarak gördüğünüz anlaşılmaktadır. Sınavlara sahip oldukları önemin çok üzerinde değer vermekte ve belki de bu sebeple çok fazla heyecanlanmaktasınız. Sınav kaygınızı azaltacak teknikleri öğrenmeniz, hem eğitim başarılarınızı yükseltecek, hem hayattan aldığınız zevki artıracak, hem de sizi daha etkili bir insan yapacaktır.

0-2 puan: Sınavları geçilmesi gereken zorunlu engeller olarak görerek hazırlandığınız anlaşılmaktadır. Eğitim hayatındaki sınavların, hayatın bir parçası olduğunun farkındasınız ve bu tavrınız sınavlara hazırlığınızı kolaylaştırarak, eğitim başarılarınızı olumlu yönde etkilemektedir.

İlköğretim ve lise öğrencilerine uygulanan Sürekli ve Durumluk Kaygı Ölçeği'nin yorumlanması:

Ölçeklerde iki türlü ifade bulunur. Bunlara (1) doğrudan ya da düz, (2) tersine dönmüş ifadeler denilir. Doğrudan ifadeler, olumsuz duyguları; tersine dönmüş ifadeler ise olumlu duyguları dile getirir. Bu ikinci tür ifadeler puanlanırken 1 ağırlık değerinde olanlar 4'e, 4 ağırlık değerinde olanlar ise 1'e dönüşür. Doğrudan ifadelerde 4 değerindeki cevaplar kaygının yüksek olduğunu gösterir. Tersine dönmüş ifadelerde ise 1 değerindeki cevaplar yüksek kaygıyı, 4 değerindekiler düşük kaygıyı gösterir. "Huzursuzum" ifadesi doğrudan, "kendimi sakın hissediyorum" ifadesi de tersine dönmüş ifadelerle örnek olarak gösterilebilir. Bu durumda "huzursuzum" ifadesi için 4 ağırlıklı bir seçenek, "kendimi

sakin hissediyorum” ifadesi için 1 ağırlıklı seçenek işaretlenmişse, bu cevaplar yüksek kaygıyı yansıtmış olur.

Durumluk kaygı ölçeğinde on tane tersine dönmüş ifade vardır. Bunlar 1, 2, 5, 8, 10, 11, 15, 16, 19 ve 20. maddelerdir. Sürekli kaygı ölçeğinde ise tersine dönmüş ifadelerin sayısı yedidir ve bunlar 21, 26, 27, 30, 33, 36 ve 39. maddeleri oluşturur.

Puanlama; doğrudan ve tersine dönmüş ifadelerin her biri için iki ayrı anahtar hazırlanır. Böylece bir anahtarla doğrudan ifadelerin, ikinci anahtarla tersine dönmüş ifadelerin toplam ağırlıkları hesaplanır. Doğrudan ifadeler için elde edilen toplam ağırlıklı puandan ters ifadelerin toplam ağırlıklı puanı çıkarılır. Bu sayıya önceden tespit edilmiş ve değişmeyen bir değer eklenir. Durumluk kaygı için bu değişmeyen değer 50, Sürekli kaygı için ise 35’dir. En son elde edilen değer bireyin kaygı puanıdır.

Puanların Yorumlanması

Her iki ölçekten elde edilen puanlar kuramsal olarak 20 ile 80 arasında değişir. Büyük puan, yüksek kaygı düzeyini, küçük puan ise düşük kaygı düzeyini ifade eder. Puanlar yüzdelik sırasına göre yorumlanırken de aynı durum geçerlidir. Yani düşük yüzdelik sıra (1, 5, 10) kaygının az olduğunu gösterir. Uygulamalarda belirlenen ortalama puan seviyesi 36 ile 41 arasında değişmektedir (38).

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınav kaygılarının, süreklilik ve durumluluk kaygılarının ailelerinin geliriyle ilişkisi incelenirken, TÜİK’in (Türkiye İstatistik Kurumu) 2007 yılı yoksulluk sınırı verilerine göre ailelerin düşük veya yüksek gelirli olma durumu belirlenmiştir.

ETİK KURUL ONAYI

Araştırma için Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu’ndan 01.03.2007 tarihli ve 206 sayılı Etik Kurul Kararı ile onay alınmıştır (Ek 5).

ARAŞTIRMANIN KISITLILIKLARI

- Araştırma evreni yalnızca Edirne Merkez İlçe olarak alınmıştır. Dolayısıyla sonuçlar ancak Edirne Merkez İlçe’de eğitim gören öğrencilere genellenebilir.

- Değerlendirmeler literatürde yer alan ve akla gelen bağımsız değişkenler üzerinden yapılmıştır. İlköğretim ve lise öğrencilerinde sınav kaygısına neden olabilecek ya da sınav kaygısını arttıracak başka bağımsız değişkenler de olabilir.
- Öğrencilerin sorulara ve ölçeklere doğru ve samimi yanıt verdikleri varsayılmış, dolayısıyla değerlendirmeler de bu yanıtlar üzerinden yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya ilköğretim 7 ve 8 sınıflar ve lise 2 ve 3. sınıflar olmak üzere toplam 600 öğrenci alınmıştır. Öğrencilerin 333'ü (% 55.5) kız, 267'si (% 44.5) erkeklerden oluşmaktadır. 400 öğrenciden oluşan ilköğretim 7 ve 8. sınıfların 211'i (% 52.8) kız, 189'u (% 47.3) erkektir.

Lise 2. ve 3. sınıfa devam eden 200 öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır. Lise öğrencilerinden 122'si (% 61.0) kız, 78'i (% 39) erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Araştırma kapsamındaki tüm öğrenciler cinsiyete göre ağırlıklandırılarak örnekleme dahil edilmiştir. Dolayısıyla örnek ve evren cinsiyet bakımından benzerdir.

İlköğretim ve öğrencilerinin okullara göre dağılımı Tablo 2'de verilmiştir.

TABLO 2: Araştırmaya alınan ilköğretim öğrencilerinin okullara ve sınıflara göre dağılımı.

Araştırmanın yürütüldüğü okullar	7.sınıflar		8.sınıflar	
	Sayı	%	Sayı	%
Yüksel Yeşil ilköğretim Okulu	20	10.0	20	10.0
İstiklal İlköğretim Okulu	22	11.0	19	9.5
Mithat Paşa İlköğretim Okulu	12	6.0	8	4.0
Ticaret Borsası İlköğretim Okulu	18	9.0	15	7.5
Trakya Birlik İlköğretim Okulu	12	6.0	9	4.5
Karaağaç İlköğretim Okulu	17	8.5	24	12.0
Atatürk İlköğretim Okulu	21	10.5	20	10.0
75. Yıl İlköğretim Okulu	23	11.5	20	10.0
Özel Edirne İlköğretim Okulu	12	6.0	11	5.5
Gazi İlköğretim Okulu	17	8.5	29	14.5
Fevzi Paşa İlköğretim Okulu	26	13.0	25	12.5
Toplam	200	100.0	200	100.0

Tablo 2’de 200 ilköğretim 7.sınıf ve 200 ilköğretim 8.sınıf olmak üzere seçilen 400 öğrencinin 11 ilköğretim okuluna dağılımı görülmektedir. Devlet okullarının yanı sıra bir özel okuldan da 23 öğrenci araştırmaya dahil edilmiştir. Okullar öğrenci sayılarına göre ağırlıklandırıldığı için tablo 2’de yüzdeler farklıdır.

Sınav kaygısı ölçeği değerlendirmesinde, öğrencilerin verdiği yanıtlara göre “3 ve üzeri puan alanların genel sınav kaygısı vardır” şeklinde değerlendirilmiştir. Buna göre öğrencilerin 343’ünün (% 85.5) genel sınav kaygıları vardır.

Tablo 3’de araştırmaya dahil edilen ilköğretim öğrencilerinin durumluluk ve süreklilik kaygı skorları incelenmiştir.

Durumluluk ve süreklilik kaygı skorlarında daha önce yapılmış uygulamalarda belirlenen ortalama puan seviyesi 36 ile 41 arasında değişmektedir. Araştırmaya dahil edilen ilköğretim öğrencilerinin durumluluk kaygı skoru ortalaması 50.0 ± 6.7 , süreklilik kaygı skoru ortalaması 49.0 ± 7.4 olduğu saptanmıştır.

TABLO:3 Araştırmaya dahil edilen ilköğretim öğrencilerinin kaygı skorları

Kaygı Skorları	Ort. $\pm$ SS	Minimum	Medyan	Maksimum
Durumluk Kaygı Skoru	50.0 ± 6.7	35	51.0	80
Sürekli Kaygı Skoru	49.0 ± 7.4	20	50.0	77

Tablo 4’de araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin bazı demografik özellikleri sunulmuştur.

İlköğretim öğrencilerinin 298’i (% 74.5) evinde kendine ait bir odaya sahip olduğunu belirtmiştir. 47 öğrenci (% 11.8) okul saatleri dışında bir işte çalıştığını belirtmiştir.

TABLO 4: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin bazı demografik özellikleri.

Öğrencilerin Bazı Demografik Özellikleri	Sayı	%
Evimde kendime ait bir odaya sahibim	298	74.5
Hanede 5’den az kişi yaşıyoruz	364	91.0

Okul dışındaki saatlerde herhangi bir işte çalışıyorum	47	11.8
Dershaneye gidiyorum	232	58.0
Özel ders alıyorum	44	11.0

Tablo 5’de araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin evinde kendine ait bir odaya sahip olma durumu ile sınav kaygısı ilişkisi incelenmiştir.

İlköğretim öğrencilerinin kendisine ait bir odaya sahip olmaları ile gelecekle ilgili endişe duymaları arasında ilişki saptanmıştır. Kendisine ait odası olan öğrenciler arasında gelecekle ilgili endişeleri olanların oranı daha fazladır ($p=0.007$).

Evde kendisine ait odası olan ilköğretim 7 ve 8.sınıf öğrencileri olmayanlara göre daha rahat ders çalışabildiklerini belirtmişlerdir ($p<0.05$). Rahat bir ortamda ders çalışabilmek de genel sınav kaygısı ile ilişkili bulunmuştur ($p<0.05$).

TABLO 5: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin evinde kendine ait bir odaya sahip olma durumu ile sınav kaygısı ilişkisi.

Sınav Kaygısı Ölçeği önermeleri	Kendisine ait odası olanlar		Kendisine ait odası olmayanlar		χ^2	p
	Sayı	%	Sayı	%		
Başkalarının görüşü beni etkiliyor	209	70.1	74	72.5	0.214	0.644
Başarımla kendime saygımı eşdeğer görüyorum	176	59.1	62	60.8	0.094	0.760
Gelecekle ilgili endişelerim var	261	87.6	78	76.5	7.262	0.007
Yeterince hazırlanmakla ilgili endişelerim var	200	67.1	72	70.6	0.421	0.516
Uykusuzluk, iştahsızlık gibi bedensel tepkilerim var	149	50.0	56	54.9	0.731	0.393
Dikkat dağınıklığı gibi zihinsel tepkilerim var	229	76.8	75	73.5	0.458	0.498
Genel sınav kaygım var	258	86.6	85	83.3	0.654	0.419

Tablo 6'dan da anlaşılacağı üzere ilköğretim öğrencilerinin kendilerine ait odalarının olmasıyla durumluluk ve süreklilik kaygıları ilişkisizdir ($p>0.05$).

TABLO 6: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin kendisine ait bir odaya sahip olması ile durumluluk ve süreklilik kaygı skorları ilişkisi.

Kaygı Skorları	Kendisine ait odası olanlar	Kendisine ait odası olmayanlar	t	p
	Ort.±SS	Ort.±SS		
Durumluk Kaygı Skoru	50.1 ± 6.7	49.5 ± 6.8	0.757	0.450
Sürekli Kaygı Skoru	49.2 ± 7.4	48.4 ± 7.3	0.974	0.331

Araştırma kapsamında ilköğretim öğrencilerinin aynı evde yaşadıkları kişi sayısının sınav kaygılarını etkileyip etkilemediği de irdelenmiştir. Elde edilen sonuçlar tablo 7’de sunulmuştur.

TABLO 7: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin birlikte yaşadıkları kişi sayısı ile sınav kaygısı arasındaki ilişki.

Sınav Kaygısı Ölçeği önermeleri	Hanedeki kişi sayısı 5’den az		Hanedeki kişi sayısı 5’den çok		χ^2	p
	Sayı	%	Sayı	%		
Başkalarının görüşü beni etkiliyor	256	70.3	27	75.0	0.345	0.557
Başarımla kendime saygımı eşdeğer görüyorum	216	59.3	22	61.1	0.043	0.836
Gelecekle ilgili endişelerim var	312	85.7	27	75.0	2.919	0.088
Yeterince hazırlanmakla ilgili endişelerim var	244	67.0	28	77.8	1.738	0.187
Uykusuzluk, iştahsızlık gibi Bedensel tepkilerim var	187	51.4	18	50.0	0.025	0.875
Dikkat dağınıklığı gibi zihinsel tepkilerim var	273	75.0	31	86.1	2.217	0.136
Genel sınav kaygısı	311	85.4	32	88.9	0.319	0.572

Tablo 7 irdelendiğinde ilköğretim öğrencilerinin aynı evde yaşadığı kişi sayısı ile sınav kaygıları arasında önemli bir ilişki saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 8, ilköğretim öğrencilerinin yaşadığı hanedeki kişi sayısı ile durumluluk ve süreklilik kaygı skorları arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Elde edilen bulgular hanedeki kişi sayısının öğrencinin kaygı skorlarını etkilemediğini ortaya koymaktadır ($p>0.05$).

TABLO 8: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin birlikte yaşadıkları kişi sayısı ile durumluluk ve süreklilik kaygı skoru ilişkisi.

Kaygı Skorları	Evdeki kişi sayısı 5'den az	Evdeki kişi sayısı 5 ve daha fazla	t	p
	Ort.±SS	Ort.±SS		
Durumluk Kaygı Skoru	50.1 ± 6.6	48.9 ± 7.8	0.969	0.333
Sürekli Kaygı Skoru	49.1 ± 7.5	48.0 ± 6.2	0.903	0.367

İlköğretim öğrencilerinin okul dışındaki saatlerde herhangi bir işte çalışma durumları ve çalışıyor olmalarının sınav kaygılarını etkileyip etkilemediği tez kapsamında yanıtı aranan bir başka önemli sorudur. İlköğretim öğrencilerinin 47'si (% 11.8) okul saatleri dışında bir işte çalıştıklarını belirtmişlerdir. Konuyla ilgili bulgular tablo 9'da sunulmuştur.

TABLO 9: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin bir işte çalışma durumunun sınav kaygılarına etkisi.

Sınav Kaygısı Ölçeği önermeleri	Bir işte çalışanlar		Bir işte çalışmayanlar		X ²	p
	Sayı	%	Sayı	%		
Başkalarının görüşü beni etkiliyor	36	76.6	247	70.0	0.879	0.348
Başarımla kendime saygımı eşdeğer görüyorum	27	57.4	211	59.8	0.093	0.760
Gelecekle ilgili endişelerim var	39	83.0	300	85.0	0.129	0.719
Yeterince hazırlanmakla ilgili endişelerim var	35	74.5	237	67.1	1.024	0.312
Uykusuzluk, iştahsızlık gibi bedensel tepkilerim var	29	61.7	176	49.9	2.329	0.127
Dikkat dağınıklığı gibi zihinsel tepkilerim var	37	78.7	267	75.6	0.217	0.642
Genel sınav kaygısı	39	83.0	304	86.1	0.335	0.563

Tablo 9'daki bulguların analizi sonunda okul dışındaki saatlerde herhangi bir işte çalışıyor olmanın sınav kaygısını etkilemediği ortaya çıkmıştır ($p>0.05$).

Tablo 10, okul dışındaki saatlerde herhangi bir işte çalışıyor olmanın öğrencilerin durumluluk ve süreklilik kaygı skoruna etkisini göstermektedir.

TABLO 10: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin bir işte çalışma durumunun durumluluk ve süreklilik kaygı skorlarına etkisi.

Kaygı Skorları	Bir işte çalışanlar	Bir işte çalışmayanlar	t	p
	Ort.±SS	Ort.±SS		
Durumluk Kaygı Skoru	50.7 ± 8.1	49.9 ± 6.5	0.736	0.462
Sürekli Kaygı Skoru	47.5 ± 8.1	49.2 ± 7.3	-1.446	0.149

İlköğretim öğrencilerinin herhangi bir işte çalışıp çalışmamaları durumluluk ve süreklilik kaygı skorlarını önemli düzeyde etkilememektedir ($p>0.05$).

Tablo 11'deki veriler ilköğretim öğrencilerinin okulla birlikte özel bir dershaneye gitme durumlarının sınav kaygılarını nasıl etkilediğini göstermektedir. İlköğretim öğrencilerinin 232'si (% 58,0) OKS sınavına hazırlanmak için dershaneye gitmektedir.

TABLO 11: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin dershaneye gitme durumlarının sınav kaygılarına etkisi.

Sınav Kaygısı Ölçeği önermeleri	Dershaneye gidenler		Dershaneye gitmeyenler		χ^2	p
	Sayı	%	Sayı	%		
Başkalarının görüşü beni etkiliyor	155	66.8	128	76.2	4.143	0.420
Başarımla kendime saygımı eşdeğer görüyorum	131	56.5	107	63.7	2.111	0.146
Gelecekle ilgili endişelerim var	202	87.1	137	81.5	2.298	0.130
Yeterince hazırlanmakla ilgili endişelerim var	141	60.8	131	78.0	13.248	0.001
Uykusuzluk, iştahsızlık gibi bedensel tepkilerim var	106	45.7	99	58.9	6.836	0.009
Dikkat dağınıklığı gibi zihinsel tepkilerim var	175	75.4	129	76.8	0.098	0.754
Genel sınav kaygım var	199	85.8	144	85.7	0.000	0.986

Tablo 11'deki veriler dershaneye gitmeyen öğrencilerin sınava yeterince hazırlanamamaktan kaynaklanan endişe içinde olduklarını, uykusuzluk ve iştahsızlık gibi olumsuz bedensel tepki içinde olduklarını göstermektedir ($p < 0.05$). Bunların dışındaki değişkenlerin dershaneye gitmeyle ilişkisiz olduğu görülmektedir ($p > 0.05$).

İlköğretim öğrencilerinin dershaneye gidip gitmemelerinin durumluk ve sürekli kaygı skorlarını nasıl etkilediği tablo 12'de verilmiştir. Veriler irdelendiğinde ilköğretim öğrencilerinin dershaneye gitme durumları ile durumluluk ve süreklilik kaygı skorları arasında önemli bir fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

TABLO 12: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin dershaneye gitme durumunun durumluluk ve süreklilik kaygı düzeylerine etkisi.

Kaygı Skorları	Dershaneye gidenler	Dershaneye gitmeyenler	t	p
	Ort. $\pm$ SS	Ort. $\pm$ SS		
Durumluk Kaygı Skoru	49.9 $\pm$ 7.0	50.1 $\pm$ 6.4	-0.374	0.709
Sürekli Kaygı Skoru	48.8 $\pm$ 7.4	49.4 $\pm$ 7.5	-0.771	0.441

İlköğretim 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin 44'ü (% 11.0) OKS sınavına hazırlık amacıyla özel ders aldıklarını belirtmişlerdir. Bu öğrencilerin önemli bir bölümü aynı zamanda dershaneye de gitmektedirler. Bu kadar yoğun bir temponun öğrencide sınav kaygısına neden olup olmadığı tablo 13'de sunulmuştur.

TABLO 13: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin özel ders alma durumlarının sınav kaygılarına etkisi.

Sınav Kaygısı Ölçeği önermeleri	Özel ders alanlar		Özel ders almayanlar		X ²	p
	Sayı	%	Sayı	%		
Başkalarının görüşü beni etkiliyor	31	70.5	248	70.5	0.000	1.000
Başarımla kendime saygıyı eşdeğer görüyorum	29	65.9	206	58.5	0.884	0.347
Gelecekle ilgili endişelerim var	41	93.2	294	83.5	0.280	0.094
Yeterince hazırlanmakla ilgili endişelerim var	33	75.0	235	66.8	1.214	0.271
Uykusuzluk, iştahsızlık gibi bedensel tepkilerim var	19	43.2	183	52.0	1.214	0.271
Dikkat dağınıklığı gibi zihinsel tepkilerim var	34	77.3	266	75.6	0.062	0.804
Genel sınav kaygısı	38	86.4	301	85.5	0.023	0.879

Tablo 13'deki veriler incelendiğinde öğrencilerin okul eğitimiyle birlikte özel ders almalarının sınav kaygılarını önemli düzeyde etkilemediğini göstermektedir ($p>0.05$).

İlköğretim öğrencilerinin özel ders alıp almamalarının öğrencilerde durumluk ve sürekli kaygı skorlarını nasıl etkilediği tablo 14’de sunulmuştur.

Tablo 14’deki bulgular, özel ders almayla durumluk ve süreklilik kaygı skorlarının ilişkisiz olduğunu göstermektedir ($p>0.05$).

TABLO 14: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin özel ders alma durumlarının durumluk ve süreklilik kaygı skorlarına etkisi.

Kaygı Skorları	Özel ders alanlar	Özel ders almayanlar	t	p
	Ort.±SS	Ort.±SS		
Durumluk Kaygı Skoru	49.2 ± 7.8	50.1 ± 6.6	-0.823	0.411
Sürekli Kaygı Skoru	47.9 ± 8.4	49.1 ± 7.2	-1.037	0.300

Tablo 15’de araştırmaya dahil edilen öğrencilerden hem dershaneye giden hem de özel ders alan öğrencilerle hiçbirine gitmeyen öğrencilerin sınav kaygıları incelenmiştir.

Tablo 15’deki veriler dershaneye gitmeyen ve özel ders alamayan öğrencilerin sınav yeterince hazırlanamamaktan kaynaklanan endişe içinde olduklarını, uykusuzluk ve iştahsızlık gibi olumsuz bedensel tepki içinde olduklarını göstermektedir ($p<0.05$). Bunların dışındaki değişkenlerin dershaneye gitmeyle ve özel ders almayla ilişkisiz olduğu görölmektedir ($p>0.05$).

TABLO 15: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin hem dershaneye gitme hem de özel ders alma durumlarının sınav kaygılarına etkisi.

Sınav Kaygısı Ölçeği Önergeleri	Hem dershaneye gidenler hem de özel ders alanlar		Hiçbirine gitmeyenler		χ^2	p
	Sayı	%	Sayı	%		
Başkalarının görüşü beni etkiliyor	162	67.5	121	75.6	3.062	0.080
Başarımla kendime saygımı eşdeğer görüyorum	139	57.9	99	61.9	0.624	0.429
Gelecekle ilgili endişelerim var	209	87.1	130	81.3	2.528	0.112
Yeterince hazırlanmakla ilgili endişelerim var	149	62.1	123	76.9	9.653	0.002
Uykusuzluk, iştahsızlık gibi bedensel tepkilerim var	111	46.3	94	58.8	6.004	0.014
Dikkat dağımlıklığı gibi zihinsel tepkilerim var	182	75.8	122	76.3	0.009	0.924
Genel sınav kaygım var	207	86.3	136	85.0	0.123	0.726

Tablo 16 araştırmaya dahil edilen öğrencilerden hem dershaneye giden hem de özel ders alan öğrencilerle hiçbirine gitmeyen öğrencilerin durumluk ve sürekli kayđı skorlarını göstermektedir.

TABLO 16: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin hem dershaneye gitme hem de özel ders alma durumunun durumluk ve süreklilik kayđı skorlarına etkisi.

Kayđı Skorları	Hem dershaneye gidenler hem de özel ders alanlar	Hiçbirine gitmeyenler	t	p
	Ort. $\pm$ SS	Ort. $\pm$ SS		
Durumluk Kayđı Skoru	49.8 $\pm$ 6.9	50.2 $\pm$ 6.4	0.499	0.518
Sürekli Kayđı Skoru	48.8 $\pm$ 7.3	49.4 $\pm$ 7.6	0.825	0.963

Tablo 16'daki veriler irdelendiğinde ilköğretim öğrencilerinin dershaneye gitme ve özel ders alma durumları ile durumluk ve sürekli kayđı skorları arasında önemli bir fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 17’de okullara göre öğrencilerin genel sınav kaygısı incelendiğinde Karaağaç İlköğretim Okulu’ndaki öğrencilerin genel sınav kaygısı % 92.7 olduğu saptanmıştır. Karaağaç ilköğretim okulundaki öğrencilerin genel sınav kaygısı diğer okullara göre daha yüksek olarak bulunmuştur. Ticaret Borsası İlköğretim Okulu’ndaki öğrencilerin genel sınav kaygısı ise % 65.2 olarak bulunmuştur.

TABLO 17: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin okullara göre genel sınav kaygıları

Araştırmanın yürütüldüğü okullar	Genel sınav kaygısı olanlar		Genel sınav kaygısı olmayanlar	
	Sayı	%	Sayı	%
Karaağaç İlköğretim Okulu	38	92.7	3	13.3
75. Yıl İlköğretim Okulu	37	92.5	3	7.5
Fevzi Paşa İlköğretim Okulu	19	90.5	2	9.5
Atatürk İlköğretim Okulu	37	90.2	4	9.8
Trakya Birlik İlköğretim Okulu	40	87.0	6	13.0
İstiklal İlköğretim Okulu	35	85.4	6	14.6
Gazi İlköğretim Okulu	17	85.0	3	15.0
Özel Edirne İlköğretim Okulu	28	84.8	5	15.2
Mithat Paşa İlköğretim Okulu	35	81.4	8	18.6
Yüksel Yeşil ilköğretim Okulu	42	82.4	9	17.6
Ticaret Borsası İlköğretim Okulu	15	65.2	8	34.8

Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin sınıflara göre genel sınav kaygılarını incelediğimizde 7.sınıf öğrencilerinin 171'inin (% 84.2), 8.sınıfların ise 172'sinin (% 86.4) genel sınav kaygısı vardır.

Sınav kaygısı, süreklilik ve durumluluk kaygı skorları yaş ve sınıf faktörlerine göre irdelendiğinde bir fark saptanamamıştır.

İlköğretim öğrencilerinde sınav kaygısı oluşturabilecek, süreklilik ve durumluluk kaygı skorlarını olumsuz etkileyebilecek olası bağımsız değişkenlerden birinin de aile bireylerinin eğitim düzeyi ve anne babanın beklentileri olabileceği düşünülmüştür. Bu amaçla öğrencilerin anne babalarının son bitirdikleri okullar sorulmuştur. Sonuçlar tablo 18'de sunulmuştur.

TABLO 18: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin anne ve babalarının eğitim durumları.

Eğitim Durumu	Annenin en son bitirdiği okul		Babanın en son bitirdiği okul	
	Sayı	%	Sayı	%
Okuryazar değil	13	3.3	2	0.5
Okuryazar	14	3.5	10	2.5
İlkokul	164	41.0	89	22.3
Ortaokul	64	16.0	87	21.8
Lise	90	22.5	115	28.8
Yüksekokul	55	13.8	97	24.3
Toplam	400	100.0	400	100.0

Anne babalarının eğitim düzeyi irdelendiğinde, anneler bakımından en sık karşılaşılan eğitim düzeyi % 41 ile ilkokul mezunu olmak iken babalar için en sık görülen eğitim düzeyi

lise ve üniversite mezunu olmaktır (sırasıyla % 28.8 ve % 24.3). Bu konuda en çarpıcı sonuç 13 annenin okuryazar olmamasıdır.

Anne ve babanın eğitim düzeyinin öğrencinin sınav kaygısını nasıl etkilediği değerlendirildiğinde anne eğitimi ile sınav kaygısı ilişkisiz bulunmuştur ($p>0.05$). Benzer değerlendirme babaların eğitimi ile öğrencinin sınav kaygısı arasında yapıldığında, yüksekokul mezunu olan babaların çocuklarında sınav kaygısının daha yüksek olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Farklılık, öğrencinin sınav başarısını kendisine olan saygısı ile eşdeğer tutması önermesinden kaynaklanmaktadır.

İlköğretim öğrencilerinin anne ve babalarının meslekleri incelendiğinde 252 (% 62.8) öğrencinin annesi ev hanımı, 8 (% 2) öğrencinin annesi emeklidir. Babalarının mesleklerini incelediğimizde 181'inin (% 45.1) serbest meslek sahibi, 11'inin (2.7) ise emekli olduğu görülmektedir.

İlköğretim öğrencilerinin anne ve babalarının meslekleri, öğrencilerin sınav kaygısı süreklilik ve durumluluk kaygı skoruyla ilişkisi irdelenmiştir. Lise öğrencilerinin sınav kaygısının, süreklilik ve durumluluk kaygı skorunun, anne ve babalarının mesleklerinden etkilenmediği saptanmıştır ($p>0.05$).

Tablo 19, OKS sınavı konusunda korkusu olduğunu belirten ilköğretim 7 ve 8.sınıf öğrencilerinin korku nedenlerini göstermektedir.

Tablo 19 incelendiğinde en sık dile getirilen korku nedeninin % 70.8 ile sınava hazırlanamamak korkusu olduğu görülmektedir. En az dile getirilen korku nedeni ise sınav sırasında soruları yetiştirememe olarak belirtilmiştir.

TABLO 19: Araştırmaya katılan öğrencilerin OKS sınavıyla ilgili korku nedenleri.

Öğrencilerin Sınavla İlgili Korku Nedenleri	Sayı	%	Genel sınav kaygısı olanlar
Sınav sırasında soruları yetiştirememekten korkuyorum	233	58.3	209 / 233
Sınav sırasında bildiklerini unutmaktan korkuyorum	279	69.8	247 / 279
Sınava yeterince hazırlanamamaktan korkuyorum	283	70.8	248 / 279
Dershane ve deneme sınavlarından düşük not almaktan korkuyorum	264	66.0	230 / 264

Sınav sorularını yetiştiremeyeceğinden korktuğunu belirten 233 öğrenciden 209'unun (% 89.7) genel sınav kaygısı da yüksektir. Sözü edilen yetiştirememe durumu sınav kaygısını

arttırmaktadır ($p=0.008$). Sınav sırasında bildiklerini unutmaktan korktuğunu belirten 279 öğrenciden 247'sinin (% 88.5) genel sınav kaygısı da yüksektir. Bildiklerini unutma durumu genel sınav kaygısını arttırmaktadır ($p=0.016$). Sınava yeterince hazırlanamama, dersane ve deneme sınavlarından düşük not alma durumlarının ilköğretim öğrencilerinin genel sınav kaygılarını etkilemediği saptanmıştır ($p>0.05$).

Araştırmamızın en önemli bağımsız değişkenlerinden birisi de anne ve babaların çocuklarından sınav konusundaki beklentileridir. Bu konudaki bulgular tablo 20'de sunulmuştur.

Öğrencilerin anne babalarının beklentileri konusunda en sık işaretledikleri seçenek, % 81 ile "hedefe ulaşmaya yetecek puan alınması" olarak ortaya çıkmıştır. Tablo 20'deki en çarpıcı bulgu, öğrencilerin yarısından fazlasının "ailem sınav konusunda bana baskı yapıyor" nitelemesidir.

TABLO 20: Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin sınavla ilgili beklentileri.

Ailelerinin çocuklarından sınavla ilgili beklentileri	Sayı	%	Genel sınav kaygısı olanlar
Ailemin benden hedefimi gerçekleştirebileceğim kadar puan almamı bekliyor	324	81.0	279 / 324
Ailem sınava hazırlanmam konusunda baskı yapıyor	224	56.0	205 / 224
Ailem benden diğer arkadaşlarıma göre daha yüksek not almamı bekliyor.	76	19.0	64 / 76

Ailesinin sınava hazırlanma konusunda baskı yaptığını belirten 224 öğrenciden 205'inin (% 91.5) genel sınav kaygısı da yüksektir. Aile baskısı genel sınav kaygısını arttırmaktadır ($p=0.000$). Ailenin, öğrencinin hedefini gerçekleştirebileceği kadar puan alma durumu ve ailenin, diğer arkadaşlara göre daha yüksek not almayı bekleme durumu ile genel sınav kaygısı arasında bir ilişki saptanamamıştır ($p>0.05$).

İlköğretim öğrencilerinden 224'ü (% 56) ailelerinin kendilerine sınava hazırlanma konusunda baskı yaptığını belirtmişlerdir. Ailenin çocuğa baskı yapıp yapmamasının sınav kaygısına olan etkisi ile ilgili veriler tablo 21'de sunulmuştur.

TABLO 21: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin aile baskısı görme durumları ile sınav kaygısı ilişkisi.

Sınav Kaygısı Ölçeği önermeleri	Baskı belirten öğrenciler		Baskı belirtmeyen öğrenciler		χ^2	p
	Sayı	%	Sayı	%		
Başkalarının görüşü beni etkiliyor	181	80.8	102	58.0	24.861	0.002
Başarıyla kendime saygımı eşdeğer görüyorum	143	63.8	95	54.0	3.978	0.462
Gelecekle ilgili endişelerim var	199	88.8	140	79.5	6.587	0.102
Yeterince hazırlanmakla ilgili endişelerim var	162	72.3	110	62.5	4.369	0.371
Uykusuzluk, iştahsızlık gibi bedensel tepkilerim var	125	55.8	80	45.5	4.225	0.401
Dikkat dağınıklığı gibi zihinsel tepkilerim var	176	78.6	128	72.7	1.846	0.174
Genel sınav kaygım var	205	91.5	138	78.4	13.861	0.001

Tüm ki karelerde Serbestlik Derecesi = 1

OKS sınavı konusunda aile bireylerinden baskı görüp görmeme durumunun sınav kaygısıyla ilgili önermeleri nasıl etkilediği irdelendiğinde; ailesinden baskı gören öğrencilerin daha fazla genel sınav kaygısı içinde olduklarını ($p=0.001$) ve bu öğrencilerin başkalarının görüşlerinden daha fazla etkilendikleri görülmektedir ($p=0.002$).

Tablo 22'deki bulgular, aile baskısı görüp görmemenin durumluk ve sürekli kaygı skorlarını etkilemediğini göstermektedir ($p>0.05$).

TABLO 22: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin aile baskısı görme durumlarının süreklilik ve durumluluk kaygı düzeylerine etkisi.

Kaygı Skorları	Baskı belirten öğrenciler	Baskı belirtmeyen öğrenciler	t	p
	Ort. ± SS	Ort. ± SS		
Durumluk Kaygı Skoru	50.1± 7.4	49.8 ± 5.9	0.461	0.645
Sürekli Kaygı Skoru	49.3± 7.8	48.6 ± 6.8	0.982	0.327

İlköğretim 7 ve 8. sınıf öğrencilerine uygulanan Sınav Kaygısı Ölçeği'nden seçilmiş bazı sorulara verilen yanıtlar tablo 23'de sunulmuştur.

Tablo 23'e göre; ilköğretim öğrencilerinin % 68.5'i "Her zaman düşünmesem de, başarısız olursam çevremdekilerin bana hangi gözle bakacaklarından endişelenirim", yine % 68.5'i "sınavdaki sonuçların hayat başarımlarım ve güvenliğimle doğrudan ilgili olduğunu düşünürüm" demiştir.

TABLO 23: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerine uygulanan Sınav Kaygısı Ölçeği'ndeki bazı sorulara öğrencilerin yanıtları.

Sınav Kaygısı Ölçeğinden bazı sorular	Sayı	%	Genel sınav kaygısı olanlar
Her zaman düşünmesem de, başarısız olursam çevremdekilerin bana hangi gözle bakacaklarından endişelenirim	274	68.5	230 / 274
Sınavdaki sonuçların hayat başarımlarım ve güvenliğimle doğrudan ilgili olduğunu düşünüyorum	274	68.5	247 / 274
Geleceğimin sınavlarda göstereceğim başarıya bağlı olduğunu bilmek beni üzüyor	267	66.8	236 / 267

Ne kadar başarılı olacağım konusundaki endişeler sınava hazırlığımı ve sınav başarıyı etkiliyor	255	63.8	235 / 255
Önemli bir sınava girecek olmam uykularımı bozuyor	191	47.8	68 / 191

Sınav sonuçlarının hayat başarısı ve güvenliğiyle doğrudan ilgili olduğunu belirten 274 öğrenciden 247'sinin (% 90.1) genel sınav kaygısı da yüksektir. Sınav sonuçlarını hayat başarısı ve güvenliğiyle ilişkilendirmek genel sınav kaygısını arttırmaktadır ($p=0.000$). Geleceğinin sınavlarda göstereceği başarıya bağlı olmasından üzüldüğünü belirten 267 öğrenciden 236'sının (% 88.7) genel sınav kaygısı da yüksektir. Geleceğini sınavlarda göstereceği başarıya bağlamak genel sınav kaygısını arttırmaktadır ($p=0.032$). Ne kadar başarılı olacağı konusundaki endişelerin sınav hazırlığı ve başarısını etkilediğini belirten 255 öğrenciden 235'inin (% 92.2) genel sınav kaygısı da yüksektir. Bu durum genel sınav kaygısını arttırmaktadır ($p= 0.000$). Başarısız olduğunda çevresindekilerden etkilenme ve önemli bir sınavdan önce uykunun bozulması durumuyla genel sınav kaygısı arasında bir ilişki saptanamamıştır ($p>0.05$).

İlköğretim öğrencilerinde sınav kaygısını etkileyebilecek bağımsız değişkenlerden biri cinsiyettir. Araştırma kapsamına alınan 400 ilköğretim öğrencisinin 211'i (% 52.8) kız, 189'u (% 47.3) erkektir. Öğrencilerin sınav kaygısıyla ilgili yanıtlarının cinsiyete göre dağılımı ve analizi tablo 24'de verilmiştir. Veriler değerlendirildiğinde; yalnızca dikkat dağınıklığı tarzında zihinsel tepkilerin varlığı önermesinde farklılık olduğu ve kız öğrencilerde bu tepkilerin erkeklerden daha fazla olduğu görülmektedir ($p=0.043$).

TABLO 24: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin sınav kaygı durumlarının cinsiyete göre dağılımı.

Sınav Kaygısı Ölçeği önermeleri	Kız		Erkek		χ^2	p
	Sayı	%	Sayı	%		
Başkalarının görüşü beni etkiliyor	147	69.7	136	72.0	0.252	0.615
Başarımla kendime saygımı eşdeğer görüyorum	124	58.8	114	60.3	0.099	0.753
Gelecekle ilgili endişelerim var	180	85.3	159	84.1	0.108	0.743
Yeterince hazırlanmakla ilgili endişem var	146	69.2	126	66.7	0.293	0.588
Uykusuzluk, iştahsızlık gibi	116	55.0	89	47.1	2.482	0.115

bedensel tepkilerim var						
Dikkat dağınıklığı gibi zihinsel tepkilerim var	169	80.1	135	71.4	4.105	0.043
Genel sınav kaygısı	181	85.8	162	85.7	0.000	0.985

Cinsiyet ile zihinsel tepkiler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kız öğrencilerin sınav kaygısıyla ilgili zihinsel tepkilerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$).

Araştırmaya katılan kız ve erkek öğrencilerinin durumluk ve sürekli kaygı skorları tablo 25’de sunulmuştur. Veriler irdelendiğinde, her iki tür kaygı skorunun cinsiyetten bağımsız olduğu anlaşılmaktadır ($p > 0.05$).

TABLO 25: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin süreklilik ve durumluluk kaygı skorlarının cinsiyete göre dağılımı.

Kaygı Skorları	Kız	Erkek	t	p
	Ort.±SS	Ort.±SS		
Durumluk Kaygı Skoru	49.5 ± 5.8	50.5 ± 7.7	-1.533	0.126
Sürekli Kaygı Skoru	49.7 ± 7.0	48.3 ± 7.8	1.812	0.071

Tablo 26, ilköğretim öğrencilerinin aile gelirleriyle sınav kaygısı ölçeğine verdikleri yanıtları göstermektedir.

Tablo 26'daki veriler ailenin geliri ile öğrencinin sınav kaygısı arasında bir ilişki olmadığını göstermektedir ($p>0.05$).

TABLO 26: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin sınav kaygılarının ailelerinin geliriyle ilişkisi.

Sınav Kaygısı Ölçeği önermeleri	Düşük gelirli aile çocukları		Yüksek gelirli aile çocukları		X ²	p
	Sayı	%	Sayı	%		
Başkalarının görüşü beni etkiliyor	55	74.3	223	71.2	0.280	0.596
Başarımla kendime saygıyı eşdeğer görüyorum	47	63.5	185	59.1	0.484	0.486
Gelecekle ilgili endişelerim var	63	85.1	268	85.6	0.012	0.915
Yeterince hazırlanmakla ilgili endişelerim var	52	70.3	215	68.7	0.070	0.792
Uykusuzluk, iştahsızlık gibi bedensel tepkilerim var	41	55.4	158	50.5	0.581	0.446
Dikkat dağınıklığı gibi zihinsel tepkilerim var	52	70.3	244	78.0	1.965	0.161
Genel sınav kaygım var	61	82.4	273	87.2	1.261	0.281

Tablo 27'deki veriler, ailelerin gelir durumu ile öğrencilerin sürekli ve durumluk kaygı skorlarının ilişkisiz olduğunu ortaya koymaktadır ($p>0.05$).

TABLO 27: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin süreklilik ve durumluluk kaygı skorlarının ailelerinin gelirlerine göre dağılımı.

Kaygı Skorları	Düşük gelirli aile çocukları	Yüksek gelirli aile çocukları	t	p
	Ort.±SS	Ort.±SS		
Durumluk Kaygı Skoru	49.2 ± 6.9	50.2 ± 6.7	-1.062	0.289
Sürekli Kaygı Skoru	48.4 ± 7.4	49.3 ± 7.5	-0.853	0.394

Bağımsız değişkenlerle yapılan analizlerde (ortalamaya göre + 2 standart sapma eklediğimizde) durumluk kaygı için üst sınır 64, sürekli kaygı için üst sınır 63.6 olarak saptandı. Durumluk kaygı prevalansı 15 (% 3.8), sürekli kaygı prevalansı ise 12 (% 3) olarak bulunmuştur. İlköğretim öğrencilerinin durumluk ve sürekli kaygıları grubun kendi normali belirlenerek değerlendirildiğinde bir işte çalışan çocukların durumluk kaygıları (% 10.6) bir işte çalışmayan öğrencilere göre daha yüksektir. Ailem sınavlardan diğer arkadaşlarıma göre daha yüksek not almamı bekliyor diyen öğrencilerin durumluk kaygıları ailem hedefimi gerçekleştirebileceğim kadar puan almamı bekliyor diyen öğrencilere göre daha yüksektir (% 7.9). Diğer parametrelerle ilköğretim öğrencilerinin durumluk ve sürekli kaygıları arasında bir ilişki saptanamamıştır.

Araştırmamızın bir başka çalışma grubunu lise 2 ve 3.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Edirne merkez ilçedeki 5 liseden seçilen 200 lise öğrencisinin örnekleme seçilen liselere göre dağılımı tablo 28’de sunulmuştur.

TABLO 28: Araştırmaya alınan lise öğrencilerinin okullara ve sınıflara göre dağılımı.

Araştırmanın Yürütüldüğü Liseler	Lise 2		Lise 3	
	Sayı	%	Sayı	%
1.Murat Lisesi	20	19.6	26	26.2
İlhami Ertem Lisesi	18	17.64	21	21.42
Edirne Anadolu Lisesi	20	19.6	15	15.3
Endüstri Meslek Lisesi	20	19.6	20	20.4
80.Yıl Cumhuriyet Lisesi	20	19.6	20	20.4
Toplam	98	100.0	102	100.0

Örneğe seçilen 200 lise öğrencisinin genel sınav kaygısı incelenmiştir. Sınav kaygısı ölçeği değerlendirmesinde, öğrencilerin verdiği yanıtlara göre “3 ve üzeri puan alanların genel sınav kaygısı vardır” şeklinde değerlendirilmiştir. Buna göre araştırmaya alınan lise öğrencilerinin 170’inin (% 85) genel sınav kaygısı vardır.

Tablo 29’da araştırmaya dahil edilen lise öğrencilerinin durumluk ve sürekli kaygı skorları incelenmiştir.

Durumluluk ve süreklilik kaygı skorlarında daha önce yapılmış uygulamalarda belirlenen ortalama puan seviyesi 36 ile 41 arasında değişmektedir. Araştırmaya dahil edilen ilköğretim öğrencilerinin durumluluk kaygı skoru ortalaması 48.7 ± 6.1 , süreklilik kaygı skoru ortalaması 48.8 ± 7.2 olduğu saptanmıştır.

TABLO 29: Araştırmaya alınan lise öğrencilerinin durumluluk ve süreklilik kaygı skorları

Kaygı Skorları	Ort. $\pm$ SS	Minimum	Medyan	Maksimum
Durumluk Kaygı				

Skoru	48.7 ± 6.1	35	50.0	69
Sürekli Kaygı Skoru	48.8 ± 7.2	26	49.0	80

Örneğe seçilen lise öğrencilerinin bazı demografik özellikleri tablo 30'da sunulmuştur.

Lise öğrencilerinin yarısından fazlası ÖSS'ye hazırlanabilmek için dershaneye gitmektedir. Her 4 lise öğrencisinden birisi okul dışı saatlerde ücret karşılığında herhangi bir işte çalıştıklarını belirtmişlerdir.

TABLO 30: Araştırmaya alınan lise öğrencilerinin bazı demografik özellikleri.

Öğrencilerin Bazı Demografik Özellikleri	Sayı	%
Evimde kendime ait bir odaya sahibim	166	83.0
Hanede 5'den az kişi yaşıyoruz	191	95.5
Dershaneye gidiyorum	108	54.0
Herhangi bir işte çalışıyorum	46	23.0
Özel ders alıyorum	17	8.5

Tablo 31, lise öğrencilerinin sınav kaygılarıyla ilgili yanıtlarının evde kendilerine ait bir odaya sahip olma durumuna göre dağılımını göstermektedir.

TABLO 31: Araştırmaya alınan lise öğrencilerinin kendilerine ait odaya sahip olma durumlarının sınav kaygılarına etkisi.

Sınav Kaygısı Ölçeği önermeleri	Kendisine ait odası olanlar		Kendisine ait odası olmayanlar		χ^2	p
	Sayı	%	Sayı	%		
Başkalarının görüşü beni etkiliyor	97	58.4	21	61.8	0.129	0.719
Başarımla kendime saygımı eşdeğer görüyorum	99	59.6	25	73.5	2.311	0.128
Gelecekle ilgili endişelerim var	146	88.0	30	88.2	0.002	0.963
Yeterince hazırlanmakla ilgili endişelerim var	133	80.1	28.0	82.4	0.090	0.765
Uykusuzluk, iştahsızlık gibi bedensel tepkilerim var	80	48.2	19	55.9	0.668	0.414

Dikkat dağınıklığı gibi tepkilerim var	137	82.5	30	88.2	0.667	0.414
Genel sınav kaygım var	138	83.1	32	94.1	2.671	0.102

Tablo 31'deki veriler değerlendirildiğinde öğrencilerin kendilerine ait bir odaya sahip olma durumlarının sınav kaygılarını istatistiksel düzeyde etkilemediği anlaşılmaktadır ($p>0.05$).

Lise öğrencilerinin kendilerine ait bir odalarının varlığı ile sürekli ve durumluk kaygı skorlarının ilişkisi tablo 32'de sunulmuştur. Tablo 32 incelendiğinde her iki kaygı skorunun öğrencinin kendisine ait bir odasından etkilenmediği görülmektedir ($p>0.05$)

TABLO 32: Araştırmaya alınan lise öğrencilerinin kendilerine ait odaya sahip olma durumlarının durumluluk ve süreklilik kaygı skorlarına etkisi.

Kaygı Skorları	Kendisine ait odası olanlar	Kendisine ait odası olmayanlar	t	p
	Ort.±SS	Ort.±SS		
Durumluk Kaygı Skoru	48.8 ± 6.1	48.4 ± 6.1	0.348	0.729
Sürekli Kaygı Skoru	48.5 ± 7.3	50.6 ± 6.7	-1.561	0.120

Araştırma kapsamında hanede yaşayan kişi sayısının ÖSS'ye hazırlanan lise öğrencisinde sınav kaygısını nasıl etkilediği de araştırılmıştır. Konuyla ilgili bilgiler tablo 33'de sunulmuştur.

TABLO 33: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin birlikte yaşadıkları kişi sayısı ile sınav kaygıları arasındaki ilişki.

Sınav Kaygısı Ölçeği önermeleri	Evdeki kişi sayısı 5'den az		Evdeki kişi sayısı 5 ve daha fazla		χ^2	p
	Sayı	%	Sayı	%		
Başkalarının görüşü beni etkiliyor	113	59.2	5	55.6	0.046	0.830
Başarımla kendime saygımı eşdeğer görüyorum	118	61.8	6	66.7	0.087	0.768
Gelecekle ilgili endişelerim var	167	87.4	9	100	1.285	0.257
Yeterince hazırlanmakla ilgili endişelerim var	155	81.2	6	66.7	1.149	0.284
Uykusuzluk, iştahsızlık gibi bedensel tepkilerim var	93	48.7	6	66.7	1.111	0.292
Dikkat dağınıklığı gibi zihinsel tepkilerim var	160	83.8	7	77.8	0.224	0.636
Genel sınav kaygısı var	162	84.8	8	88.9	0.112	0.738

Tablo 33'deki veriler lise öğrencilerinin yaşadığı hanedeki kişi sayısı ile sınav kaygıları arasında bir ilişki olmadığını ortaya koymaktadır ($p>0.05$).

Tablo 34'deki veriler lise öğrencilerinin yaşadığı hanedeki kişi sayısı ile durumluluk ve süreklilik kaygıları arasındaki ilişkiyi göstermektedir ve yapılan analizler evdeki kişi sayısının durumluluk ve süreklilik kaygı skorlarını etkilemediğini göstermektedir ($p>0.05$).

TABLO 34: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin birlikte yaşadıkları kişi sayısı ile durumluluk ve süreklilik kaygı skorlarının ilişkisi.

Kaygı Skorları	Evdeki kişi sayısı 5'den az	Evdeki kişi sayısı 5'den çok	t	p
	Ort.±SS	Ort.±SS		
Durumluk Kaygı Skoru	48.8 ± 6.1	47.7 ± 5.7	0.498	0.619
Sürekli Kaygı Skoru	48.9 ± 7.3	48.2 ± 7.4	0.274	0.784

Tablo 35, lise öğrencilerinin okul saatleri dışında herhangi bir işte çalışıp çalışmamalarının sınav kaygılarını nasıl etkilediğini göstermektedir.

TABLO 35: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin herhangi bir işte çalışma durumlarının sınav kaygısı ile ilişkisi.

Sınav Kaygısı Ölçeği önermeleri	Bir işte çalışanlar		Bir işte çalışmayanlar		χ^2	p
	Sayı	%	Sayı	%		
Başkalarının görüşü beni etkiliyor	33	71.7	85	55.2	4.008	0.451
Başarımla kendime saygımı eşdeğer görüyorum	31	67.4	93	60.4	0.737	0.391
Gelecekle ilgili endişelerim var	39	84.8	137	89.0	0.586	0.444
Yeterince hazırlanmakla ilgili endişelerim var	36	78.3	125	81.2	0.191	0.662
Uykusuzluk, iştahsızlık gibi	20	43.5	79	51.3	0.867	0.352

bedensel tepkilerim var						
Dikkat dağınıklığı gibi zihinsel tepkilerim var	34	73.9	133	86.4	3.985	0.066
Genel sınav kaygısı	41	89.1	129	83.8	0.799	0.371

Tablo 35'deki veriler lise öğrencilerinin okul saatleri dışında herhangi bir işte çalışıyor olmalarının sınav kaygısını etkilemediğini göstermektedir ($p < 0.05$).

Lise öğrencilerinin okul saatleri dışında herhangi bir işte çalışıyor olmalarının sürekli ve durumluk kaygısını nasıl etkilediği ile ilgili veriler tablo 36'da sunulmuştur.

TABLO 36: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin herhangi bir işte çalışma durumlarının durumluluk ve süreklilik kaygı skorlarına etkisi.

Kaygı Skorları	Bir işte çalışanlar	Bir işte çalışmayanlar	t	p
	Ort.±SS	Ort.±SS		
Durumluk Kaygı Skoru	49.5 ± 6.8	48.5 ± 5.8	1.023	0.307
Sürekli Kaygı Skoru	49.3 ± 9.2	48.7 ± 6.6	0.477	0.637

Tablo 36'da da görüldüğü gibi herhangi bir işte çalışmak lise öğrencilerinin durumluk ve sürekli kaygı skorlarını önemli düzeyde etkilememektedir ($p > 0.05$).

Tablo 37, lise öğrencilerinin dershaneye gidip gitmemelerinin sınav kaygılarını nasıl etkilediğini göstermektedir.

Lise öğrencilerinin dershaneye gitme durumları ile sınav kaygıları arasında önemli bir ilişki saptanmamıştır ($p>0.05$).

TABLO 37: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin dershaneye gitme durumlarının sınav kaygısıyla ilişkisi.

Sınav Kaygısı Ölçeği önermeleri	Dershaneye gidenler		Dershaneye gitmeyenler		χ^2	p
	Sayı	%	Sayı	%		
Başkalarının görüşü beni etkiliyor	66	61.1	52	56.5	0.433	0.511
Başarımla kendime saygımı eşdeğer görüyorum	67	62.0	57	62.0	0.000	0.991
Gelecekle ilgili endişelerim var	94	87	82	89.1	0.206	0.650
Yeterince hazırlanmakla ilgili endişelerim var	88	81.5	73	79.3	0.144	0.704
Uykusuzluk, iştahsızlık gibi bedensel tepkilerim var	59	54.6	40	43.5	2.471	0.116
Dikkat dağınıklığı gibi zihinsel tepkilerim var	95	88.0	72	78.3	3.394	0.65
Genel sınav kaygım var	90	83.3	80	87.0	0.512	0.474

Tablo 38, lise öğrencilerinin dershaneye gitme durumlarının sürekli ve durumluk kaygı skorlarını nasıl etkilediğini göstermektedir.

TABLO 38: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin dershaneye gitme durumlarının durumluluk ve süreklilik kaygı skorlarına etkisi.

Kaygı Skorları	Dershaneye gidenler	Dershaneye gitmeyenler	t	p
	Ort. ± SS	Ort. ± SS		
Durumluk Kaygı Skoru	49.1 ± 6.3	48.3 ± 5.9	0.955	0.709
Sürekli Kaygı Skoru	48.6 ± 7.3	49.1 ± 7.2	-0.417	0.441

Tablo 38'deki verilerin analizinden dershaneye gitme ile durumluk ve sürekli kaygı skorlarının ilişkisiz oldukları anlaşılmaktadır ($p>0.05$).

Lise 2 ve 3.sınıf öğrencilerinin ÖSS için özel ders alma durumlarının sınav kaygılarını nasıl etkilediği araştırma kapsamında irdelenen bir başka başlıktır (Tablo 39).

TABLO 39: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin özel ders alma durumlarının sınav kaygısına etkisi.

Sınav Kaygısı Ölçeği önermeleri	Özel ders alanlar		Özel ders almayanlar		χ^2	p
	Sayı	%	Sayı	%		
Başkalarının görüşü beni etkiliyor	11	64.7	106	58.2	0.268	0.605
Başarımla kendime saygımı eşdeğer görüyorum	9	52.9	114	62.6	0.619	0.431
Gelecekle ilgili endişelerim var	14	82.4	161	88.5	0.547	0.460
Yeterince hazırlanmakla ilgili endişelerim var	12	70.6	148	81.3	1.136	0.286
Uykusuzluk, iştahsızlık gibi bedensel tepkilerim var	8	47.1	90	49.5	0.036	0.850
Dikkat dağınıklığı gibi zihinsel tepkilerim var	14	82.4	152	83.5	0.015	0.902
Genel sınav kaygısı var	13	76.5	156	85.7	1.038	0.308

Tablo 39'daki veriler özel ders almasıyla sınav kaygısının ilişkisiz olduğunu göstermiştir ($p>0.05$).

Tablo 40 özel ders alma durumlarının öğrencilerin sürekli ve durumluk kaygı skorlarını nasıl etkilediğini göstermektedir.

Lise öğrencilerinin özel ders almasıyla durumluluk ve süreklilik kaygı skorları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

TABLO 40: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin özel ders alma durumlarının durumluluk ve süreklilik kaygı skorlarına etkisi.

Kaygı Skorları	Özel ders alanlar	Özel ders almayanlar	t	p
	Ort.±SS	Ort.±SS		
Durumluk Kaygı Skoru	51.8 ± 5.4	48.4 ± 6.1	2197	0.29
Sürekli Kaygı Skoru	48.7 ± 6.8	48.8 ± 7.3	-0.079	0.937

Tablo 41’de araştırmaya dahil edilen lise öğrencilerinden hem dershaneye giden hem de özel ders alanlarla hiçbirine gitmeyen öğrencilerin sınav kaygıları incelenmiştir.

Tablo 41’deki veriler hem dershaneye gitme hem de özel ders alma durumuyla sınav kaygısının ilişkisiz olduğunu göstermiştir ($p>0.05$).

TABLO 41: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin hem dershane gitme hem de özel ders alma durumlarının sınav kaygısına etkisi.

Sınav Kaygısı Ölçeği önermeleri	Hem dershane giden hem de özel ders alanlar		Hiçbirine gitmeyen		χ^2	p
	Sayı	%	Sayı	%		
Başkalarının görüşü beni etkiliyor	66	60.6	52	57.1	0.238	0.626
Başarımla kendime saygımı eşdeğer görüyorum	68	62.4	56	61.5	0.015	0.902
Gelecekle ilgili endişelerim var	95	87.2	81	89.0	0.162	0.688
Yeterince hazırlanmakla ilgili endişelerim var	89	81.7	72	79.1	0.202	0.653
Uykusuzluk, iştahsızlık gibi bedensel tepkilerim var	60	55.0	39	42.9	2.948	0.086
Dikkat dağınlıklığı gibi zihinsel tepkilerim var	96	88.1	71	78.0	3.637	0.057
Genel sınav kaygısı var	91	83.5	79	86.8	0.431	0.512

Tablo 42 incelendiğinde lise öğrencilerinin hem dershaneye gitme hem de özel ders alma durumuyla, sürekli ve durumluk kaygı skorları arasında anlamlı bir fark saptanmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

TABLO 42: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin hem dershaneye gitme hem de özel ders alma durumlarının durumluluk ve süreklilik kaygı skorlarına etkisi.

Kaygı Skorları	Hem dershane giden hem de özel ders alanlar	Hiçbirine gitmeyen	t	p
	Ort.±SS	Ort.±SS		
Durumluk Kaygı Skoru	49.2 ± 6.3	48.2 ± 5.8	1.171	0.487
Sürekli Kaygı Skoru	48.6 ± 7.3	49.0 ± 7.2	-0.396	0.698

Tablo 43’de lise öğrencilerinin okullara göre genel sınav kaygıları sunulmuştur.

Lise öğrencilerinin genel sınav kaygısı irdelendiğinde Endüstri Meslek Lisesi’ndeki 35 (% 87.5) öğrencinin sınav kaygısı diğer liselere göre yüksek bulunmuştur.

TABLO 43: Araştırmaya alınan lise öğrencilerinin okullara göre genel sınav kaygıları

Araştırmanın yürütüldüğü okullar	Genel sınav kaygısı olanlar		Genel sınav kaygısı olmayanlar	
	Sayı	%	Sayı	%
Endüstri Meslek Lisesi	35	87.5	5	12.5
1.Murat Lisesi	40	87.0	6	13.0
80.Yıl Cumhuriyet Lisesi	34	85.0	6	15.0

İlhami Ertem Lisesi	33	84.6	6	15.4
Edirne Anadolu Lisesi	28	80.0	7	20.0

Lise öğrencilerinin sınıflara göre sınav kaygıları incelenmiştir. Örneklemeye seçilen 200 lise öğrencisinden 87 (% 88.8) lise 2. sınıf öğrencisinin ve 83 (% 81.4) lise 3. sınıf öğrencinin genel sınav kaygısı vardır.

Lise öğrencilerinde sınav kaygısı, süreklilik ve durumluluk kaygı skorları yaş ve sınıf faktörlerine göre irdelendiğinde bir fark saptanamamıştır ($p>0.05$).

Lise öğrencilerinin anne ve babalarının eğitim durumları tablo 44'de sunulmuştur.

Tablo 44 incelendiğinde; annelerin yarıya yakınının ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Lise öğrencilerinden annesi yüksekokul mezunu olanların oranı % 9, babaları yüksekokul mezunu olanların oranı ise % 22'dir. Annelerin % 3'ü okuryazar değilken, babalarının en az ilkokul mezunu olduğu görülmektedir.

TABLO 44: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin anne ve babalarının eğitim durumları.

Eğitim Durumu	Annenin eğitimi		Babanın Eğitimi	
	Sayı	%	Sayı	%
Okuryazar değil	6	3.0	-	-
Okuryazar	3	1.5	-	-
İlkokul	89	44.5	59	29.5
Ortaokul	35	17.5	39	19.5
Lise	49	24.5	58	29.0
Yüksekokul	18	9.0	44	22.0
Toplam	200	100.0	200	100.0

Lise öğrencilerinin anne ve babalarının en son bitirdiği okulla sınav kaygıları arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır ($p>0.05$).

Lise öğrencilerinin anne ve babalarının meslekleri incelenmiştir. Öğrencilerin 111'inin (% 55.5) annesi ev hanımıdır. Öğrencilerden 4'ünün (% 2) ise annesi çiftçidir. Örnekleme babası serbest meslek sahibi olan 78 (% 39) öğrenci mevcuttur. Öğrencilerden 19'unun (% 9.5) babası emeklidir.

Lise öğrencilerinin anne ve babalarının meslekleri, öğrencilerin sınav kaygısı, süreklilik ve durumluluk kaygı skoruyla ilişkisi irdelenmiştir. Lise öğrencilerinin sınav kaygısının, süreklilik ve durumluluk kaygı skorunun, anne ve babalarının mesleklerinden etkilenmediği saptanmıştır ($p>0.05$).

Tablo 45, ÖSS konusunda korkusu olduğunu belirten lise 2 ve 3.sınıf öğrencilerinin korku nedenlerini göstermektedir.

Tablo 45 incelendiğinde en sık dile getirilen korku nedeninin % 81.5 ile sınava hazırlanamama korkusu olduğu görülmektedir. En az dile getirilen korku nedeni ise sınav sırasında soruları yetiştirememe olarak belirtilmiştir.

TABLO 45: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin ÖSS sınavı ile ilgili korku nedenleri

Öğrencilerin Sınavla İlgili Korku Nedenleri	Sayı	%	Genel sınav kaygısı olanlar
Sınava yeterince hazırlanamamaktan korkuyorum	163	81.5	142 / 163
Sınav sırasında bildiklerini unutmaktan korkuyorum	149	74.5	134 / 149
Dershane ve deneme sınavlarından düşük not almaktan korkuyorum	123	61.5	107 / 123
Sınav sırasında soruları yetiştirememekten korkuyorum	113	56.5	100 / 113

Sınav sırasında bildiklerini unutmaktan korktuğunu belirten 149 öğrenciden 134'ünün genel sınav kaygısı da yüksektir (% 89.9). Sözü edilen bildiklerini unutma durumu genel sınav kaygısını da arttırmaktadır ($p= 0.001$). Sınava yeterince hazırlanamama, dershane ve deneme sınavlarından düşük not alma, soruları yetiştirememe durumlarının genel sınav kaygısını etkilemediği saptanmıştır ($p>0.05$).

Lise 2 ve 3.sınıf öğrencilerinin ailelerinin sınavla ilgili beklentileri tablo 46’da sunulmuştur.

Tablo 46’daki veriler irdelendiğinde; aileler çoğunlukla çocuklarının seçecekleri alanlara ve mesleklere karışmamakta, ancak hedeflerine ulaşabilecekleri kadar puan almalarını beklemektedirler. Bu bulgular içinde en çarpıcı olanı öğrencilerin yarısının ailesince baskı yapıldığını belirtmiş olmasıdır.

TABLO 46: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin ailelerinin sınavla ilgili beklentileri.

Ailelerinin Sınavla İlgili Beklentileri	Sayı	%	Genel sınav kaygısı olanlar
Bulduğun bölümü / alanı kendim seçtim.	190	95.0	164 / 190
Ailem seçmek istediğim mesleği onaylıyor.	182	91.0	158 / 182
Ailem bende hedefimi gerçekleştirebileceğim kadar puan almamı bekliyor.	180	90.0	155 / 180
Ailem sınava hazırlanma konusunda baskı yapıyor.	100	50.0	93 / 100
Ailem benden diğer arkadaşlarıma göre daha yüksek notu almamı bekliyor.	20	10.0	15 / 20

Bulduğu bölümü/alanı kendi seçtiğini belirten 190 öğrenciden 164’ünün (% 86.3) genel sınav kaygısı yüksektir. Bölümü/alanı kendi seçme durumu genel sınav kaygısını arttırmaktadır ($p=0.023$). Sınavlara hazırlanma konusunda ailesinin baskı yaptığını belirten 100 öğrenciden 93’ünün (% 93) genel sınav kaygısı yüksektir. Sözü edilen aile baskısı genel sınav kaygısını arttırmaktadır ($p=0.002$). Ailenin seçmek istenilen mesleği onaylaması durumu, ailenin öğrenciden hedefini gerçekleştireceği kadar puan almasını beklemesi ve ailenin öğrenciden arkadaşlarına göre daha yüksek notu almasını beklemesiyle genel sınav kaygısı arasında bir ilişki saptanamamıştır ($p>0.05$).

Aile baskısının lise öğrencilerinin sınav kaygısı üzerindeki etkisi tablo 47’de sunulmuştur.

Tablo 47’deki veriler irdelendiğinde ailesinin ders çalışması için baskı yaptığını söylediği öğrencilerin başkalarının görüşünü önemseme, dikkat dağınıklığı ve genel sınav kaygısı bakımından daha dezavantajlı oldukları görülmektedir ($p<0.05$).

TABLO 47: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin aile baskısı altında olma durumlarının sınav kaygılarına etkisi.

Sınav kaygısı ölçeği	Aile baskısı olan öğrenciler		Aile baskısı olmayan öğrenciler		χ^2	p
	Sayı	%	Sayı	%		
Başkalarının görüşü beni etkiliyor	70	70.0	48	48.0	10.004	0.002
Başarımla kendime saygıyı eşdeğer görüyorum	68	68.0	56	56.0	3.056	0.080
Gelecekle ilgili endişelerim var	91	91.0	85	85.0	1.075	0.192
Yeterince hazırlanmakla ilgili endişelerim var	82	82.0	79	79.0	0.287	0.592
Uykusuzluk iştahsızlık gibi zihinsel tepkilerim var	55	55.0	44	44.0	2.420	0.120
Dikkat dağınıklığı gibi zihinsel tepkilerim var	89	89.0	78	78.0	4.391	0.036
Genel sınav kaygım var	93	93.0	77	77.0	10.039	0.002

Tablo 48, lise öğrencilerinin aile baskısı altında olma durumlarının süreklilik ve durumluluk kaygı skorlarını nasıl etkilediğini göstermektedir.

Öğrencilerin aile baskısı hissetmeleriyle durumluk ve sürekli kaygıları arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır ($p>0.05$).

TABLO 48: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin aile baskısı altında olma durumlarının süreklilik ve durumluluk kaygı skorlarına etkisi.

Kaygı Skorları	Aile baskısı olan öğrenciler	Aile baskısı olmayan öğrenciler	t	p
	Ort.±SS	Ort.±SS		
Durumluk Kaygı Skoru	48.7 ± 6.2	48.8 ± 5.9	0.977	0.645
Sürekli Kaygı Skoru	49.4 ± 7.9	48.2 ± 6.5	0.071	0.327

Lise 2 ve 3.sınıf öğrencilerine uygulanan Sınav Kaygısı Ölçeği'ndeki bazı sorulara alınan yanıtlar tablo 49'da sunulmuştur.

Sınav kaygısı konusunda öğrencilerin verdikleri en önemli yanıt, ÖSS'deki performanslarının geleceklerini belirliyor olmasıdır. Bir diğer çarpıcı sonuç ise; başarılı olup olamayacağı konusundaki endişelerinin öğrencilerin sınava hazırlık ve sınav performanslarını olumsuz etkiliyor olmasıdır.

TABLO 49: Araştırmaya katılan lise öğrencilerine uygulanan Sınav Kaygısı Ölçeği'ndeki bazı sorulara verilen yanıtlar.

Sınav Kaygısı Ölçeğinden bazı sorular	Sayı	%	Genel sınav kaygısı olanlar
Geleceğimin sınavlarda göstereceğim başarıya bağlı olduğunu bilmek beni üzüyor	171	85.5	151 / 171
Ne kadar başarılı olacağım konusundaki endişeler, sınava hazırlığımı ve sınav başarıyı etkiler	150	75.0	135 / 150
Her zaman düşünmesem de, başarısız olursam çevremdekilerin bana hangi gözle bakacaklarından endişelenirim	141	70.5	121 / 141
Sınavdaki sonuçların hayat başarıyı ve güvenliğimle doğrudan ilgili olduğunu düşünürüm	122	61.0	110 / 122
Önemli bir sınava girecek olmam uykularımı bozar	106	53.0	97 / 106

Geleceğinin sınavlarda göstereceği başarıya bağlı olmasına üzüldüğünü belirten 171 öğrenciden 151'inin (% 88.3) genel sınav kaygısı da yüksektir. Geleceğin sınavlardaki başarıya bağlı olma durumu genel sınav kaygısını arttırmaktadır ($p=0.001$). Başarılı olma konusundaki endişelerin sınav hazırlığını etkilediğini söyleyen 150 öğrenciden 135'inin (% 90.0) genel sınav kaygısı da yüksektir. Başarılı olma konusundaki endişelerin sınava hazırlanmayı etkileme durumu genel sınav kaygısını da arttırmaktadır ($p= 0.001$). Sınavdaki sonuçların hayat başarıyı ve güvenliğini doğrudan etkilediğini düşünen 122 öğrenciden 110'unun (% 90.2) genel sınav kaygısı da yüksektir. Sınavdaki sonuçların hayat başarıyı ve güvenliğini doğrudan etkilediğini düşünme genel sınav kaygısını arttırmaktadır

($p=0.011$). Önemli bir sınava girmenin uyku düzenini bozduğunu belirten 106 öğrenciden 97'sinin (% 91.5) genel sınav kaygısı da yüksektir. Önemli bir sınava girecek olmanın uyku düzenini bozması durumu genel sınav kaygısını arttırmaktadır ($p=0.006$). Başarısızlık durumunda çevrenin nasıl karşılayacağından endişelenme genel sınav kaygısını etkilememektedir ($p>0.05$).

Lise öğrencilerinin cinsiyetlerine göre sınav kaygı durumları tablo 50'de verilmiştir.

Sınav kaygısının cinsiyete göre değişimi irdelendiğinde; uykusuzluk, iştahsızlık ve dikkat dağınıklığı gibi zihinsel tepkilerin kız öğrencilerde daha sık olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

TABLO 50: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinde cinsiyet ile sınav kaygısı ilişkisi.

Sınav kaygısı ölçeği	Kız		Erkek		X ²	p
	Sayı	%	Sayı	%		
Başkalarının görüşü beni etkiliyor	69	56.6	49	62.8	1.772	0.380
Başarımla kendime saygıyı eşdeğer görüyorum	81	66.4	43	55.1	2.563	0.109
Gelecekle ilgili endişelerim var	107	87.7	69	88.5	0.26	0.872
Yeterince hazırlanmakla ilgili endişelerim var	102	83.6	59	75.6	1.923	0.166
Uykusuzluk, iştahsızlık gibi zihinsel tepkilerim var	70	57.4	29	37.2	7.765	0.005
Dikkat dağınıklığı gibi zihinsel tepkilerim var	108	88.5	59	75.6	5.732	0.017
Genel sınav kaygım var	103	84.4	67	85.9	0.81	0.776

Tablo 51 lise öğrencilerinde cinsiyete göre durumluk ve sürekli kaygı skorlarının değişimini göstermektedir. Elde edilen bulgular durumluk ve sürekli kaygı skorlarının cinsiyete göre farklılık göstermediğini ortaya koymuştur ($p>0.05$).

TABLO 51: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinde cinsiyete göre süreklilik ve durumluluk kaygı skorları

Kaygı Skorları	Kız	Erkek	t	p
	Ort.±SS	Ort.±SS		
Durumluk Kaygı Skoru	48.1± 5.6	49.8 ± 6.7	-1.917	0.126
Sürekli Kaygı Skoru	49.4 ± 5.6	47.9 ± 9.2	1.380	0.071

Tablo 52, lise öğrencilerinin hane gelirlerine göre sınav kaygısı durumlarını göstermektedir. Lise öğrencilerinde haneye giren gelir miktarıyla sınav kaygısı arasında önemli bir fark saptanamadığı görülmektedir ($p>0.05$).

TABLO 52: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin hane gelirlerine göre sınav kaygı durumları.

Sınav Kaygısı Ölçeği önermeleri	Düşük gelirli aile çocukları		Yüksek gelirli aile çocukları		χ^2	p
	Sayı	%	Sayı	%		
Başkalarının görüşü beni etkiliyor	16	76.2	102	57.0	2.866	0.090
Başarımla kendime saygıyı eşdeğer görüyorum	15	71.4	109	60.9	0.885	0.347
Gelecekle ilgili endişelerim var	16	76.2	160	89.4	3.099	0.078
Yeterince hazırlanmakla ilgili endişelerim var	14	66.7	147	82.1	2.860	0.091
Bedensel tepkiler	13	61.9	86	48.0	0.1444	0.229
Zihinsel tepkiler	19	90.5	148	82.7	0.829	0.363
Genel sınav kaygım var	18	85.7	152	84.9	0.009	0.923

Araştırma kapsamındaki lise öğrencilerinin hane gelirleriyle sürekli ve durumluk kaygı skorlarının nasıl değiştiği tablo 53’de sunulmuştur.

TABLO 53: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin hane gelirlerine göre süreklilik ve durumluluk kaygı skorları.

Kaygı Skorları	Düşük gelirli aile	Yüksek gelirli aile	t	p
	çocukları	çocukları		
	Ort.±SS	Ort.±SS		
Durumluk Kaygı Skoru	48.4 ± 4.5	48.8 ± 6.3	-0.273	0.785
Sürekli Kaygı Skoru	49.7 ± 6.0	48.0 ± 7.2	-0.770	0.442

Tablo 53’deki verilere göre haneye giren gelir miktarıyla öğrencilerin durumluluk ve süreklilik kaygı skorları değişmemektedir ($p>0.05$).

Bağımsız değişkenlerle yapılan analizlerde (ortalamaya göre + 2 standart sapma eklediğimizde) lise öğrencilerinde durumluk kaygı için üst sınır 61.04, sürekli kaygı için üst sınır 63.5 olarak saptandı. Durumluk kaygı prevalansı 3 (% 1.5), sürekli kaygı prevalansı ise 6 (% 3) olarak bulunmuştur. Durumluk ve sürekli kaygı grubun kendi normali belirlenerek değerlendirildiğinde; bağımlı değişkenler ile lise öğrencilerinin durumluk ve sürekli kaygıları arasında ilişki saptanamamıştır.

TARTIŞMA

OKS, SBS gibi kritik sınavlara ergenlik döneminde giriliyor olmasının ve ÖSS'nin bireylerin geleceğini belirlemede çok önemli rol oynuyor olmasının, bu yaş gruplarındaki öğrencilerde kaygıya neden olup olmadığının ortaya konulması bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır.

OKS'nin, öğrencilerin eğitim-öğretim yaşantısında kendilerini başkalarıyla kıyaslayarak değerlendirebilecekleri ilk ciddi sınav olduğu söylenebilir. Bu çalışmada, OKS sınavının ilköğretim öğrencilerinde sınav kaygısına neden olup olmadığı, sürekli ve durumluluk kaygı skorlarını etkileyip etkilemediği incelenmiştir.

Çalışmamızda ilköğretim öğrencilerinin % 74.5'inin kendisine ait bir odasının olduğu ortaya çıkmıştır. Bulgularımıza göre öğrencinin kendisine ait odasının olmaması rahat ders çalışmamasına ve sınav kaygısının artmasına neden olmaktadır. öğrencinin sınav kaygısını artırmaktadır. Bunun olası nedeni, kendisine ait odası olmayan öğrencilerin kendilerini rahat hissedememeleri ve olumlu çalışma ortamına sahip olmadıkları için yeterince hazırlanamadıklarını düşünmeleri olabilir. Bu konudaki bir başka analiz sonucu, odaya sahip olmamanın durumluluk ve süreklilik kaygı skorlarını etkilemiyor olmasıdır.

Molla ve arkadaşları da 1997'de Edirne'de yaptıkları çalışmada kendisine ait odası olmayan öğrencilerin sınav kaygılarının yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu anlamda sonuçları çalışmamızla benzerdir (39).

Araştırmamıza göre ilköğretim öğrencilerinin % 91'i en fazla 4 kişilik bir aileye sahiptir. Çalışmanın başında kalabalık evde yaşamının öğrencilerde kaygı nedeni olabileceğini düşünmüştük. Ancak bulgularımız, hanede yaşayan kişi sayısının ne sınav kaygısını ne de durumluluk ve süreklilik kaygı skorlarını etkilemediğini ortaya koydu.

Yorulmaz ve arkadaşları Edirne Merkez İlçe'de yaptıkları çalışmada kalabalık aileye sahip öğrencilerin çekirdek ailede yaşayan arkadaşlarına göre süreklilik kaygı skoru

bakımından daha dezavantajlı olduklarını saptamışlardır. Bu bulgu çalışmamızı aynı kentte yapmış olmamıza karşın bizim bulgularımızdan farklıdır (40).

Çalışmamız, ilköğretim öğrencilerinin % 11.8'inin okul dışındaki zamanlarda herhangi bir işte çalışıyor olduklarını ortaya koymuştur. Bu durumun öğrencilerin sınav kaygılarını ve süreklilik ve durumluluk kaygı skorlarını etkileyip etkilemediğini irdelediğimizde çalışma durumunun fazladan kaygı yaratmadığını gördük. Bunun nedeni, düşük gelir düzeyine sahip öğrencilerin aile bütçesine katkıda bulunmayı da sorumlulukları arasında görmeleri ve durumu bu şekilde kabullenmeleri olabilir.

Araştırmamızın önemli bulgularından biri, öğrencinin dershaneye gitmeme ya da gidememesinin kaygılarını artırmasıdır. Bu bulgu iki farklı biçimde yorumlanabilir. Öğrenciler dershaneye gidemedikleri için OKS sınavına yeterince hazırlanamadıklarını düşünüyor ve bu nedenle kaygılanıyor olabilirler. Bir diğer yorum da dershaneye gidenlerin başlangıçta kaygı düzeylerinin yüksek olabileceği, zamanla sınava daha iyi hazırlanabildiklerini düşündükleri için kaygılarının azalmış olması olabilir. Dershaneye gitmeyen öğrencilerle ilgili öteki bulgular; bu öğrencilerin başkalarının kendileriyle ilgili görüşlerinden ve yorumlarından daha fazla etkileniyor olmaları, OKS sınavına yeterince hazırlanamama endişeleri, iştahsızlık, bulantı ve gerginlik gibi bedensel tepkilerinin ve genel sınav kaygılarının dershaneye gidenlere göre daha yüksek olmasıdır. Bütün bunlar, henüz 13-14 yaşında olan bu çocukların sınavı geleceklerini kurtaracak bir olay olarak değerlendirmelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Çalışmamızda, öğrencilerin okul eğitiminin yanı sıra özel ders alıp almamalarının sınav kaygısı, durumluluk ve sürekli kaygı skorlarını etkilemediği ortaya çıkan bir başka bulgudur. Bu bulgunun olası nedeni, özel ders alınma amacının sınava hazırlıktan çok okuldaki eksikliğin giderilmesi olabilir.

Araştırmamızda her on ilköğretim öğrencisinden dördünün annesinin ilkokul mezunu olduğu, yüksek okul mezunu olanların sayısının ise % 14 olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durumun öğrencide kaygıyı artırıp artırmadığı incelendiğinde anne eğitiminin kaygıda etkili olmadığı anlaşılmıştır.

Kayapınar 2006 yılında Afyonkarahisar'da yaptığı çalışmada ilköğretim öğrencilerinin annelerinin eğitim düzeyi yükseldikçe sınav kaygı düzeylerinin azaldığını ortaya koymuştur (41). Bizim çalışmamızda bu değişkenler ilişkisiz bulunmuştur.

Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi irdelendiğinde; babaların eğitim düzeylerinin annelerden daha iyi olduğu görülmektedir. Babaların önemli bir bölümü lise ve üzeri eğitime

sahiptir. Annelerden farklı olarak babaların eğitim düzeyi çocukların kaygıları üzerinde etkili bulunmuştur. Babaların eğitim düzeyi düştükçe; öğrencilerin başta sınav kaygıları olmak üzere sınavdaki başarılarıyla kendilerine saygıyı eşdeğer görmeleri, sınava hazırlanırken ya da sınav sırasında dikkat toplamakta güçlük çekmelerinin arttığı görülmektedir. Bu bulguların olası nedenleri; öğrencilerin babalarının çalışma yaşantılarını, toplum içindeki konumlarını ve eğitimlerini gördüklerinde gelecekte aynı sıkıntıları yaşamak istememeleri olabilir.

Kayapınar 2006 yılında Afyonkarahisar'da yaptığı çalışmada, bizim bulgularımızla benzer biçimde, babanın eğitim düzeyi arttıkça öğrencinin kaygısının azaldığını ortaya koymuştur (41).

Aile baskısı hisseden öğrencilerin daha kaygılı oldukları araştırmamızın önemli bulgularından bir başkasıdır. Ailelerinden baskı gördüklerini belirten ilköğretim öğrencileri çevrelerindeki insanların kendileriyle ilgili değerlendirmelerden daha fazla etkilenmekte, sınavlardaki başarılarını kendilerine olan saygılarıyla eşdeğer tutmakta, gelecekle ilgili daha fazla endişe duymaktadırlar. Baskı gördüklerini söyleyen bu öğrencilerde sınava yeterince hazırlanamama endişesi, iştahsızlık, uykusuzluk ve gerginlik gibi bedensel tepkilerin de baskı görmeyen öğrencilere göre daha fazla saptanmıştır. Aile baskısı öğrencilerin genel sınav kaygılarını da artırmaktadır.

Kayapınar'ın 2006 yılında Afyonkarahisar il merkezinde yaptığı çalışmada da otoriter ve baskıcı ailelerin çocuklarının sınav kaygıları daha yüksek bulunmuştur (41). Bulgularımız bu yönüyle Kayapınar'ın bulgularıyla benzerdir.

Araştırmamız sonunda cinsiyet sınav kaygısını etkileyen bir etmen olarak ortaya çıktı. Araştırma kapsamına aldığımız kız öğrencilerde OKS sınav kaygısı erkek öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Dikkat dağınıklığı gibi zihinsel tepkiler kız öğrencilerde daha sık karşılaşılan bir bulgudur. Bunun pek çok nedeni olabilir ancak ilk akla gelenler ekonomik özgürlüklerini elde edebilecekleri bir mesleğe sahip olmanın kız öğrenciler için daha önemli olması, yaşları gereği ergenlik dönemlerini erkeklerden önce yaşıyor olmaları dolayısıyla bedensel ve ruhsal adaptasyon sürecinde sıkıntı yaşıyor olmalarıdır.

Hem Ünal'ın Ankara'da, hem de Kayapınar'ın Afyonkarahisar'da yürüttükleri çalışmalarda da sınav kaygısı kız öğrencilerde daha yüksek bulunmuştur (41, 42). Benzer biçimde Aslan da Mersin'de yürüttüğü çalışma sınav kaygısı sıklığını kız öğrencilerde daha yüksek saptamıştır (43).

Ünal'ın 2006 yılında Ankara il merkezinde yürüttüğü çalışmada olduğu gibi bizim çalışmamızda da eve giren gelir miktarı ile sınav kaygısı ilişkisiz bulunmuştur (42). Bunun akla gelen olası nedeni, ailelerin olumsuz koşulları çocuklarına yansıtılmaları olabilir.

Ailenin gelir düzeyi ile öğrencilerin sınav kaygıları arasında ilişki bulan çalışmalar da vardır. Örneğin Girgin'in İzmir'de 13-15 yaş gurubu öğrencilerde yürüttüğü çalışmada düşük gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarının sınav kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir (44).

Araştırmamızın önemli bağımlı değişkenlerinden olan süreklilik ve durumluluk kaygı skorları pek çok değişkenle ilişkisiz bulunmuştur. Süreklilik ve durumluluk kaygı skorlarını etkilemediği anlaşılan değişkenlerin başlıcaları; öğrencinin cinsiyeti, aile baskısı görüp görmemeleri, eve giren gelir miktarı, dershaneye gitme durumu ve anne, babanın eğitim düzeyleridir. Bu bulgular bizim araştırmamıza özgü sonuçlar olabilir. Ancak ailelerin sınava girecek çocuklarını mümkün olduğunca sorunlardan uzak tutuyor olmaları bu sonuçların muhtemel nedenleri de olabilir.

Araştırmamızın ikinci çalışma grubu ÖSS sınavına girecek olan lise 2 ve 3.sınıf öğrencileridir. Bu amaçla öğrencilerin mesleki hayatlarının belirlenmesinde ve geleceklerinin şekillenmesinde büyük rolü olan ÖSS sınavının lise öğrencilerinin sınav kaygılarını, durumluluk ve süreklilik kaygı skorlarını nasıl etkilediği araştırılmıştır.

Elde ettiğimiz bulgulara göre lise öğrencilerinin % 83'ünün kendisine ait odası vardır. Öğrencinin kendisine ait bir odasının bulunması ya da bulunmaması kaygı düzeyini değiştirmemektedir. Bu bulgu öğrencilerin ders çalışırken çalışma ortamına çok önem vermediklerini göstermektedir.

Yorulmaz 1991 yılında Edirne Merkez İlçe'de yürüttüğü çalışmada kendisine ait odası olmayan lise öğrencilerinin süreklilik kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğunu saptamıştır (40). Bizim bulgularımız bu anlamda Yorulmaz'ın sonuçlarıyla örtüşmemektedir. Buradaki fark zamana bağlı olabilir.

Bizim çalışmamızda sınav kaygısı, süreklilik ve durumluluk kaygı skorlarını etkilemediğini saptadığımız bir diğer bağımsız değişken hanede yaşayan kişi sayısıdır. Molla'nın 1999 yılında yürüttüğü çalışmanın sonuçları da bizim sonuçlarımızla benzerdir (39). O çalışmada da hanede yaşayan kişi sayısı kaygı nedeni bulunmamıştır.

Çalışmamızda lise öğrencilerinin bir işte çalışmasıyla sınav kaygısı, durumluluk ve süreklilik kaygı arasında anlamlı bir ilişki saptamadık. Benzer biçimde dershaneye gidip gitmemenin de sınav kaygısı üzerine bir etkisinin olmadığı bu çalışmanın önemli

sonuçlarındandır. Araştırma kapsamındaki lise öğrencileri daha önce geleceklerinde ÖSS kadar önemli olabilen OKS sınavına girmişlerdir. ÖSS sınavına hazırlanırken dershaneye giderek ya da gitmeden hangi sistem ve plan dahilinde hazırlanabileceklerini bildikleri, bu yüzden de dershaneye gidip gitmeme durumlarının sınav kaygılarını etkilemediği düşünülebilir.

Ekşi'nin 1998 yılında İstanbul'da yaptığı çalışmada da bizim bulgularımızla benzer biçimde sınav kaygısı ile dershaneye gitme arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (45). Ancak Karadeniz 2005 yılında İstanbul'da yaptığı çalışmada dershaneye gitmeyen öğrencilerin sınav kaygı düzeylerini gidenlere göre daha yüksek bulmuştur (46).

Lise öğrencilerinden elde ettiğimiz diğer bulgular; dershaneye gitme durumunun ve özel ders alıp almamanın öğrencilerin sınav kaygısını, süreklilik ve durumluluk kaygı skorlarını etkilememesidir. Bu sonuçlar, her öğrencinin içinde bulunduğu koşulları, ailesinin ekonomik olanaklarını kabullenip sınava ona göre hazırlandığını ve olumsuzluklardan fazla etkilenmediğini akla getirmektedir.

Nitekim Ekşi de İstanbul çalışmasında özel ders ile sınav kaygısı arasında ilişki saptamamıştır (45).

OKS sınavına hazırlanan ilköğretim öğrencilerinden farklı olarak, lise öğrencilerinin sınav kaygısı, süreklilik ve durumluluk kaygı skorları anne ve babalarının eğitim düzeyinden etkilenmemektedir. Bunun muhtemel nedenlerinden birisi, anne babaları yüksekokul mezunu olanlar dışındaki lise öğrencilerinin anne babalarıyla aynı eğitim düzeyinde bulunmalarıdır.

Çalışmamıza benzer olarak Ekşi tarafından İstanbul'da yapılan çalışmada da anne ve babaların eğitim düzeyi ile öğrencilerin sınav kaygıları arasında önemli bir ilişki bulunamamıştır (45).

Alyaparak, 2006 yılında İzmir il merkezinde yaptığı çalışmasında araştırmamıza benzer bir biçimde annelerinin eğitim düzeyi ile lise öğrencilerinin sınav kaygısı arasında önemli bir ilişki saptamamıştır. Ancak bizim çalışmamızdan farklı olarak babalarının eğitim düzeyi düştükçe öğrencilerin sınav kaygılarının arttığını ortaya koymuştur (47).

Araştırmamızda lise öğrencilerinin hissettikleri aile baskısı ile sınav kaygıları, sürekli ve durumluluk kaygı skorları da irdelenmiştir. Aile baskısı gördüğünü ifade eden lise öğrencilerinin sınav kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu çalışmada, aile baskısı gördüğünü belirten lise öğrencilerinin başkalarının görüşüne daha fazla önem verdikleri, sınava hazırlanırken ya da sınav sırasında dikkatlerini toplamada güçlük çekme gibi zihinsel tepkilerinin daha fazla olduğu ve genel sınav kaygılarının daha yüksek olduğu

ortaya çıkmıştır. Kendi düşüncelerini ortaya koyma ve kendini kanıtlamada önemli dönemleri içeren lise çağı öğrencilerinin ailelerinden baskı görmesi onların kaygılarını arttırabilir. Ayrıca baskının olduğu bir ortam, ders çalışma ve derse odaklanmalarını da zorlaştırarak öğrencilerin kaygılanmalarına neden olabilir.

Bizim çalışmamızın sonuçlarıyla benzerlik gösteren bir başka çalışma Börü tarafından 2000 yılında Eskişehir’de yürütülmüştür. Bu çalışma da aile baskısının lise öğrencilerinin sınav kaygısını arttırdığı saptanmıştır (48).

Ciucci’nin 2005 yılında İzmir’de yaptığı çalışmada da saptadığı gibi, bizim bulgularımız da aile baskısı gördüğünü belirten öğrencilerde süreklilik ve durumluluk kaygı skorlarının yükselmediğini göstermiştir (49).

OKS sınavına hazırlanan ilköğretim öğrencilerinde olduğu gibi ÖSS sınavına hazırlanan öğrencilerde de sınav kaygısı cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Bu grupta da kız öğrencilerin erkeklere göre daha kaygılı oldukları, başkalarının kendileriyle ilgili görüşlerinden daha fazla etkilendikleri, sınav başarılarını kendilerine olan saygıyla eşdeğer gördükleri ortaya çıkmıştır. Benzer biçimde gelecekle ilgili endişeli olma, sınava yeterince hazırlanamama konusunda kızlar erkeklere göre daha endişeli bulunmuş, genel sınav kaygısının kızlarda daha fazla olduğu saptanmıştır. Bu bulguların nedeni, ülkemizde kadınların ekonomik özgürlüklerini elde etme, çalışma yaşamına katılma ve iyi bir statü elde etme gibi kazanımları elde etmede zorlanmaları olabilir. Bu gerçek, kız öğrencilerin sınavı daha çok önemsemelerine, dolayısıyla zihinsel ve bedensel olarak daha çok etkilenmelerine neden olabilir.

Karadeniz de 2005 yılında İstanbul’da yürüttüğü çalışmasında kızların sınav kaygı düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur (44). Çankıroğlu’nun İstanbul’daki bazı dersanelerde, Börü’nün Eskişehir’de, Ekşi’nin Bakırköy’de, Genç’in Malatya’da ve Alyaprak’ın İzmir’de yaptıkları çalışmalarda da bizim sonuçlarımızla benzer bir biçimde, kız öğrencilerin sınav kaygı düzeyleri erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur (45,47,48,50,51).

Yukarıda sayılan bulgulardan farklı olarak, cinsiyetin süreklilik ve durumluk kaygı skorlarını etkilemediğini saptadık. Bulgularımız bu bağlamda hem Ciucci’nin hem de Alyaprak’ın İzmir çalışmalarından farklıdır. Her iki araştırmacı da, kız öğrencilerin süreklilik ve durumluluk kaygı skorlarını erkeklerden yüksek bulmuşlardır (47,49).

Bu çalışmada lise öğrencilerinin evlerine giren gelir miktarı ile sınav kaygıları, sürekli ve durumluluk kaygı skorları arasında bir ilişki olup olmadığı da incelenmiştir. Lise

öğrencilerinin ailelerinin düşük ya da yüksek gelir düzeyine sahip olmalarıyla, sınav kaygıları arasında önemli bir ilişki saptanamamıştır. Yıldız da 1990 yılında Tokat il merkezinde yürüttüğü çalışmasında bizim çalışmamızla uyumlu bir sonuç olarak, ailenin gelir düzeyi ile sınav kaygısı arasında anlamlı bir ilişki saptamamıştır (52). Bu konuyla ilgili bazı çalışmalarda oldukça farklı sonuçlar elde edilmiştir. Örneğin Ciucci 2005 İzmir çalışmasında, bizim çalışmamızdan farklı olarak, yüksek gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarının sürekli kaygı skorlarının daha yüksek olduğunu saptamıştır (49).

Yorulmaz Edirne'de yürüttüğü çalışmada, ailenin gelir düzeyi arttıkça öğrencinin sürekli kaygı skorunun da arttığını ortaya koymuştur (40). Alyaprak'ın İzmir çalışması ise tam tersine gelir düzeyi düştükçe sınav kaygısının arttığını saptamıştır (47). Bu sonuçlara dayanarak gelir düzeyi ile kaygı arasında bir ilişki kurmak ya da kaygıdaki artış ya da azalışı ailenin gelir düzeyi ile açıklamak oldukça güç görünmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Edirne Merkez İlçe'de öğrenim gören ilköğretim 7 ve 8. sınıf öğrencilerinde Ortaöğretim Kurumları Seçme Sınavı (OKS) ve lise 2 ve 3. sınıf öğrencilerinde Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) sınav kaygısı, durumluluk ve süreklilik kaygı düzeyleri ve etkileyen etmenleri belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmadan aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir :

- İlköğretim öğrencilerinin % 74.5'inin evinde kendisine ait bir odası vardır.
- Kendisine ait bir odaya sahip olmayanların gelecekle ilgili endişeleri odası olanlara göre daha fazladır.
- Kendisine ait odası olanların sınav kaygıları daha azdır.
- Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinden % 58'i OKS sınavına hazırlanmak amacıyla okul eğitimlerinin yanı sıra dershaneye de gitmektedirler. Öğrencilerin % 11'i okul eğitimleriyle birlikte özel ders de almaktadırlar. Bazı öğrenciler sınava okul eğitimlerinin yanı sıra, hem dershaneye giderek hem de özel ders alarak hazırlanmaktadır.
- Dershaneye gitmeyen öğrenciler sınava yeterince hazırlanamama endişesini daha fazla yaşamaktadırlar.
- Dershaneye gitmeyen öğrencilerde iştahsızlık, uykusuzluk gerginlik gibi bedensel rahatsızlıklar daha sık görülmektedir.
- İlköğretim öğrencilerinin babalarının % 0.5' i okur yazar değildir. % 22.8'i ilkokul, % 24.3'ü yüksek okul mezunudur. Babanın eğitim düzeyi düştükçe, öğrencinin sınav başarısını kendine olan saygısıyla eşdeğer tutması olasılığı artmaktadır.

- İlköğretim öğrencilerinin yarısından fazlası “ailem sınava hazırlanmam konusunda bana baskı yapıyor”, % 19’u ise “ailem benden sınavlardan diğer arkadaşlarıma göre daha yüksek not almamı bekliyor” demiştir.
- Aile baskısı gördüğünü belirten öğrencilerde sınav kaygısı daha fazladır.
- Yine aile baskısı gördüğünü söyleyen öğrencilerde kendine güven, sınavları varlığı ve geleceği için bir tehdit olarak görme duyguları daha yaygındır.
- Aile baskısı öğrencilerin durumluluk ve süreklilik kaygı skorlarını ise etkilememektedir.
- İlköğretim öğrencilerinin sınav kaygıları cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Kız öğrenciler sınava hazırlanırken veya sınav sırasında çevrelerinde olup bitenden daha fazla etkilenmekte, dikkatlerini toplamakta güçlük çekmektedirler.
- ÖSS sınavına hazırlanan lise 2 ve 3. sınıf öğrencilerinin % 83’ünün evinde kendisine ait bir odası vardır.
- Kendisine ait odası olanların sınav kaygıları daha azdır.
- Evde yaşayan kişi sayısı, ÖSS’ye hazırlanan öğrencilerin sınav kaygılarını, durumluluk ve süreklilik kaygılarını etkilememektedir.
- Lise öğrencilerinden % 23’ü herhangi bir işte çalıştığını belirtmiştir. Herhangi bir işte çalışıyor olmak öğrencinin sınav kaygısını, durumluluk ve süreklilik kaygı skorlarını etkilememektedir.
- Ailenin çekirdek aile ya da kalabalık aile olması ilköğretim öğrencilerinin sınav kaygılarını, durumluluk ve süreklilik kaygılarını etkilememektedir.
- İlköğretim öğrencilerinden % 11.8’i okul dışındaki saatlerde herhangi bir işte çalışmaktadır. Ancak olumsuz bir bulgu gibi görünmesine karşın bizim çalışmamızda bu durumun ilköğretim öğrencilerinin sınav kaygılarını, durumluluk ve sürekli kaygılarını etkilemediği ortaya çıkmıştır.
- Dershaneye gitmeleri ilköğretim öğrencilerinin durumluluk ve süreklilik kaygılarını etkilememektedir.
- Özel ders almayan öğrencilerin, sınav kaygı, durumluluk ve süreklilik kaygı düzeyleri alanlarla benzerdir.
- İlköğretim öğrencilerinin % 3,3’ünün anneleri okuma yazma bilmemekte, yarıya yakınının annesi ilkokul mezunudur. Annesi yüksekokul mezunu olan öğrenci oranı % 13.8’dir. Annelerinin eğitim durumu ile öğrencilerin sınav, durumluluk ve süreklilik kaygı skorları ilişkisizdir.

- Haneye giren gelir miktarı ilköğretim öğrencilerinin sınav, durumluluk ve süreklilik kaygı skorlarını etkilememektedir.
- Lise öğrencilerinin yarısı “ailem sınava hazırlanmam konusunda bana baskı yapıyor”, % 10’u ise “ailem benden sınavlardan diğer arkadaşlarıma göre daha yüksek not almamı bekliyor” demiştir.
- Kız öğrenciler sınava hazırlanırken veya sınav sırasında çevrelerinde olup bitenden daha fazla etkilenmekte, dikkatlerini toplamakta güçlük çekmektedirler. İlköğretim grubunda olduğu gibi lise grubundaki kız öğrencilerde de iştahsızlık, uykusuzluk ve gerginlik gibi bedensel tepkiler erkek öğrencilere göre daha yaygındır.
- Aile baskısı gördüğünü belirten lise öğrencileri daha fazla sınav kaygısı taşımaktadırlar. Bu öğrenciler çevrelerindeki insanların kendileriyle ilgili değerlendirmelerinden daha fazla etkilenmekte, sınava hazırlanırken veya sınav sırasında dikkatlerini toplamakta daha fazla güçlük çekmektedirler. Bu öğrencilerde kendine güvensizlik ve sınavları varlığı ve geleceği için bir tehdit olarak görme davranışları da daha fazladır.
- Yukarıdaki bulguların aksine aile baskısı öğrencilerin durumluluk ve süreklilik kaygı skorlarını ise etkilememektedir.
- Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin % 54’ü dershaneye gitmekte, % 8.5’i okul eğitiminin yanı sıra özel ders de almaktadır. Okul dışındaki bu hazırlıklar öğrencinin sınav kaygısını, durumluluk ve süreklilik kaygı skorlarını etkilememektedir.
- Lise öğrencilerinin % 3’ünün annesi okur yazar değildir. Annelerin yarıya yakını ilkokul mezunu, % 18’i yüksek okul mezunudur. Lise öğrencilerinin babalarının eğitim düzeyleri annelere göre daha iyidir. Yüksekokul mezunu baba oranı % 24.3’tür. Anne ve babalarının eğitim durumu öğrencilerin sınav kaygılarını etkilememektedir.
- OKS grubunda olduğu gibi lise grubunda da haneye giren gelir miktarı ile öğrencinin sınav, durumluluk ve süreklilik kaygı durumları değişmemektedir.

ÖNERİLER

- Çocuğun gelişiminde aile en önemli etkidir. Kaygının giderilmesinde ailelere büyük sorumluluklar düşmektedir. Aileler, olanakları ölçüsünde çocuklarına rahat bir çalışma ortamı sağlamalıdır. Bu durum sınav kaygısını azaltabilecektir.
- Sınavlara hazırlık sürecinde çocuklara baskı yapılmamalı, beklentiler makul sınırlar içinde tutulmalıdır. Aileler, sınavların mutluluğun ve başarının tek ölçütü olduğu düşüncesinin

oluşmasına neden olacak davranış ve beklentilerden kaçınmalıdırlar. Ayrıca anne ve babalar her bireyin yetenek ve kapasitelerinin farklı olduğunu bilmeli ve çocuklarının kapasitelerinden fazlasını başarmalarını beklememelidirler.

- OKS ya da gelecekte yapılacak SBS sınavı öğrencilerin bütün geleceklerini değiştirebilecekleri okulları kazanabilmek için girdikleri sınavlardır. Bu durumu değiştirebilmek için ülkedeki tüm liselerin eğitim, sosyal ve fizik mekan özellikleri ve yabancı dil eğitimi geliştirilmeli, aynı standarda getirilmelidir. Tüm liselerin benzer düzeyde eğitim vermesi durumunda OKS ya da ÖSS'nin önemi ve yarattığı kaygı azalacaktır.
- Belirsizlik öğrencilerde kaygıyı arttıran en önemli nedenlerden biridir. Öğrencinin gelecekle ilgili hedef belirlemesine yardımcı olunmalıdır. Bu konuda en önemli görev okulların rehberlik bölümlerine düşmektedir.
- Okullarda rehberlik birimlerine daha fazla önem verilmeli, danışmanların sayısı artırılmalıdır.
- Sınavlara giren öğrenci sayısının her yıl katlanarak arttığı ülkemizde anne babaların bilinçlendirilmesi son derece önemlidir. Oluşturulacak eğitim programlarında Halk Eğitim Merkezleri'nden yararlanılabilir.
- Gençler geleceklerinin belirsizliğinden, hedef ve amaç eksikliğinden dolayı kendilerini güvensiz hissetmekte ve kaygı yaşamaktadır. Özellikle ÖSS'ye girecek lise öğrencileri, bütün geleceklerinin iki saatlik bir sınava bağlı olması nedeniyle haklı olarak kaygılanmaktadır. Ne kadar iyi hazırlansalar da sınav sırasında olabilecek bir sağlık sorunu ya da performans düşüklüğü, bütün geleceklerinin değişmesine neden olabilecektir ve bu durum kaygıyı daha da artırmaktadır. Ülkenin eğitim ve sınav sisteminin gözden geçirilmesinde yarar vardır. Bireyler kişisel yeteneklerine uygun eğitim almalı ve daha az stresli ölçme değerlendirme yöntemlerine geçilmelidir.
- Basın yayın kuruluşları, özellikle üniversiteye hazırlanan gençlere ve ailelerine yönelik eğitim programları yayınlamalıdır. Aileler ve öğrencilere yönelik olarak uzmanlar tarafından verilecek eğitimlerde; sınav kaygısı, sınav sistemi, ergenlik dönemi, kişilik, arkadaşlık, iletişim v.b. konulara yer verilmelidir.
- Ülkemizde herhangi bir yükseköğretim kurumuna yerleştirilmenin tek yolu olan ÖSS sınavını kazanabilmek için dersane ve özel ders almak, neredeyse rutin uygulama olmuştur. Hatta kimi öğrenciler okul eğitimlerinin yanı sıra hem dershaneye gitmekte hem de özel ders almaktadırlar. Bu durum ailelere önemli bir ekonomik yük getirdiği gibi,

öğrencilerin de neredeyse zamanlarının tamamını sınava ayırmalarına neden olmaktadır. Çağdaş bir ülke olma iddiasındaki Türkiye'nin bir an önce tüm liselerinde benzer standartlarda eğitim vermeye başlaması ve verilen eğitime uygun bir ölçme-değerlendirme yöntemi uygulaması gereklidir. Bu durum hem aileleri hem de sınava girecek gençleri rahatlatacaktır.

- Hem OKS'de, hem de ÖSS'de yıllar içinde önemli değişiklikler yapılmaktadır. Bu değişiklikler yapılırken konunun bütün taraflarının görüşleri alınmalıdır. Yapılacak değişiklikler konusunda okul yönetimleri ve aileler bilgilendirilmeli, yeniliğin olumlu ve olumsuz yönleri iyice anlatılmalıdır.
- Bu çalışmanın yapıldığı 2008 yılına dek bir kez OKS sınavına giren ilköğretim öğrencileri, bu tarihten sonra 6, 7 ve 8. sınıflarda olmak üzere 3 kez SBS sınava girmeye başlayacaklar. Dolayısıyla bu değişikliğin öğrencilere etkisinin araştırılması gerekecektir. OKS'den sonra uygulamaya başlanan SBS sınav sisteminin ilköğretim öğrencilerinin kaygı düzeylerini nasıl etkileyeceği araştırılmalıdır.
- Sınav ve eğitim sisteminde yapılan her değişikliğin sınava girecek öğrenciler üzerinde yeni bir belirsizlik yarattığı, bunun da kaygı nedeni olabileceği unutulmamalıdır. Dolayısıyla bir değişiklik yapılacaksa bunun çok iyi gerekçelendirilmesi ve ülkeye önceki sitemden daha yararlı olacağından emin olunmalıdır.

ÖZET

Bu çalışma, Edirne Merkez İlçe'de öğrenim gören ortaöğretim 7 ve 8. sınıf öğrencilerinde Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme Sınavı (OKS) ve lise 2 ve 3. sınıf öğrencilerinde Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) sınav kaygısı, durumluluk ve süreklilik kaygı düzeyleri ve etkileyen etmenleri belirlemek amacıyla planlanmıştır. Çalışma kesitsel ve tanımlayıcı tipte bir araştırmadır.

Araştırma grubu, 400'ü ilköğretim 7 ve 8.sınıf, 200'ü lise 2 ve lise 3.sınıf olmak üzere toplam 600 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma Edirne Merkez İlçe'de bulunan 37 ilköğretim okulundan seçilen 11 ilköğretim okulu ve 18 lise arasından seçilen 5 lisede yürütülmüştür. Çalışma grubu, liselerde prevalans % 85 ve sapma payı ± 5 alınarak yapılan hesaplamadan, ilköğretim öğrencilerinin ise % 10'u alınarak, sistematik rasgele örnekleme yöntemiyle oluşturulmuştur. Öğrencilere, tanımlayıcı özelliklerini sorgulayan bir anket formu, 50 soruluk Sınav Kaygısı Ölçeği ve 40 soruluk Durumluluk ve süreklilik Kaygı Ölçeği'nden oluşan bilgi toplama formları gözlem altında uygulanmıştır.

Kendilerine ait odaları olmayan ilköğretim ve lise öğrencilerinin gelecekle ilgili endişeleri ve sınav kaygıları daha yüksektir. Sınavlara hazırlanırken dershaneye gitmeyen öğrencilerde sınava yeterince hazırlanamama endişesi, iştahsızlık, uykusuzluk, gerginlik gibi bedensel rahatsızlıklar daha sık görülmektedir. Anne eğitimi sınavlara hazırlanan öğrencileri fazla etkilemezken, babanın eğitim düzeyi düştükçe öğrencide sınav kaygısı artmaktadır. Öğrencilerin yarıya yakını ailelerinin sınava hazırlanma konusunda kendilerine baskı yaptığını belirtmiştir. Baskı gördüğünü belirten ilköğretim ve lise öğrencilerinde sınav kaygısı, kendine güven sorunu, sınavları geleceği için bir tehdit olarak görme duyguları daha yaygındır. Hem OKS'ye hem de ÖSS'ye hazırlanan kız öğrenciler çevrelerinde olup bitenden daha fazla etkilenmektedirler. Dikkatlerini toplamakta güçlük çekmekte, iştahsızlık, uykusuzluk ve gerginlik gibi bedensel tepkilerden erkek öğrencilere göre daha fazla

yakınmaktadırlar. Belirtilen etmenler dışındaki değişkenlerle sınav kaygısı, süreklilik ve durumluluk kaygı skorları arasında önemli bir ilişki saptanamamıştır.

OKS ve ÖSS, öğrenciler bakımından önemli bir stres ve kaygı nedenidir. Hem ailelerin hem de devletin bu kaygı ve gerilimi azaltacak önlemler alması gerekir. Konuyu gençler için yaşamsal olmaktan çıkaracak eğitim ve sınav modellerinin geliştirilmesi en köklü çözüm yolu gibi görünmektedir.

Anahtar Sözcükler : OKS, ÖSS, İlköğretim öğrencisi, Lise öğrencisi, Sınav kaygısı, Durumluluk ve Süreklilik kaygı

ABSTRACT

This study has been planned to define effective factors and levels of state-trait anxiety, exam anxiety (OSS) among 2nd and 3rd grade high school students and (OKS) among 6th and 7th grade primary school students in the city centre of Edirne. The study is a cross-sectional and descriptive research.

Research group consists of 600 students, 400 of them are primary school 6 and 7 grade and 200 of them are 2 and 3 grade of high school. The study was carried out at the 5 high schools chosen out of 18 and 11 primary schools chosen out of 37. Research group was determined by systematic random sampling method with the calculation made with 85% prevalence and a deviation portion of ± 5 at high schools and taking 10% of primary school students. Students were objected to a survey questioning their descriptive features, a 50 questioned Exam Anxiety Scale and information gathering forms including 40 questioned state-trait anxiety scale under observation.

Primary and high school students, who do not have their own rooms, have greater anxiety and worries about their futures. Students, who did not attended private preparation courses, have often shown worries of being not ready for the exams, physical disorders such as anorexia, insomnia and tension. While mother's educational state did not affect much, as father's educational level decreased, student's exam anxiety grew. Nearly half of the students claimed that their families put pressure on them on the topic of exam preparation. It is more common among the primary and high school students, who claim that they had pressure on them, that they had exam anxiety, lack of self-confidence, feelings of seeing exams as threats to their futures. Female students who study for OKS and OSS are affected by their environment more than male ones. They are having difficulties in concentrating and suffer from physical responses such as anorexia, insomnia and tension more than male students. A

major relation between the parameters and exam anxiety, state-trait anxiety scores was not determined.

OKS and OSS are a great deal of stress and anxiety reasons from the point of students. Both families and state need to take measure which can decrease the anxiety and tension. It seems that improving education and exam models which could make the topic being vital for students to be the most essential solution.

Key words: OKS (High Schools Entrance Exam), OSS (Universities Entrance Exam), High school student, Exam Anxiety, state-trait anxiety.

KAYNAKLAR

1. Aytunga O. Bilgi Çağında Yüksek Öğretim Programları. Milli Eğitim Dergisi 2004; 164: 58-62.
2. Selçuk Z. Eğitim Psikolojisi. İstanbul: Nobel Yayınevi, 2007: 8-10.
3. Kutlu Ö. Cumhuriyetin 80.Yılında Ölçme ve Değerlendirme. Milli Eğitim Dergisi 2003; 160: 38-43.
4. Ergene T. Sınav Kaygısı İle Başa Çıkma Programının Etkililiği. Psikiyatri, Psikoloji ve Psikomorfoloji Dergisi (Ek Sayı: Psikomorfoloji) 1994; 2 (1): 9-16.
5. Yeşilyurt F. ÖSS ve OKS'de Sınav Kaygısı ve Baş Etme Yolları. İstanbul: Remzi Kitapevi, 2007: 13-18.
6. Erözkan A. Üniversite Öğrencilerinden Sınav Kaygısı ve Başa Çıkma Davranışları. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2004; 12: 31.
7. Caps L, Simgen M, Sena R, Henker B, Whalen C. Fear, Anxiety and Perceived Control in Children of Agoraphobic Parents. Journal of Child Psychology and Psychiatry 1996; 37(4): 445-452.
8. Orta Öğretime Geçiş Sistemi <http://oges.meb.gov.tr/oges.htm> (Erişim Tarihi: 13.11.2008).
9. Özer K. Kaygı. İstanbul: Sistem Yayınevi, 2002: 26-35.
10. Cüceloğlu D. İnsan ve Davranışı. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1998: 35-40.
11. İnanç B. Kaygı ve Stres. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 1997; 2(16): s. 9-14.
12. Baymur F. Genel Psikoloji. İnkılap Yayınevi, İstanbul, 1996: 28, s. 42.
13. Adana F, Kaya N. Lise Öğrencilerin Sınav Kaygısı Düzeyi Üzerine Sınav Kaygısı ile Başa çıkma Eğitiminin Etkisi. Kriz Dergisi 2007; 13 (2): 35-42.

14. Çetin K. Cumhuriyet Dönemi Eğitim Stratejileri. Milli Eğitim Dergisi 2003; 160: 3-7.
15. Yüksek Öğretim Kurulu İstatistikler. <http://www.yok.gov.tr/istatistikler.htm> (Erişim Tarihi: 5.11.2008).
16. Korkut H. Türkiye’de Üniversite Döneminde Cumhuriyet Reformları. Milli Eğitim Dergisi 2004; 164: 68-72.
17. Yüksek Öğretim Kurulu Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi. <http://www.osym.gov.tr/BelgeGoster>. (Erişim Tarihi: 5.11.2008).
18. Yüksek Öğretim Kurumu. Yüksek Öğretimin Finansmanı Konusunda Stratejik Seçmeler. Türkiye’nin Yükseköğretim Stratejisi. 2007; 201-205.
19. Devlet Planlama Teşkilatı. Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007–2013 Yüksek Öğretim Özel İhtisas Komisyonu Raporu. 2007, s. 61-62.
20. Ankara Ticaret Odası. Dershaneler Dosyası. <http://www.atonet.org.tr/turkce/index9.html>. (Erişim Tarihi: 10.4.2008).
21. Özpınar Y. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Okulları ve Yüksek Okulların Yeniden Yapılandırılması. Denizli: Basiad Yayınları, 2006: 2-16.
22. Sönmez M. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Örgün Eğitimin Sorunları ve Yeniden Yapılandırılma Zorunluluğu. Eğitim ve Bilim Dergisi. 2008; 33:(147), 71-83.
23. Eğitimsen. Üniversiteye İlk Adımın Maliyeti. <http://www.egitimsen.org.tr/modules.php>. (Erişim Tarihi: 5.6.2008).
24. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Şura Genel Sekreterliği. 16. Milli Eğitim Şurası İl Komisyon Raporları. Ankara 1998, s. 661.
25. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. Cumhuriyetin 75.Yılında Gelişmeler ve Hedefler. Milli Eğitim Yayınları, Ankara, 1998; s. 5-9.
26. Milli Eğitim Bakanlığı. OKS Tercih ve Yerleştirme Kılavuzu 2006.
27. Milli Eğitim Bakanlığı. 64 Soruda Orta Öğretime Geçiş Sistemi Kılavuzu 2008.
28. Ortaöğretime Geçiş Sistemi ile İlgili Genelge. RG. 26.02.2007-27442.
29. İlköğretim Kurumlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. RG. 26.02.2007-26738.
30. Koç H. Eğitim Sistemi Finansmanı. Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi 2007; 20, 39-40.
31. Erginer A. Avrupa Birliği Eğitim Sistemleri ve Türkiye Eğitim Sistemiyle Karşılaştırmalar. Pegem Yayıncılık, Ankara, 2006, s. 5-22.

32. Topbaş E. Fransa'da Yüksek Öğretimin Örgütsel Yapısı. Milli Eğitim Dergisi 2005; 167: 68-72.
33. Tok H, Arıbaş S. AB Ülkelerinde Yüksek Öğretime Geçiş Sürecinde Uygulanan Kriterler. Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, 2008; 37(79), 310-19.
34. Nezahat G. Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi ve Hiçbir Çocuğun Eğitimsiz Kalmaması Reformu. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi 2004; 5(2), 51, 64.
35. Akyol A. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Amerikan Eğitim Sistemi Üzerine Bir İnceleme. Milli Eğitim Yayınları, Ankara, 1991, s. 138-42.
36. Uçar H. Japon Eğitim Sistemi Üzerine Bir İnceleme. Yüztüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2004; 1(1), 1-15.
37. Baltaş A. Öğrenmede ve Sınavlarda Üstün Başarı. Remzi Kitabevi, İstanbul: 2000; 191-197.
38. Öner N, Le Compte A. Durumluluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları,1985.
39. Molla S. Edirne Merkezindeki İlkokul Öğrencilerinde Kaygı Düzeyleri ve Sosyo-Demografik Özelliklerle İlişkisi (yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Edirne: Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 1999.
40. Yorulmaz F. Edirne Merkezindeki Orta Dereceli Okul Öğrencilerinde Kaygı Düzeyleri ve Bazı Sosyoekonomik Determinatları (yayınlanmamış uzmanlık tezi). Edirne: Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi; 1991.
41. Kayapınar E. Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme Ve Yerleştirme Sınavı'na Hazırlanan İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi (yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Afyonkarahisar: Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2006.
42. Ünal A. OKS'ye Hazırlanan Öğrencilerin Sınav Kaygıları İle Benlik Saygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; 2006.
43. Aslan S. Ergenlerde Ana- Baba Tutumu, Sınav Kaygısı, Ders Çalışma Becerilerinin Lise Giriş Sınavını Yordama Düzeyleri (yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin: Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2005.
44. Girgin G. Farklı Sosyoekonomik Kesimden 13-15 Yaş Gurubu Öğrencilerde Kaygı Alanları ve Kaygı Düzeyinin Başarıyla İlişkisi (yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 1990.

45. Ekşi P. Sınav Kaygısının Üniversite Adayı Ergenlerde İncelenmesi (yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; 1998.
46. Karadeniz E. Üniversite Giriş Sınavına Hazırlanan Lise Son Sınıf Öğrencileri Ve Velilerinin Kaygı Düzeyleri, Bas etme Yolları Ve Denetim Odağı Arasındaki İlişki (yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; 2005.
47. Alyaprak İ. Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrencilerde Sınav Kaygısını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi (yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2006.
48. Börü A. Üniversite Giriş Sınavlarında Öğrencilerin Yaşadığı Kaygı ve Nedenleri (yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2000.
49. Ciucci S. İzmir İli İçinde Yer alan Dershanelerde Üniversiteye Hazırlık Sınıflarında Okuyan Öğrencilerin Anksiyete Düzeyleri Ve Stresle Başa çıkabilme Yöntemlerinin Belirlenmesi (yayınlanmamış doktora tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; 2007.
50. Çankıroğlu S. Üniversite Adayı Ergenlerin Stresle Basa Çıkma Ve Sınav Kaygılarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2007.
51. Genç M. Öğrenci Seçme Sınavına Girecek Öğrencilerin Sınav Kaygı Düzeyleri. Turgut Özal Tıp Merkezi Dergisi 1999; 6 (1): 38-41.
52. Yıldız H. Sınav Kaygısı-Ana-Baba Tutumları ve Mükemmeliyetçilik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; 2007.

RESİMLEMELER LİSTESİ

TABLolar DİZİNİ

Sayfa

TABLO 1: 2003-2006 - yılları arasında üniversite sınavına giren ve herhangi bir yüksek öğretim kurumuna yerleşen kişilerin yıllara göre dağılımı.....	11
TABLO 2: Örnekleme seçilen İlköğretim okullarından araştırmaya alınan öğrenci sayılarının sınıflara ve okullara göre dağılımı.....	32
TABLO:3 Araştırmaya dahil edilen ilköğretim öğrencilerinin kaygı skorları.....	33
TABLO 4: Edirne merkez ilçedeki ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin bazı demografik özellikleri.....	33
TABLO 5: Edirne merkez ilçedeki ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin evinde kendine ait bir odaya sahip olma durumunun sınav kaygılarına etkisi.....	34
TABLO 6: Edirne merkez ilçedeki ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin evinde kendine ait bir odaya sahip olma durumunun durumluluk ve süreklilik kaygılarına etkisi.....	35
TABLO 7: Edirne merkez ilçedeki ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin evde yaşayan kişi sayısının sınav kaygılarına etkisi.....	36
TABLO 8: Edirne merkez ilçedeki ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin evde yaşayan kişi sayısının durumluluk ve süreklilik kaygılarına etkisi.....	37

TABLO 9: Edirne merkez ilçedeki ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin bir işte çalışmasının sınav kaygılarına etkisi.....	38
TABLO 10: Edirne merkez ilçedeki ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin bir işte çalışmasının durumluluk ve süreklilik kaygılarına etkisi.....	39
TABLO 11: Edirne merkez ilçede İlköğretim okullarında okuyan öğrencilerin dershaneye gitme durumlarının sınav kaygılarına etkisi.....	40
TABLO 12: Edirne merkez ilçede İlköğretim okullarında okuyan öğrencilerin dershaneye gitme durumlarının durumluluk sürekli kaygı düzeylerine etkisi.....	41
TABLO 13: Edirne merkez ilçedeki ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin özel ders almasının sınav kaygılarına etkisi.....	42
TABLO 14: Edirne merkez ilçedeki ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin özel ders almasının durumluluk ve süreklilik kaygılarına etkisi.....	43
TABLO 15: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin dershaneye hem gitme hem de özel ders alma durumlarının sınav kaygılarına etkisi.....	44
TABLO 16: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin dershane gitme ve özel ders alma durumunun durumluluk ve süreklilik kaygı skorlarına etkisi.....	45
TABLO 17: Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin okullara göre genel sınav Kaygıları.....	46
TABLO 18: Edirne merkez ilçede İlköğretim okullarında okuyan öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumları.....	47
TABLO 19: Edirne merkez ilçedeki İlköğretim okullarında okuyan öğrencilerin sınavla ilgili korku nedenleri.....	48
TABLO 20: Edirne merkez ilçede İlköğretim okullarında okuyan öğrencilerin ailelerinin sınavla ilgili beklentileri.....	49
TABLO 21: Edirne merkez ilçede İlköğretim okullarında okuyan öğrencilerin hissettikleri aile baskısının sınav kaygılarına etkisi.....	50
TABLO 22: Edirne merkez ilçede İlköğretim okullarında okuyan öğrencilerin hissettikleri aile baskısının sürekli ve durumluluk kaygı düzeylerine etkisi.....	51
TABLO 23: Edirne merkez ilçede İlköğretim okullarında okuyan öğrencilere uygulanan sınav kaygısı ölçeğindeki bazı sorulara öğrencilerin yanıtları.....	51
TABLO 24: Edirne merkez ilçede İlköğretim okullarında okuyan öğrencilerin cinsiyete göre sınav kaygı oranları.....	52

TABLO 25: Edirne merkez ilçede İlköğretim okullarında okuyan öğrencilerin cinsiyete göre sürekli ve durumluluk kaygı düzeyleri.....	53
TABLO 26: Edirne merkez ilçede okuyan ilköğretim öğrencilerinin sınav kaygılarının ailelerinin gelirleriyle ilişkisi.....	54
TABLO 27: Edirne merkez ilçede okuyan ilköğretim öğrencilerinin evlerine giren gelirin sürekli ve durumluluk kaygıları üzerindeki etkisi.....	55
TABLO 28: Örneklemeye seçilen Liselerden araştırmaya alınan öğrenci sayılarının sınıflara ve okullara göre dağılımı.....	56
TABLO 29: Araştırmaya alınan lise öğrencilerinin durumluluk ve süreklilik kaygı skorları.....	56
TABLO 30: Edirne merkez ilçedeki liselerde okuyan öğrencilerin bazı demografik özellikleri.....	57
TABLO 31: Edirne merkez ilçedeki liselerde okuyan öğrencilerin evinde kendine ait bir odaya sahip olma durumunun sınav kaygılarına etkisi.....	57
TABLO 32: Edirne merkez ilçedeki liselerde okuyan öğrencilerin evinde kendine ait bir odaya sahip olma durumunun durumluluk ve süreklilik kaygılarına etkisi.....	58
TABLO 33: Edirne merkez ilçedeki liselerde okuyan öğrencilerin hanelerindeki kişi sayısının sınav kaygılarına etkisi.....	59
TABLO 34: Edirne merkez ilçedeki liselerde okuyan öğrencilerin evde yaşayan kişi sayısının durumluluk ve süreklilik kaygılarına etkisi.....	60
TABLO 35: Edirne merkez ilçedeki liselerde okuyan öğrencilerin bir işte çalışmasının sınav kaygılarına etkisi.....	60
TABLO 36: Edirne merkez ilçedeki liselerde okuyan öğrencilerin bir işte çalışmasının durumluluk ve süreklilik kaygılarına etkisi.....	61
TABLO 37: Edirne merkez ilçede okuyan lise öğrencilerinin dershaneye gitme durumlarının sınav kaygılarına etkisi.....	62
TABLO 38: Edirne merkez ilçede okuyan lise öğrencilerinin dershaneye gitme durumlarının sürekli ve durumluluk kaygılarına etkisi.....	62
TABLO 39: Edirne merkez ilçedeki liselerde okuyan öğrencilerin özel ders almasının sınav kaygılarına etkisi.....	63
TABLO 40: Edirne merkez ilçede okuyan lise öğrencilerinin özel ders almasının durumluluk ve süreklilik kaygılarına etkisi.....	64

TABLO 41: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin dersane gitme ve özel ders alma durumlarının sınav kaygısına etkisi.....	65
TABLO 42: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin dershaneye gitme ve özel ders alma durumlarının durumluluk ve süreklilik kaygı skorlarına etkisi.....	66
TABLO 43: Araştırmaya alınan lise öğrencilerinin okullara göre genel sınav kaygıları.....	66
TABLO 44: Edirne merkez ilçede okuyan Lise öğrencilerinin anne ve babalarının eğitim durumları.....	67
TABLO 45: Edirne merkez ilçede okuyan Lise öğrencilerinin sınavla ilgili korku nedenleri.....	68
TABLO 46: Edirne merkez ilçede okuyan Lise öğrencilerinin ailelerinin sınavla ilgili beklentileri.....	69
TABLO 47: Edirne merkez ilçede okuyan lise öğrencilerinin hissettikleri aile baskısının sınav kaygıları üzerindeki etkisi.....	70
TABLO 48: Edirne merkez ilçede okuyan lise öğrencilerinin hissettikleri aile baskısının sürekli ve durumluluk kaygılarına etkisi.....	71
TABLO 49: Edirne merkez ilçede okuyan Lise öğrencilerine uygulanan sınav kaygısı ölçeğindeki bazı sorular.....	72
TABLO 50: Edirne merkez ilçede liselerde okuyan öğrencilerin cinsiyete göre sınav kaygı oranları.....	73
TABLO 51: Lise kız ve erkek öğrencilerinin sınav kaygı ölçeğine göre sürekli ve durumluluk kaygıları.....	74
TABLO 52: Edirne merkez ilçede okuyan lise öğrencilerinin hane gelirlerinin sınav kaygıları üzerindeki etkisi.....	74
TABLO 53: Edirne merkez ilçede okuyan lise öğrencilerinin evlerine giren gelirin sürekli ve durumluluk kaygıları üzerindeki etkisi.....	75

Şekiller Dizini

Şekil 1 Araştırmaya alınan okulların Edirne merkez ilçede buldukları bölgeler.....	22
Şekil 2 Örneklemeye işleminin şematik gösterimi.....	24

Ekler

Ek 1. Öğrencilerin Demografik Bilgilerini Sorgulayan Anket Formu.....	99
Ek 2. Sınav Kaygısı Ölçeği.....	103
Ek 3. Durumluluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği.....	105
Ek 4. Tez Çalışma İzni.....	106
Ek 5. Etik Kurul Onayı.....	107

ÖZGEÇMİŞ

Hemşire Serap TEKBAŞ 1980 yılında Aliğa İzmir’de doğdu. Orta öğrenimini 70. Yıl Anadolu Sağlık Meslek Lisesi’nde tamamladıktan sonra hemşire ünvanıyla mezun oldu. 2000 yılında devlet memurluğu sınavı ile Trakya Üniversitesi Araştırma Hastanesi’nde hemşire olarak göreve başladı. 2000-2001 döneminde Trakya Üniversitesi Edirne Hemşirelik Yüksek Okulu’nda yüksek öğrenimine başladı. 2004 yılında mezun oldu. 2005-2006 öğretim yılı güz döneminde Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans eğitimine başladı.

Trakya Üniversitesi Araştırma Hastanesi’nde hemşire olarak görevine devam etmektedir.

Sayın katılımcı aşağıda sizlere sorulan sorulara vereceğiniz yanıtlar sizlerden ad-soyad bilgileri alınmadığı için gizli kalacaktır. Toplanacak veriler bilimsel amaçlı olarak toplanmaktadır. Bu nedenle tüm sorulara doğru-samimi yanıtlar vermenizi beklemekteyiz. Katılımınız için teşekkür ederiz.

Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi
Halk Sağlığı AD

1-Hangi okula gidiyorsun?-----

2-Kaçıncı sınıftasın?-----

3- Kaç Yaşındasın? ----- Cinsiyetiniz : K E

4- Doğum yerin? -----

5-Annem yaşıyor mu?

Evet Hayır Kaç yaşında?-----

6-Baban yaşıyor mu?

Evet Hayır Kaç yaşında?-----

7- Annem ve babam birlikte mi yaşıyor?

Evet Hayır

8- Anne-babam birlikte yaşamıyorsa nedenini işaretler misin?

- anne-babam boşanmamış ama anlaşmazlık nedeniyle ayrı yaşıyorlar
anne-babam boşanmış
anne-babam iş nedeniyle ayrı yaşıyor

Diğer .....

9-Ayrı yaşıyorlarsa sen kimin yanında kalıyorsun?-----

10-Annenin en son bitirdiği okul?

Okur yazar değil okur yazar İlk okul Orta okul lise yüksek okul

11- Babanın en son bitirdiği okul?

Okur yazar değil okur yazar İlk okul Orta okul lise yüksek okul

12-Baban düzenli olarak bir işte çalışıyor mu?

Evet Hayır

13- Çalışıyorsa mesleği nedir?-----

14-Annin düzenli olarak bir işte çalışıyor mu?

Evet Hayır

15-Çalışıyorsa mesleği nedir?-----

16-Kaç kardeşsin?-----

17-Senden başka okuyan ağabeyin/ablan ya da kardeşin var mı?

Evet bunlardan kaç tanesi okuyor.....
Hayır

18- Ailenin kaçınıcı çocuğusun?.....

19-Evde kaç kişi yaşıyorsunuz?-----

20-Evinize giren aylık toplam gelir ne kadar (evde çalışanların toplam kazancı)?-----

21-Sağlık güvencen var mı?

Bağ-kur SSK Emekli Sandığı Yeşil kart Özel Sigorta Yok

22-Evinizde sana ait odan var mı?

Evet Hayır

23-Evde rahat bir ortamda ders çalışabiliyor musun?

Evet Hayır Rahat bir ortamda çalışamama nedenin nedir?.....

24-Dershaneye gidiyor musun?

Evet Dershaneye gitme nedenin nedir ?.....
Hayır

25- Şu ana kadar toplam kaç yıl dershaneye gittin?-----

26-Özel ders alıyor musun?

Evet Özel ders alma nedenin nedir ?.....
Hayır

27- Kaç aydır özel ders alıyorsun?-----

28- Derslerden sonra okulda etüde kalıyor musun?

Evet Hayır

29-Uzun süre tedavi olmanı gerektiren bir rahatsızlığın var mı?

Evet Hayır

30- Tedavi olduğun rahatsızlığın nedir? -----

31-Evinizde yaşayanlardan herhangi birinin önemli bir sağlık sorunu var mı?

Evet kimin sağlık sorunu var ..... Hayır

32-Okul sonrası ya da tatil dönemlerinde bir işte çalışıyor musun?

Evet Hayır
Okuldan çıktıktan sonra
Tatil dönemlerinde

33-Çalışıyorsan nedenini yazar mısın? .....

34-Okula gitmeni ailen de destekliyor mu?

Evet Hayır Ailen neden okula gitmeni desteklemiyor? .....

35-Evinde kendini mutlu hissediyor musun?

Evet Hayır Neden evinde kendini mutlu hissetmiyorsun?.....

36-Evinde rahat bir şekilde ders çalışabiliyor musun?

Evet Hayır Neden evinde rahat bir şekilde ders çalışamıyorsun?.....

37-Gelecekte yapmak istediğin meslek nedir?

38-Neden bu mesleği seçmek istiyorsun?.....

39-Bu mesleği seçmede kimin/kimlerin etkisi oldu?.....

40-Ailen senin seçmek istediğin mesleği onaylıyor mu?

Evet Hayır

41-Kendini sınava hazır hissediyor musun?

Evet Hayır

42-Kendini sınava neden hazır hissetmiyorsun? Evet Hayır

43-Okul derslerinden düşük not almaktan korkuyor musun?

Evet Hayır

44-Neden okul derslerinden düşük not almaktan korkuyorsun?

Ailemin bana kızmasından korkuyorum

Çevreme rezil olmaktan korkuyorum

Arkadaşımdan daha başarısız olmaktan korkuyorum

Diğer .....

45-Sınav sırasında soruları yetiştirememekten korkuyor musun?

Evet Hayır

46-Sınav sırasında bildiklerini unutmaktan korkuyor musun?

Evet Hayır

47-Sınava yeterince hazırlanamamaktan korkuyor musun?

Evet Hayır

48-Dershane ve deneme sınavlarından düşük not almaktan korkuyor musun?

Evet Hayır

49-Sınavlarda başarısız olarak ailenin güven ve emeklerini karşılayamamaktan korkuyor musun?

Evet Hayır

50-Ailenin sınavla ilgili senden beklentisinin ne olduğunu düşünüyorsun?

Sınavlardan diğer arkadaşlarıma göre daha yüksek notu almam

Sınavdan hedefimi gerçekleştirebileceğim kadar puan alabilmem

Diğer.....

51-Şu andaki sınav sisteminden memnun musun?

Evet Hayır neden .....

52-Ailen sınava hazırlanman konusunda sana baskı yapıyor mu?

Evet Hayır

53-Bulduğun bölümü / alanı kendin mi seçtin? (ÖSS) Evet Hayır

SINAV KAYGISI ÖLÇEĞİ

Yönerge: Okuduğunuz cümle sizin için her zaman veya genellikle geçerliyse, cevap kağıdınızdaki “doğru” anlamına gelen D harfini, her zaman veya genellikle geçerli değil ise “Yanlış” anlamına gelen Y harfinin işaretleyiniz. Çalışma davranışınızla ilgili gerçekçi bir değerlendirme ancak sizin gerçekçi olmanızla mümkündür.

D Y

1. Sınava girmeden de sınıf geçmenin ve başarılı olmanın bir yolu olmasını isterdim.
2. Bir sınavda başarılı olmak, diğer sınavlarda kendime güvenimin artmasına sebep olmaz.
3. Çevremdekiler (ailem, arkadaşlarım) başaracağım konusunda bana güveniyorlar.
4. Bir sınav sırasında, bazen zihnimin sınavla ilgili olmayan konulara kaydığını hissediyorum.
5. Önemli bir sınavdan önce veya sonra canım bir şey yemek istemez.
6. Öğretmenin sık sık küçük yazılı veya sözlü yoklamalar yaptığı derslerden nefret ederim.
7. Sınavların mutlaka resmi, ciddi ve gerginlik yaratan durumlar olması gerekmez.
8. Sınavlarda başarılı olanlar çoğunlukla hayatta da iyi pozisyonlara gelirler.
9. Önemli bir sınavdan önce veya sınav sırasında bazı arkadaşlarımla çalışırken daha az zorlandıklarını ve benden daha akıllı olduklarını düşünürüm.
10. Eğer sınavlar olmasaydı, dersleri daha iyi öğrenebileceğimden eminim.
11. Ne kadar başarılı olacağım konusundaki endişeler, sınava hazırlığımı ve sınav başarıyı etkiler.
12. Önemli bir sınava girecek olmam uykularımı bozar.
13. Sınav sırasında çevremdeki insanların gezinmesi ve bana bakmalarından sıkıntı duyarım.
14. Her zaman düşünmesem de, başarısız olursam çevremdekilerin bana hangi gözle bakacaklarından endişelenirim.
15. Geleceğimin sınavlarda göstereceğim başarıya bağlı olduğunu bilmek beni üzüyor.
16. Kendimi bir toplayabilsem, birçok kişiden daha iyi notlar alacağımı biliyorum.
17. Başarısız olursam, insanlar benim yeteneğimden şüpheye düşecekler.
18. Hiçbir zaman sınavlara tam olarak hazırlandığım duygusunu yaşayamam.
19. Bir sınavdan önce bir türlü gevşeyemem.
20. Önemli sınavlardan önce zihnim adeta durur kalır.

21. Bir sınav sırasında dışarıdan gelen gürültüler, çevremdekilerin çıkardıkları sesler, ışık, oda sıcaklığı vb. beni rahatsız eder.
  22. Sınavdan önce daima huzursuz, gergin ve sıkıntılı olurum.
  23. Sınavların insanın geleceğindeki amaçlara ulaşması konusunda ölçü olmasına hayret ederim.
  24. Sınavlar insanın gerçekten ne kadar bildiğini göstermez.
  25. Düşük not aldığımında, hiç kimseye notumu söylemem.
  26. Bir sınavdan önce çoğunlukla içimden bağırarak gelir.
  27. Önemli sınavlardan önce midem bulanır.
  28. Önemli bir sınava çalışırken çok kere olumsuz düşüncelerle peşin bir yenilgiyi yaşarım.
  29. Sınav sonuçlarını almadan önce kendimi çok endişeli ve huzursuz hissederim.
  30. Başlarken bir sınav veya teste ihtiyaç duyulmayan bir işe girebilmeyi çok isterim.
  31. Bir sınavda başarılı olamazsam, zaman zaman zannettiğim kadar akıllı olmadığımı düşünürüm.
  32. Eğer kırık not alırsam, annem ve babam müthiş hayal kırıklığına uğrar.
  33. Sınavlarla ilgili endişelerim çoğunlukla tam olarak hazırlanmamı engeller ve bu durum beni daha çok endişelendirir.
  34. Sınav sırasında, bacağına salladığımı, parmaklarımı sıraya vurduğumu fark ediyorum.
  35. Bir sınavdan sonra çoğunlukla yapmış olduğumdan daha iyi yapabileceğimi düşünürüm.
  36. Bir sınav sırasında duygularım dikkatimin dağılmasına sebep olur.
  37. Bir sınava ne kadar çok çalışırsam, o kadar çok karıştırıyorum.
  38. Başarısız olursam, kendimle ilgili görüşlerim değişir.
  39. Bir sınav sırasında bedenimin belirli yerlerindeki kaslar kasılır.
  40. Bir sınavdan önce ne kendime tam olarak güvenebilirim, ne de zihinsel olarak gevşeyebilirim.
  41. Başarısız olursam arkadaşlarımdan gözünde değerimin düşeceğini biliyorum.
  42. Önemli problemlerimden biri, bir sınava tam olarak hazırlanıp hazırlanmadığımı bilememektir.
  43. Gerçekten önemli bir sınava girerken çoğunlukla bedensel olarak panik halinde olurum.
  44. Testi değerlendirenlerin, bazı öğrencilerin sınavda çok heyecanlandıklarını bilmelerini ve bu testi değerlendirirken hesaba katmalarını isterdim.
  45. Sınıf geçmek için sınava girmektense, ödev hazırlamayı tercih ederim.
  46. Kendi notumu söylemeden önce arkadaşlarımdan kaç aldığımı bilmek isterim.
  47. Kırık not aldığım zaman, tanıdığım bazı insanların benimle alay edeceğini biliyorum ve bu beni rahatsız ediyor.
  48. Eğer sınavlara yalnız başıma girersem ve zamanla sınırlanmamış olsam çok daha başarılı olacağımı düşünüyorum.
  49. Sınavdaki sonuçların hayat başarımla ve güvenliğimle doğrudan ilgili olduğunu düşünürüm.
- Sınavlar sırasında bazen gerçekten bildiklerimi unutacak kadar heyecanlanıyorum

Durumluluk Kaygı Ölçeği

		HIÇ	BİRAZ	ÇOK	TAMAMIYLA
1.	Şu anda sakinim	(1)	(2)	(3)	(4)
2.	Kendimi emniyette hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
3.	Su anda sinirlerim gergin	(1)	(2)	(3)	(4)
4.	Pişmanlık duygusu içindeyim	(1)	(2)	(3)	(4)
5.	Şu anda huzur içindeyim	(1)	(2)	(3)	(4)
6.	Şu anda hiç keyfim yok	(1)	(2)	(3)	(4)
7.	Başıma geleceklerden endişe ediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
8.	Kendimi dinlenmiş hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
9.	Şu anda kaygılıyım	(1)	(2)	(3)	(4)
10.	Kendimi rahat hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
11.	Kendime güvenim var	(1)	(2)	(3)	(4)
12.	Şu anda asabım bozuk	(1)	(2)	(3)	(4)
13.	Çok sinirliyim	(1)	(2)	(3)	(4)
14.	Sinirlerimin çok gergin olduğunu hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
15.	Kendimi rahatlamış hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
16.	Şu anda halimden memnunum	(1)	(2)	(3)	(4)
17.	Şu anda endişeliyim	(1)	(2)	(3)	(4)
18.	Heyecandan kendimi şaşkına dönmüş	(1)	(2)	(3)	(4)

	hissediyorum				
19.	Şu anda sevinçliyim	(1)	(2)	(3)	(4)
20.	Şu anda keyfim yerinde.	(1)	(2)	(3)	(4)

Süreklilik Kaygı Ölçeği

		Hemen hemen hiçbir zaman	Bazen	Çok zaman	Hemen her zaman
21.	Genellikle keyfim yerindedir	(1)	(2)	(3)	(4)
22.	Genellikle çabuk yorulurum	(1)	(2)	(3)	(4)
23.	Genellikle kolay ağlarım	(1)	(2)	(3)	(4)
24.	Başkaları kadar mutlu olmak isterim	(1)	(2)	(3)	(4)
25.	Çabuk karar veremediğim için fırsatları kaçıırım	(1)	(2)	(3)	(4)
26.	Kendimi dinlenmiş hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
27.	Genellikle sakin, kendine hakim ve soğukkanlıyım	(1)	(2)	(3)	(4)
28.	Güçlüklerin yenemeyeceğim kadar biriktiğini hissedirim	(1)	(2)	(3)	(4)
29.	Önemsiz şeyler hakkında endişelenirim	(1)	(2)	(3)	(4)
30.	Genellikle mutluyum	(1)	(2)	(3)	(4)
31.	Herşeyi ciddiye alır ve endişelenirim	(1)	(2)	(3)	(4)
32.	Genellikle kendime güvenim yoktur	(1)	(2)	(3)	(4)
33.	Genellikle kendimi emniyette hissedirim	(1)	(2)	(3)	(4)
34.	Sıkıntılı ve güç durumlarla karşılaşmaktan kaçınırım	(1)	(2)	(3)	(4)
35.	Genellikle kendimi hüzünlü hissedirim	(1)	(2)	(3)	(4)

36.	Genellikle hayatımdan memnunum	(1)	(2)	(3)	(4)
37	Olur olmaz düşünceler beni rahatsız eder	(1)	(2)	(3)	(4)
38	Hayal kırıklıklarını öylesine ciddiye alırım ki hiç unutamam	(1)	(2)	(3)	(4)
39.	Aklı başında ve kararlı bir insanım	(1)	(2)	(3)	(4)
40	Son zamanlarda kafama takılan konular beni tedirgin ediyor	(1)	(2)	(3)	(4)

T.C.
EDİRNE VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

02 NİSAN 2007

Sayı :B.08.4.MEM.4.22.00.04.311/(295)- 8 708
Konu :Anket Çalışması.

VALİLİK MAKAMINA

İlimiz Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Serap AVCIOĞLU' nun 01.04.2007, 25.05.2007 ve 01.10.2007, 30.11.2007 tarihleri arasında İlimiz merkez ilçedeki ortaöğretim okulları 10 ve 11. sınıf, ilköğretim okulları 7 ve 8. sınıf öğrencilerine yönelik "OKS ve ÖSS'de Sınav Kaygısı ve Etkileyen Etmenler" konulu yüksek lisans tez çalışmasını uygulama isteği ile ilgili 27.03.2007 tarih ve 500-212 sayılı yazısı ve ekleri ilişikte sunulmuştur.

İlimiz merkez ilçedeki ortaöğretim ve ilköğretim okullarında ekte sunulan anket formuna göre eğitim ve öğretimi aksatmadan Okul Müdürlerinin sorumluluğunda söz konusu anket çalışmasının yapılabilmesi için gerekli iznin verilmesini arz ederim

Hulusi BEŞİROĞLU
Milli Eğitim Müdürü

Ek : Anket Örneği (8 sayfa)

OLUR
02/04/2007
Cengizhan AKSOY
Vali a.
Vali Yardımcısı

Vilayet Binası Kat:3 22020 EDİRNE
Telefon: (284)225 16 32 Faks: (284)225 49 08
e-posta: edirnemem@meb.gov.tr Elektronik Ağ: <http://edirne.meb.gov.tr>

EĞİTİME
%100
DESTEK

DANIŞMA
444 0 632
HATTI

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
Tıp Fakültesi Dekanlığı
Etik Kurulu Başkanlığı

Oturum Sayısı: 04

Karar Tarihi: 01.03.2007

21- Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu 01.03.2007 tarihinde; "Edirne Merkez İlçe de Ortaöğretim Son Sınıf Öğrencilerinde Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı (OKS) ve Lise Son Sınıf Öğrencilerinde Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) Sınav Kaygısı ve Etkileyen Etmenler" adlı TÜTFEK-2007/43 protokol no.lu Yüksek Lisans Öğrencisi Serap AVCIOĞLU'nun tez çalışmasını incelemek üzere toplandı ve çalışmanın incelenmesine geçildi.

Yapılan inceleme sonunda çalışmanın Fakültemiz Halk Sağlığı Anabilim Dalı'nda yapılacağı, Doç. Dr. Galip EKUKLU'nun yürütücüsü olduğu ve araştırma protokolünün amaç, yaklaşım, gereç ve yöntemler dikkate alınarak incelenmesi sonucunda; Helsinki Deklerasyonu Kararlarına, Hasta Hakları Yönetmeliğine ve etik kurallara uygun olarak hazırlandığına ve araştırmaya ilişkin giderlerin gönüllüye ve/veya bağlı bulunduğu sosyal güvenlik kurumuna ödenmediği koşullarda yapılmasının UYGUN olduğuna mevcudun oybirliği ile karar verildi.

Ünvanı/Adı/Soyadı EK Üyeliği	Uzmanlık Dalı	Kurumu	Cinsiyeti	İlişki (*)	Katılım (**)	İmza
Prof. Dr. Dikmen DÖKMECİ Başkan	Farmakoloji	T.Ü.T.F. Farmakoloji A.D.	K	☐ E ☒ H	☒ E ☐ H	
Yrd. Doç. Dr. Ümit N. BAŞARAN Başkan Yardımcısı	Çocuk Cerrahisi	T.Ü.T.F. Çocuk Cerrahisi A.D.	E	☐ E ☒ H	☒ E ☐ H	
Prof. Dr. Betül Biner ORHANER Üye	Çocuk Sağ. Ve Hst.	T.Ü.T.F. Çocuk Sağlığı ve Hst. A.D.	K	☐ E ☒ H	☒ E ☐ H	
Doç. Dr. Dilek MEMİŞ Üye	Anesteziyoloji	T.Ü.T.F. Anesteziyoloji A.D.	K	☐ E ☒ H	☒ E ☐ H	
Doç. Dr. Betül Uğur ALTUN Üye	Endokrinoloji	T.Ü.T.F. İç Hst. A.D.	K	☐ E ☒ H	☒ E ☐ H	
Doç. Dr. Gürcan ALTUN Üye	Adli Tıp	T.Ü.T.F. Adli Tıp A.D.	E	☐ E ☒ H	☒ E ☐ H	
Yrd. Doç. Dr. Hakan ERBAŞ Üye	Biyokimya	T.Ü.T.F. Biyokimya A.D.	E	☐ E ☒ H	☒ E ☐ H	
Yrd. Doç. Dr. Ufuk USTA Üye	Patoloji	T.Ü.T.F. Patoloji A.D.	E	☐ E ☒ H	☒ E ☐ H	
Ecz. Emine SAKMAN Üye	Eczacı	T.Ü.T.F. Başhekimliği	K	☐ E ☒ H	☒ E ☐ H	
Avukat Mustafa POLAT Üye	Ceza Hukuku	T.Ü. Rektörlüğü	E	☐ E ☐ H	☐ E ☐ H	

* Araştırma ile İlişki

** Toplantıda Bulunma

Prof. Dr. Filiz AKATA

Dekan

Posta Adresi:
T.Ü. Tıp Fakültesi Dekanlığı
Güllapoğlu Yerleşkesi
22030 EDİRNE

Tel: (0284) 235 76 53, 235 73 73
Faks: (0284) 235 76 52
e-posta: dekanlik@trakya.edu.tr
Elektronik Ağ: http://tipfak.trakya.edu.tr